

Kadernota 2022 - 2025

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Bestuurlijke inleiding	5
1.1 Inleiding	5
1.2 Prioritaire onderwerpen bij Begroting 2022.....	5
1.3 Collegeperiode is halverwege: coronapandemie beeldbepalende ontwikkeling	7
1.4 Groeiagenda geeft Zuid-Holland forse impuls	7
1.5 Producten binnen de planning & control cyclus	9
2. Beleidsmatig kader Begroting 2022 - 2025.....	11
2.1 Naar een begroting in evenwicht	11
2.2 Ambities.....	12
3. Budgettair Kader Begroting 2022 - 2025	43
3.1 Financieel totaalbeeld Kadernota 2022 - 2025	43
3.2 Mutaties begrotingssaldo in de Kadernota 20221-2025	45
3.3 Begrotingssaldo 2021 - 2035 en Algemene reserve	49
3.4 Financiële indicatoren.....	52
3.4.5 Garant- en borgstellingen	56
3.5 Stelposten.....	57
3.6 Lange termijn doorkijk.....	58
3.7 Grondslagen	62
4. Onzekerheden met mogelijke impact op het begrotingssaldo	67
Bijlage 1 Subsidies	71
Bijlage 2 Kaderbesluit Groen is apart bijgevoegd	

1. Bestuurlijke inleiding

1.1 Inleiding

Deze kadernota markeert het halfwegpunt van deze collegeperiode. Het college blikst vooruit op de ambities in de tweede helft van deze periode, en de periode daarna. Deze Kadernota bevat daartoe een schets van de prioritaire opgaven met doorwerking in de komende 2, 6 en 15 jaar. Op deze wijze wordt het kader geschetst dat leidend is voor de besluitvorming bij de Begroting 2022.

Met deze Kadernota geeft het college invulling aan een tweetal toezeggingen:

1. *“Dat de volgende aan de Staten aangeboden kadernota meer beleidsinhoudelijke informatie (naast financiële informatie) zal bevatten zodat PS daadwerkelijk kaders kunnen stellen voor de daaropvolgende begroting.”*
Aan deze toezegging is invulling gegeven in hoofdstuk 1 en 2 van deze Kadernota. In hoofdstuk 1 benoemt het college de prioritaire onderwerpen voor besluitvorming bij de Begroting '22. In hoofdstuk 2 wordt vervolgens een overzicht gegeven voor welk structureel beleid financiële dekking de komende jaren af- en terugloopt.
2. *“Gedeputeerde Baljeu zegt toe dat de bestemmingreserve begrotingssaldo 2024-2031 in de Begroting 2022 niet meer terug zal komen.”* Deze toezegging is verwerkt in deze Kadernota en toegelicht in paragraaf 3.2 en 3.3.

Het college heeft in de '1e Begrotingswijziging 2020' aangekondigd te werken aan meer inzicht in de mate waarin structureel beleid ook structureel gedekt wordt. Dit was nodig omdat het financieel beeld vanaf 2022 en vooral van 2024 (sterk) dalende uitgaven laat zien in de meeste ambities. Hoofdstuk 2 van deze Kadernota laat het resultaat zien van de verdiepingsslag die hierop is uitgevoerd. Hierin is per ambitie weergegeven welk structureel beleid te maken heeft met wegvallende of aflopende middelen. Het vergrootte inzicht maakt het beter mogelijk om besluiten te nemen met langere termijneffecten.

1.2 Prioritaire onderwerpen bij Begroting 2022

Voor het college staat de vraag centraal hoe de beschikbare middelen zo effectief mogelijk ingezet kunnen worden voor de uitdagingen die onze provincie kent. Daarbij zullen wij keuzes moeten maken. Onze ambities zijn namelijk hoog, maar de structurele financiële ruimte is beperkt. Gegeven het inkomsten- en belastingniveau waar het basispad op gebaseerd is, daalt het begrotingssaldo komende jaren steeds verder.

Onze financiële spelregels zijn daarmee extra van belang geworden. We houden vast aan het principe “oud voor nieuw” en zoeken naar structurele financiering voor langer lopende programma's en de basisafspraken over de gesloten systemen 'groen' en 'mobiliteit' houden we vast. Tegelijkertijd blijft het van belang om inzicht te houden in welke ruimte wij ons kunnen permitteren door de coronacrisis. We hebben daarbij te maken met een paradoxale situatie: op korte termijn is er incidenteel ruimte, onder andere vanwege het overschot uit de jaarrekening, de vrijval van de reserves en hogere belastingopbrengsten. Anderzijds is er op langere termijn sprake van beperkte ruimte in het begrotingssaldo. Het college wil een balans vinden waarbij enerzijds de incidentele middelen ingezet worden om Zuid-Holland versneld uit de crisis te helpen en anderzijds te bewaken dat onze begroting op langere termijn gezond blijft. Wij willen voorkomen dat te hoge ambities tot te hoge structurele lasten leiden.

Er zijn drie ordenende vragen die het college gebruikt om tot keuzes te komen:

1. Wat is er komende twee jaar nodig, mede gegeven de urgentie van post-corona? (2 jaar vooruit kijken)
2. Welke middelen zijn nodig om voor een aantal (transitie)thema's een voldoende basisniveau te borgen in de volgende Statenperiode (6 jaar vooruit kijken)?
3. Welke lange termijn issues die een structurele doorwerking hebben vragen nu om keuzes? (15 jaar vooruit kijken)

Tegen deze achtergrond heeft het college zich georiënteerd op de opgaven waar de middelen het hardst nodig zijn. We benoemen in deze Kadernota een evenwichtig pakket van maatschappelijke opgaves, om hier vervolgens bij Begroting 2022 concrete middelen aan te koppelen. Bovendien is tegen die tijd mogelijk meer duidelijkheid over (nieuwe) Rijksbijdrages, waardoor een meer integrale afweging mogelijk is.

Prioritaire onderwerpen met doorwerking in de komende twee jaar

Voor onderstaande opgaves wil het college bij de Begroting 2022 voorstellen doen, waarbij de verwachting is dat dit een financieel effect heeft voor ten minste de komende twee jaar:

- Het uitvoeringsprogramma Stikstof is onlangs vastgesteld in de Staten, maar voor de uitvoering zijn na 2021 nog geen procesmiddelen geregeld. Hoeveel procesmiddelen er precies nodig zijn wordt nog nader uitgezocht.
- Het college heeft aandacht voor de mate waarin arbeidscapaciteit in lijn moet worden gebracht met de ambities. Ondanks de coronapandemie is de uitvoering van veel van onze ambities niet stil komen te vallen in 2020. Dat is goed nieuws, maar tegelijkertijd zijn er signalen dat (delen van) de organisatie tegen de grenzen aanloopt. Dit blijkt onder andere uit het meest recente werkbelevingsonderzoek. Dit sluit aan op het feit dat de provincie Zuid-Holland zich op steeds meer terreinen manifesteert. Bovendien is dat werk steeds complexer en arbeidsintensiever van aard. En ook (nieuwe) wet- en regelgeving vanuit het Rijk en de EU leidt tot meer werk. Het gaat dan om: natuur- en stikstof opgaven, SWUNG-2 (verkeersgeluid bij N-wegen), VTH-taken, de Omgevingswet en het klimaatakkoord (o.a. proces van regionale energiestrategieën). Voor een deel van dit werk worden Rijksmiddelen verwacht die deels aan arbeidscapaciteit uitgegeven kunnen worden. Maar tijdens het opstellen van deze kadernota is dit nog niet volledig duidelijk. Vooruitlopend hierop versterken wij in 2021 al de ambtelijke organisatie, zie hiervoor de Voorjaarsnota 2021. En wij onderzoeken in hoeverre deze versterking vanaf 2022 doorgezet moet worden om de realisatie van onze ambities te borgen. We oriënteren ons hierbij op omzetten van een deel inhuur naar vaste formatie en het vasthouden van bemensing voor transitievraagstukken.
- Het college laat een taakstelling van € 11,7 mln vervallen. In de '1e Begrotingswijziging 2020' is opgenomen dat er tijdelijk € 11,7 mln extra uit het begrotingssaldo gehaald is voor de versterking van natuur opgaves. Hierbij is aangegeven dat deze middelen begrotingsbreed gedurende deze collegeperiode terug moesten vloeien naar het begrotingssaldo. Gezien het huidige financiële beeld zien we hiervan af.

Prioritaire onderwerpen met doorwerking in de komende zes jaar

In de '1e begrotingswijziging 2020' zijn een aantal ambities van dit college van extra middelen voorzien, meestal voor een periode van 4 jaar. In hoofdstuk 2 van deze kadernota is te zien dat veel van deze middelen vanaf 2023 teruglopen, en soms al eerder. Per ambitie is weergegeven hoe de uitgaven zich komende 15 jaar ontwikkelen en welke (transitie)opgaves te maken hebben met aflopende middelen. Het college wil voorkomen dat de afloop van deze middelen te schoksgewijs gaat. Het is van belang dat de voortgang van deze opgaves niet stil valt en dat expertise niet verloren gaat als gevolg van vertrekkend personeel. Bij toedeling van middelen bij de Begroting '22 wil het college een balans vinden: enerzijds borgen dat deze opgaves een voldoende minimumniveau aan middelen hebben voor de komende jaren, en anderzijds keuzeruimte behouden voor in de volgende Statenperiode.

Voor onderstaande onderwerpen wil het college bij de Begroting '22 voorstellen doen, waarbij de verwachting is dat dit een financieel effect heeft voor ten minste de komende zes jaar. Voor de meeste van deze opgaves geldt dat hier na 2022 (en soms eerder) sprake is van (sterk) teruglopende middelen. Het college is voornemens voorstellen te doen die deze effecten dempen. Het gaat om:

- Schone energie (heel ambitie 3).
- Wonen en werklocaties (inclusief bereikbaarheidseffecten).
- Circulaire economie, digitale economie en innovatie (inclusief co-financieringsvraagstukken).
- Landbouw, natuur, fauna, biodiversiteit.
- Erfgoed, cultuurparticipatie en archeologie.
- Gezond en veilig, recreatie, water.

Daarnaast verwachten wij de financiële doorwerking n.a.v. het dossier 'warmtelevering Leidse Regio WLQ+' te verwerken in de Begroting '22. Ten tijde van het opstellen van de Kadernota is de verwachting dat Provinciale Staten hierover in juni 2021 besluiten nemen. Naar verwachting leidt dit tot met een daling van het begrotingssaldo in de jaren 2024-2026. Zie ook hoofdstuk 4 'Onzekerheden met mogelijke impact op het begrotingssaldo' in deze Kadernota.

Prioritaire onderwerpen met doorwerking in de komende 15 jaar

Voor onderstaande onderwerpen wil het college bij de Begroting 2022 voorstellen doen, waarbij de verwachting is dat dit een financieel effect heeft voor ten minste de komende vijftien jaar.

Het college heeft er voor gekozen budgetten gedurende deze collegeperiode te gaan indexeren. Hier is echter wel eerst solide indexatiebeleid voor nodig. Het gaat hierbij zowel om indexatie van exploitatiebudgetten als investeringsbudgetten (bijvoorbeeld de budgetten die vastgesteld worden bij projectbesluiten). Naar verwachting is het indexatiebeleid afgerond in de zomermaanden en kan het college op basis daarvan indexatievoorstellen doen die in de Begroting 2022 verwerkt kunnen worden. In deze kadernota is alleen voor de omgevingsdiensten indexatie toegepast.

1.3 Collegeperiode is halverwege: coronapandemie beeldbepalende ontwikkeling

De prioriteiten die het college stelt zijn mede ingegeven door de coronapandemie. De pandemie heeft forse maatschappelijke en economische gevolgen en vraagt om een antwoord. Het college ziet daarbij dat de gevolgen niet gelijk verdeeld zijn. Een aantal sectoren kon ondanks alles goed blijven functioneren of zelfs groeien, terwijl andere sectoren, zoals de horeca, hard geraakt zijn. Hoe Nederland en Zuid-Holland uit de crisis komen is nu niet precies te voorspellen, dit zal moeten blijken in de komende twee jaar. Het college acht het daarom van belang om bij onze maatschappelijke partners en het bedrijfsleven de vinger aan de pols te houden en van meerwaarde te zijn als kansen zich voordoen. Dat kan de provincie Zuid-Holland niet alleen, we zullen dat samen met onze partners doen en daarbij onze bijdrage leveren.

Om ons te oriënteren op de tijd na de coronapandemie is de scenariostudie "Navigeren in de mist" uitgevoerd. Deze studie heeft een viertal hoofdinzichten opgeleverd:

1. De coronapandemie gaat gepaard met onzekerheid, over de aanpak en het herstel, dat een verlamdend effect heeft op de economie en de gemoedsgesteldheid van de bevolking.
2. De pandemie vergroot verschillen, tussen de gezondheid en inkomens van mensen, op de arbeidsmarkt, tussen wijken, regio's en landen. Wat (al) zwak is wordt nog zwakker.
3. De pandemie geeft een impuls aan het debat over de houdbaarheid van het huidige economische systeem dat tegen haar ecologische grenzen aanloopt. Corona vergroot de aandacht voor duurzaamheid, natuur en gezondheid.
4. De pandemie is een grote aanjager van al lopende trends en transitie. Voorbeelden zijn de versnelling van de digitalisering, het thuiswerken en de verdere verduurzaming in de energiesector.

Werk maken van een duurzaam herstel vraagt om een provincie die een consistent beleid voert gericht op inclusieve investeringen, versnelling en realisatie. Daarbij houden we de grote transitievraagstukken centraal om gericht uit de crisis te investeren, samen met publieke partners en het bedrijfsleven (zowel grootbedrijf als mkb).

1.4 Groeiagenda geeft Zuid-Holland forse impuls

Naast de coronapandemie is de Groeiagenda een tweede beeldbepalende ontwikkeling. We zijn trots op het feit dat voor het eerst voor heel Zuid-Holland een groeiagenda is ontwikkeld. Samen met private en publieke partners waaronder de Economic Board Zuid-Holland, onder leiding van onze Commissaris van de Koning, geeft deze agenda richting aan grote maatschappelijke vraagstukken. Want Zuid-Holland kampt met grote uitdagingen die door de coronapandemie nog urgenter zijn geworden. De afgelopen tien jaar zijn de Noord-Hollandse en Noord-Brabantse economie 10-15% meer gegroeid dan Zuid-Holland. Europese concurrerende regio's zoals Antwerpen,

München en Stockholm groeiden zelfs drie keer harder dan Zuid-Holland. Met de Groeiagenda Zuid-Holland hebben we een plan gepresenteerd om de Zuid-Hollandse economie te vernieuwen en versterken.

Met de Regionale Groeiagenda wordt ingezet op systeeminterventies op het gebied van kennis en innovatie, de maakindustrie, energie-infrastructuur, bereikbaarheid door woningbouwopgave en human capital. Hieraan zijn concrete (nationale) proposities gekoppeld. De eerste proposities die Zuid-Holland heeft ingediend voor het Nationaal Groeifonds zijn reeds door het kabinet gehonoreerd. Zuid-Holland krijgt hiermee een forse impuls: Het is goed mogelijk dat naar aanleiding hiervan verzoeken om cofinanciering bij ons binnen komen. Indien dit het geval is zal het college bezien of dit mogelijk is, en of dekking uit bestaande middelen komt of uit de algemene reserve.

De onderstaande Zuid-Hollandse proposities zijn door het kabinet toegekend.

Schaalsprong Metropolaan OV en Verstedelijking Zuidelijke Randstad

Het kabinet stelt € 1 miljard beschikbaar voor verdere OV ontwikkeling. Het geld wordt benut voor een extra spoor tussen Leiden en Dordrecht, knooppuntontwikkeling en versterking van station Laan van NOI. Deze projecten zijn onderdeel van een groter programma ter versterking van het OV netwerk in het hele stedelijke gebied. Het is een belangrijke ontwikkeling omdat het OV-netwerk een cruciale rol speelt bij grote maatschappelijke opgaven zoals woningbouw, duurzame mobiliteit, een leefbare omgeving, een inclusieve samenleving en economische groei.

Het Kickstartvoorstel Life Sciences & Health ecosysteem

Er komt € 69 mln beschikbaar voor een nationale gezondheidsdata infrastructuur, Health-RI. De regio Zuid-Holland zal een belangrijk knooppunt zijn in deze infrastructuur en onderzoekers uit onze regio hebben een coördinerende rol in het nationale initiatief. Doel van Health-RI is om het hergebruik van gezondheidsdata voor onderzoek en innovatie te bevorderen. Daarnaast komt er € 56 mln beschikbaar voor een pilotfabriek voor regeneratieve geneeskunde, RegMedXB. Daarvan gaat € 17 mln naar Leiden waar het LUMC, de Universiteit Leiden, de gemeente Leiden en de provincie Zuid-Holland zich richten op de ontwikkeling en productie van onder meer stamcellen; de basis van veel regeneratieve geneeskunde.

Het voorstel Groenvermogen van de Nederlandse economie (opschaling waterstof)

Er komt € 338 mln beschikbaar voor demonstratieprojecten en een R&D programma waarmee toepassingen van groene waterstof in onder meer de chemie, transport en zware industrie versneld mogelijk wordt via innovatie en kostenreductie. Daarnaast zal de bijbehorende investering in human capital de Nederlandse beroepsbevolking voorbereiden op de waterstofeconomie. Dit speelt een belangrijke rol voor de industriesector in Zuid-Holland, met name in het Haven Industrieel Complex.

Het voorstel Quantum Delta Nederland

Het Quantum Delta NL programma krijgt € 615 mln vanuit het Groeifonds, daarmee is 100% van de aanvraag gehonoreerd. Met dit programma kan Nederland zich de komende zeven jaar positioneren als een nieuw Silicon Valley voor quantumtechnologie voor Europa, onder andere door te werken aan quantumcomputers en het quantuminternet.

Het AINed Strategisch Investeringsprogramma (artificial intelligence)

De totale Groeifonds-bijdrage voor AINed bedraagt maximaal € 276 mln. Zuid-Holland zal een deel van deze middelen inzetten voor projecten in onze regio. In Zuid-Holland bouwen we aan een 'real life testing ground for trustworthy AI', een van de grootste AI-ecosystemen in Nederland. Grote kennisintensieve bedrijven, kennisinstellingen, startups & scale-ups en overheden werken hierin samen als belangrijke motor voor AI in Nederland.

De (nationale) propositie Leven Lang Leren

Voor het Zuid-Hollandse human capital akkoord is de (nationale) propositie Leven Lang Leren (LLO) relevant, die deels is toegekend. Het door ontwikkelen van een digitaal scholingsoverzicht en het opzetten van een pilot voor ontwikkeladviezen voor praktisch opgeleiden krijgen een bijdrage van € 45 mln, en nog een reservering van € 45 mln. Dit landt voor zo'n 20-25% in Zuid-Holland.

1.5 Producten binnen de planning & control cyclus

De planning & control cyclus bestaat naast de begroting, kadernota, de voor- en najaarsnota en de jaarrekening uit een 3-tal programma's die eenmaal per jaar als bijlage bij de begroting aan Provinciale Staten worden aangeboden te weten:

- Programma Zuid-Hollandse Infrastructuur (PZI)
- Programma Zuid-Hollandse Economie (PZE)
- Programma Zuid-Holland Groen (PZG)

Bij de kadernota wordt nu ook een los kaderbesluit bereikbaarheid aan PS aangeboden en in de bijlage van de kadernota ook het Kaderbesluit Groen. In de financiële verordening is op dit moment niks opgenomen over de kaderbesluiten en de 3 aanvullende programma's waardoor het onder andere niet duidelijk hoe is hoe deze producten zich tot elkaar verhouden. De financiële verordening moet voor het onderdeel wat gaat over de P&C cyclus en welke producten daarbinnen vallen nog nader worden uitgewerkt. Met betrekking tot de kadernota versus kaderbesluiten is duidelijk dat de kadernota de basis is. Verdere detaillering, waar nodig, wordt nu in losse kaderbesluiten aan PS aangeboden. Een eerste stap naar integrale P&C producten is om vanaf Kadernota 2023 de nu losse kaderbesluiten onderdeel van de kadernota te laten worden. Zodoende is er sprake van één integraal P&C product en kan de aansluiting ook beter geborgd worden. Met betrekking tot het verder uitwerken van de financiële verordening, dit zal samen met PS plaats vinden.

In onderstaand overzicht staan welke producten wanneer worden aangeboden aan PS voor cyclus jaar 2022.

P&C cyclus	Juli 2021	November 2021	Juli 2022	Oktober 2022	Juni 2023
Begroting	Kadernota	Begroting	Voorjaarsnota	Najaarsnota	Jaarrekening
PZI	Kaderbesluit bereikbaarheid	PZI			Voortgangsrapportage Infrastructuurprojecten
PZE		PZE			PZE
PZG	Kaderbesluit groen	PZG			PZG Voortgangsrapportage

2. Beleidsmatig kader Begroting 2022 - 2025

2.1 Naar een begroting in evenwicht

Het financieel beeld in deze kadernota laat komende jaren een slinkend begrotingssaldo zien. Daarnaast is in het coalitieakkoord is het volgende opgenomen:

“Uitgangspunt is een solide financieel beleid voor de lange termijn waarbij de lasten voor onze inwoners niet hoger zijn dan strikt noodzakelijk en inkomsten en uitgaven meerjarig structureel in evenwicht zijn.

We verbeteren onze financiële planning om zo realistisch mogelijk te begroten. We houden financiële ruimte om in te spelen op actuele ontwikkelingen en nieuwe ambities. Het geld kan immers maar één keer worden uitgegeven en we weten dat we altijd rekening moeten houden met tegenvallers.

We onderzoeken planningsaanpassingen om budget vrij te spelen voor inzet op korte termijn.

Om plannen beter te toetsen op realisme en onderbouwing, versterken wij de centrale control functie. We zoeken structurele financiering voor langer lopende programma's”.

Tegen die achtergrond heeft het college onderzoek laten doen in de vorm van het traject "Begroting in Evenwicht". Hierbij is in kaart gebracht welke beleidsafspraken, convenanten, agenda's, en andere afspraken ten grondslag liggen aan de huidige niveaus van de budgetten in de verschillende ambities. Daarnaast is onderzocht voor welke termijn er afspraken zijn gemaakt en welke keuzes er gemaakt zouden kunnen worden qua uitvoeringsniveau. Achterliggend doel bij dit onderzoek is dat baten en lasten in de begroting duurzaam in evenwicht zijn.

Het traject heeft op hoofdlijnen de volgende inzichten en aanbevelingen opgeleverd:

Aanbevelingen

1. Bij het voorleggen van nieuwe beleidsvoorstellen (GS/PS) dient explicieter weergegeven te worden hoe en vanuit welke rol deze beleidsvoorstellen bijdragen aan de provinciale doelstellingen, welke afwegingsmogelijkheid er zijn en hoe dit (mogelijk) de benodigde budgetten en dekking beïnvloed. Daarbij is het belangrijk om expliciet aan te geven of de keuzes structurele of incidentele consequenties met zich meebrengen, of structurele verwachtingen bij partijen scheppen.
2. Maak bij nieuwe beleidsvoorstellen (GS/PS) de keuze voor de rolopvatting als provincie expliciet en betrek daarin de wijze waarop invulling aan die rol gegeven kan worden (arbeid, materieel, communicatie, regelgeving) en de implicaties die de keuze kan hebben voor de ondersteuning.
3. Bij voorstellen tot intensiveringen van beleid en de inzet van incidentele middelen hiervoor dienen de structurele gevolgen daarvan geschetst te worden.

Op basis van bovenstaande inzichten en aanbevelingen zal er in voorbereiding op de Begroting 2022 aandacht geschonken worden aan het inzichtelijk maken van welk beleid gedekt wordt door structurele baten (met name de algemene dekkingsmiddelen zoals provinciefonds en MRB) en welk beleid gedekt wordt door incidentele baten zoals subsidies en eenmalige bijdragen. Voor een situatie waarin de begroting in evenwicht is zouden incidentele baten niet ingezet moeten worden voor structurele lasten c.q. structureel beleid.

In de volgende paragrafen volgt een nadere toelichting per ambitie over de bevindingen van het traject Begroting in Evenwicht. Deze bevindingen beperken zich tot de structurele materiële issues. Incidentele en arbeidscapaciteitsissues zijn hierin niet opgenomen.

2.2 Ambities

Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland

In deze paragraaf volgt een opsomming van de structurele materiële issues binnen Ambitie 1 die via het traject Begroting in Evenwicht in kaart zijn gebracht. Het gaat hier om beleid en uitvoering dat structureel van aard is, maar incidenteel gefinancierd is. Incidentele en arbeidscapaciteitsissues zijn hierin niet opgenomen.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Algemeen: huidige budgetten liggen grotendeels vast

Het merendeel van de opgaven binnen de ambitie heeft een wettelijke grondslag of grondslag in overeenkomsten. De keuzevrijheid om de budgetten anders in te zetten is beperkt vanwege doorlopende verplichtingen met andere partijen zoals lidmaatschappen en subsidieregelingen. De budgetten in Ambitie 1 voor de bestuurlijke taken van GS en PS zijn niet beïnvloedbaar vanuit de ambitie zelf.

Stikstof procesgeld, meerkosten Omgevingsdiensten en kavelruil

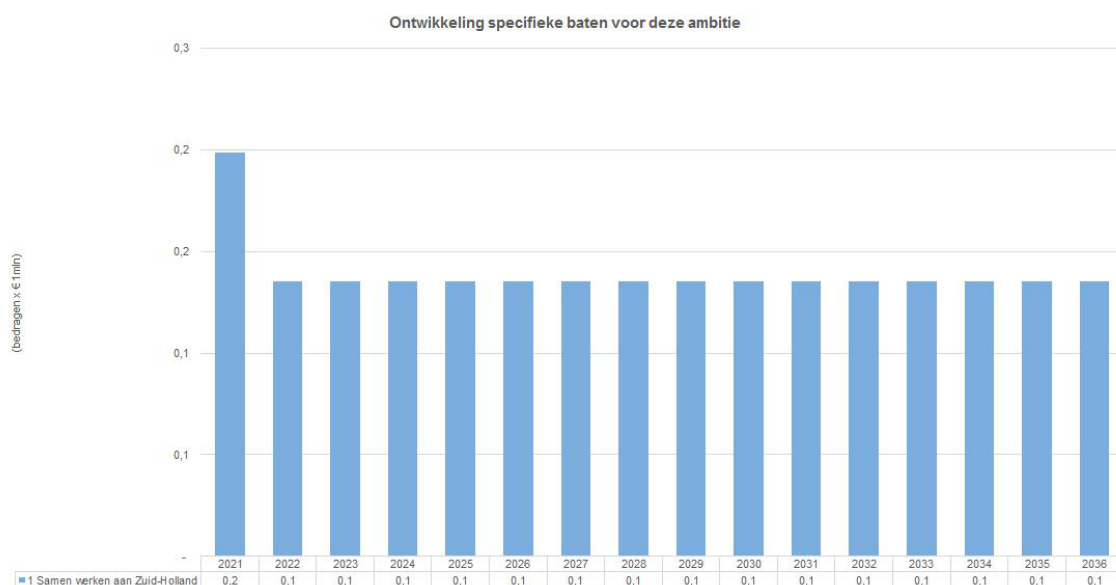
De procesmiddelen voor de stikstofcrisis waaronder de meerkosten voor Omgevingsdiensten als gevolg van die crisis en de natuurdoelanalyses zijn opgenomen in Ambitie 1. Voor het oplossen van de stikstofcrisis zullen er vooral ook in de overige ambities extra middelen noodzakelijk zijn. In Ambitie 1 gaat het om de procesgeldten omdat het een ambitie overstijgende problematiek betreft. Voor 2022 en verder moet nog worden bezien hoeveel procesmiddelen nodig zijn om de stikstofcrisis het hoofd te bieden .

Implementatie Omgevingswet en Omgevingsbeleid

Voor het structureel verankeren van het Omgevingsbeleid zijn structureel capaciteit en middelen nodig datzelfde geldt voor de noodzaak om de kwaliteit binnen de beleidsopgaven op orde te brengen. De verwachting is dat in de loop van 2022 duidelijk wordt wat bereikt kan worden met herprioritering en welk deel op andere wijze gedekt moet worden.

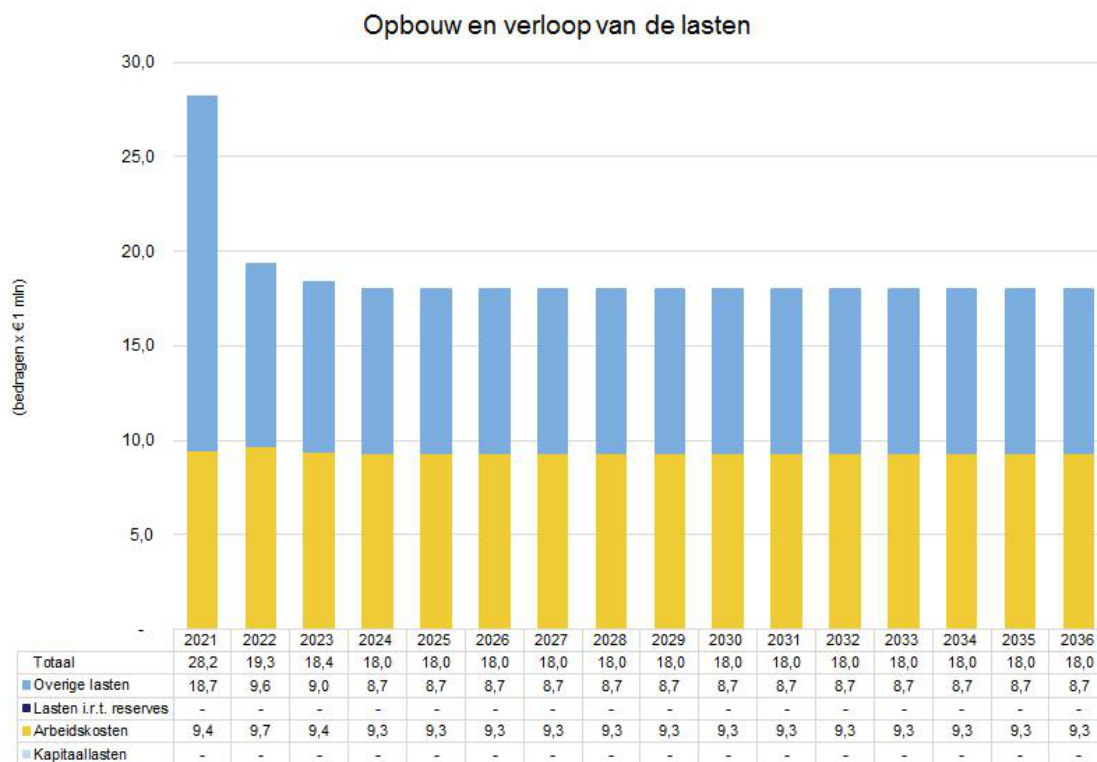
Ontwikkeling financiën

Specifieke baten

Toelichting:
Niet van toepassing.

Lasten

Toelichting:

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten i.r.t. reserves: het saldo van de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves dat ingezet wordt in de lasten. Als het een negatief bedrag is dan is het lastenverlagend en verhoogd het saldo de reserves
- Overige lasten: betreft de lasten niet zijnde de eerste 3. De afname van de overige lasten komt voor € 4,1 mln voort uit de proceskosten van stikstof die tot en met 2021 in de begroting zijn opgenomen. Voor 2022 en verder moet nog worden gezien hoeveel procesmiddelen noodzakelijk zijn.

(bedragen x € 1.000)	Stand Voorjaarsnota 2021	Stand Kadernota 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten					
Beleidsdoel 1-1 Beter bestuur					
1-1-1 Sterke gemeenten	1.178	1.028	1.028	1.022	1.022
1-1-2 Vitaal provinciaal bestuur	23.836	15.961	15.088	15.007	15.007
Totaal beleidsdoel 1-1	25.015	16.989	16.116	16.029	16.029
Beleidsdoel 1-2 Sterke samenleving					
1-2-1 Innovatieve participatie en communicatie	543	75	25	74	24
1-2-2 Maatschappelijke ontwikkelingen	2.609	2.273	2.272	1.940	1.940
Totaal beleidsdoel 1-2	3.151	2.347	2.297	2.014	1.964
Totaal Lasten	28.166	19.337	18.413	18.043	17.993
Baten					
Beleidsdoel 1-1 Beter bestuur					
1-1-2 Vitaal provinciaal bestuur	199	135	135	135	135
Totaal beleidsdoel 1-1	199	135	135	135	135
Totaal Baten	199	135	135	135	135
Saldo lasten en baten Ambitie	27.967	19.201	18.278	17.908	17.858

Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland

In deze paragraaf volgt een opsomming van de structurele materiële issues binnen Ambitie 2 die via het traject Begroting in Evenwicht in kaart zijn gebracht. Het gaat hier om beleid en uitvoering dat structureel van aard is, maar incidenteel gefinancierd is. Incidentele en arbeidscapaciteitsissues zijn hierin niet opgenomen.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Algemeen

Uitgaande van het huidige niveau qua beheer, de omvang van het areaal en bestaande afspraken rond OV-concessies wordt circa € 24 mln aan lasten incidenteel gedekt in plaats van structureel. Dit is exclusief indexatie in komende jaren. Daarnaast is er geen vrij beschikbaar structureel budget om vanuit Ambitie 2 bij te dragen aan de woningbouwopgave, versnellingsambities verstedelijking en CO₂-reductie.

Prijsontwikkeling OV concessies

OV-uitgaven kunnen op korte termijn niet worden beïnvloed vanwege langjarige contracten. Op langere termijn kunnen de uitgaven tot op zekere hoogte beïnvloed worden door afspraken te maken met vervoerders over een lagere exploitatiebijdrage. In de praktijk betekent dit dat zij minder rendabele buslijnen niet meer laten rijden. Ten aanzien van spoor is het niet mogelijk om minder rendabele lijnen niet meer te laten rijden. Er zijn op dit moment geen structurele middelen beschikbaar voor prijsontwikkelingen als gevolg van indexatie.

Voor de toekomstige exploitatie van de openbaar vervoer concessies is de indexering naar verwachting momenteel gedekt tot circa 2027 door inzet van incidentele middelen in het beklemde deel van de reserve Mobiliteit. De benodigde extra dekking (exploitatie) wordt, op basis van de met vervoerders afgesproken Landelijke Bijdrage Index, geschat op € 17 mln in 2028 oplopend tot € 42,6 mln in 2035.

De woningbouwopgave en versnellingsambitie van de verstedelijking

Een versnelling van de woningbouwopgave betekent in algemene zin een grotere behoefte aan mobiliteit. Voor grote woningbouwlocaties zijn in het verleden en worden momenteel grote infrastructurele investeringen gedaan zoals de Moordrechtboog (Vijfde dorp Zuidplas) en Rijnlandroute (Valkenhorst). Voor de inzet Mobiliteit en Verstedelijking (via het BO-MIRT) worden voor de verstedelijking langs de spoorlijn Leiden-Dordrecht in het Kaderbesluit bereikbaarheid investeringsmiddelen gereserveerd. De begroting heeft verder geen vrije structurele middelen voor infrastructuur en/of OV om op nieuwe grote woningbouwlocaties in te spelen. Ook voor andere locaties is het lastig om de mobiliteitsvraagstukken die met extra woningbouw samengaat te faciliteren.

Uitvoeringsorganisatie Zuid-Holland bereikbaar

Afspraken uit BO-MIRT 2020. Dekking vooralsnog incidenteel t/m 2026 vanuit reserve Bereikbaarheid.

Beheer en onderhoud (inclusief vaarwegen)

Er is geen structurele dekking voor de prijsontwikkeling (indexatie) voor beheer en onderhoud van infrastructuur (circa € 10 mln per jaar). Dit is nu incidenteel gedekt tot en met 2022 vanuit de Egalisatiereserve beheer en onderhoud. Daarna is er geen incidentele ruimte meer in de Egalisatiereserve noch in de exploitatiebudgetten binnen de Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland en zal er een tekort ontstaan. De dekking moet bij de Begroting 2022, nieuwe NOK en de Begroting 2023 worden uitgewerkt.

Daarnaast is er een structureel tekort voor beheer en onderhoud als gevolg van een toename van areaal (reeds uitgevoerde projecten) en extra eisen aan infrastructuur als gevolg van genomen besluiten vanuit de ambities voor circulariteit, CO₂ reductie etc. (circa € 6 mln per jaar) Daarnaast is gebleken dat de beheerlasten van de RijnlandRoute in de toekomst hoger (exploitatie) uitvallen dan eerder geraamd (circa € 2,8 mln per jaar). Ook is er geen structurele dekking beschikbaar voor arbeidscapaciteit in het kader van de professionalisering van beheer

en onderhoud (circa € 4,5 mln vanaf 2022). Voor de korte termijn wordt incidenteel de Egalisatiereserve beheer en onderhoud (incidentele middelen) ingezet, echter deze zal vanaf 2025/2026 uitgeput zijn. Daarna is er geen incidentele ruimte meer in de exploitatiebudgetten binnen de Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland en zal er een tekort ontstaan. De dekking moet bij de Begroting 2022, de nieuwe NOK en de Begroting 2023 worden uitgewerkt.

De vierjaarlijkse Nota Onderhoud Kapitaalgoederen (wordt in 2022 opgesteld) is het bestuurlijke moment om het kwaliteitsniveau voor beheer en onderhoud van het areaal te bepalen. Dit is ook het moment waarop de lasten voor beheer en onderhoud beïnvloed kunnen worden, naar verwachting zal dit de tekorten slechts beperkt compenseren. Bij het vaststellen van de NOK door PS zal de dekking van de daaruit volgende (structurele) exploitatiemiddelen in de Kadernota 2023 en Begroting 2023 worden uitgewerkt. Met betrekking tot dekking. Er zijn geen vrije structurele exploitatiemiddelen beschikbaar binnen de Ambitie Bereikbaar Zuid-Holland zonder ander keuzes binnen deze ambitie of dekking hiervoor vanuit het begrotingsaldo.

Indexatie projecten PZI

Er is nog geen vastgesteld indexatiebeleid voor lopende en toekomstige projecten. Door indexatie bij investeringsprojecten waarvoor al opdrachten zijn verstrekt of die al in uitvoering zijn ontstaan hogere kapitaallasten door afschrijving. Hiervoor is geen dekking anders dan de al beschikbare middelen in het PZI. Om indexatie te dekken kan met die middelen geschoven worden en/of een verlaging plaatsvinden van de investeringsambitie voor toekomstige projecten. Momenteel wordt rekening gehouden met een indicatief indexeringsstekort van € 86 mln investeringsmiddelen voor de periode 2020 t/m 2025, dat is € 41,5 mln voor de RijnlandRoute tot eind project op basis van contractueel afgesproken indexering en € 46 mln voor de overige PZI projecten op basis van een aanname van 1,8% indexering per jaar.

Adviestaak luchtvaart

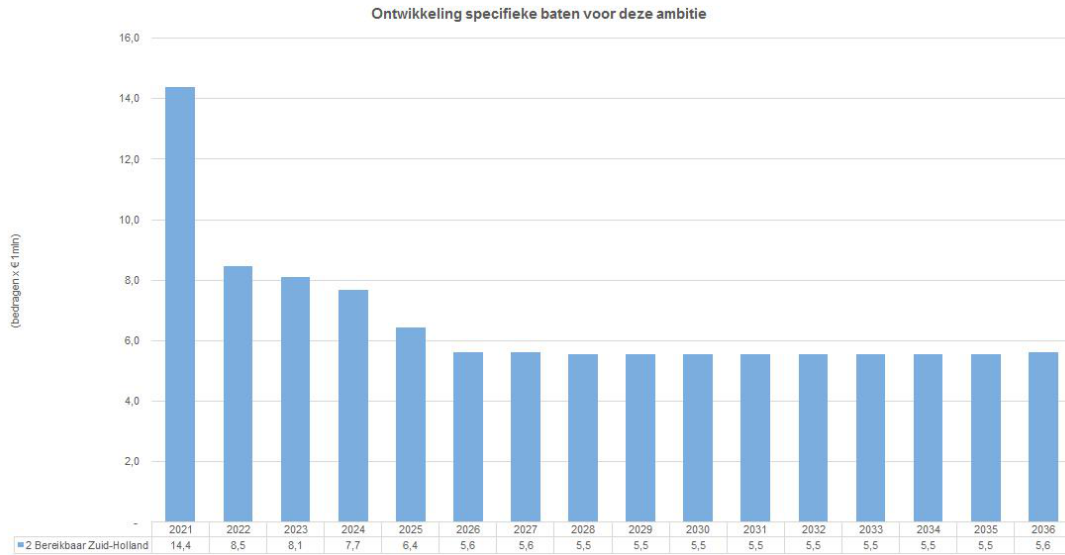
De wettelijke taak voor kleine luchtvaart (alles wat opstijgt en landt buiten RTHA) is structureel gedekt qua personeel (DCMR). De dekking van materiële lasten wordt nu gedekt uit incidentele middelen vanuit de reserve Mobiliteit. In 2021 wordt het beleid kleine luchtvaart herijkt (onze wettelijke taak) en PS zullen een besluit nemen over al dan niet inzetten van een burgermeetnet geluid. De financiële consequenties van deze keuzes zijn nog onbekend.

Maatregelen CO₂ reductie

Er is geen vrije structurele ruimte voor CO₂ reductie en circulariteit binnen beheer en onderhoud, nieuwbouwprojecten, en OV- concessies (zero emissie vanaf 2030). Dit betreft eigen provinciale doelstellingen waarbij de benodigde middelen beïnvloed kunnen worden door bestuurlijke keuzes.

Ontwikkeling financiën

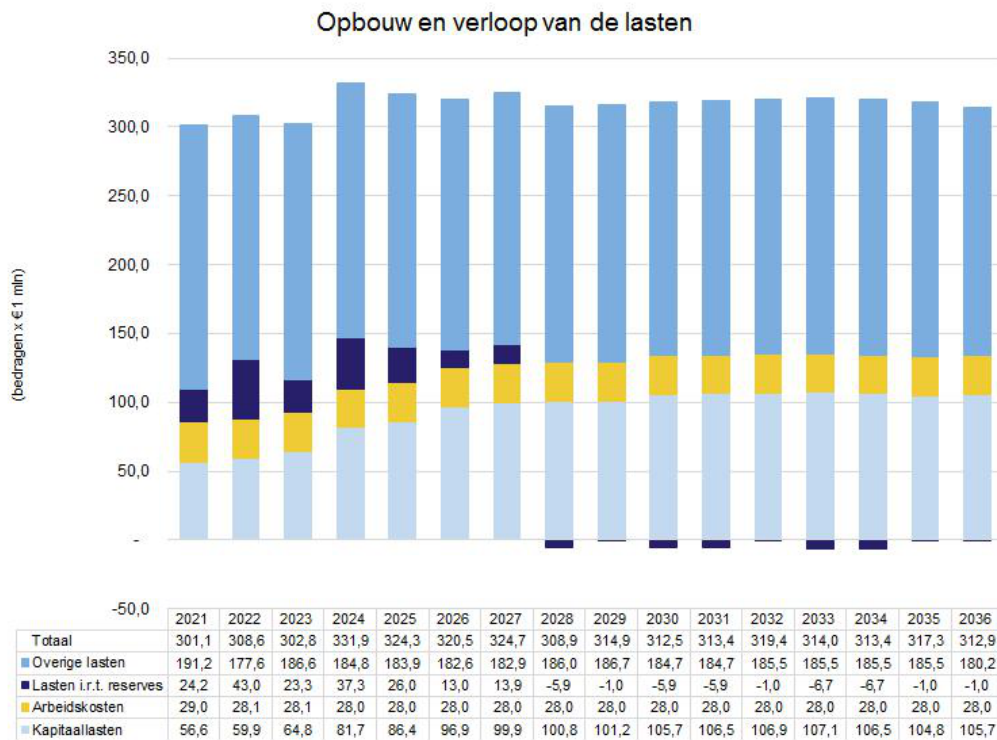
Specifieke baten

Toelichting:

Niet van toepassing.

Lasten

Toelichting:

Bovenstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten i.r.t. reserves: het saldo van de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves dat ingezet wordt in de lasten. Als het een negatief bedrag is dan is het lastenverlagend en verhoogd het saldo de reserves
- Overige lasten: betreft de lasten niet zijnde de eerste 3

(bedragen x € 1.000)	Stand Voorjaarsnota 2021	Stand Kadernota 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten					
Beleidsdoel 2-1 Snel van A naar B					
2-1-1 Efficiënt goederenvervoer	2.303	1.653	1.535	1.523	1.521
2-1-2 Passend en efficiënt personenvervoer	163.556	160.507	154.755	175.201	177.157
2-1-3 Slimme systemen en netwerken	1.204	1.365	1.201	1.111	1.111
Totaal beleidsdoel 2-1	167.063	163.525	157.491	177.835	179.789
Beleidsdoel 2-2 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam					
2-2-1 Goed functionerende provinciale infrastructuur	110.690	140.172	134.253	149.882	140.333
2-2-2 Toekomstbestendige infrastructuur	571	571	1.452	589	596
Totaal beleidsdoel 2-2	111.262	140.743	135.705	150.472	140.929
Beleidsdoel 2-3 Veilig en duurzaam					
2-3-1 Duurzame mobiliteit	15.134	1.172	811	410	410
2-3-2 Veilige mobiliteit	7.596	3.147	8.816	3.145	3.145
Totaal beleidsdoel 2-3	22.731	4.319	9.627	3.555	3.555
Totaal Lasten	301.056	308.586	302.823	331.862	324.272
Baten					
Beleidsdoel 2-1 Snel van A naar B					
2-1-1 Efficiënt goederenvervoer	280	160	0	0	0
2-1-2 Passend en efficiënt personenvervoer	3.946	949	754	720	1.679
Totaal beleidsdoel 2-1	4.226	1.109	754	720	1.679
Beleidsdoel 2-2 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam					
2-2-1 Goed functionerende provinciale infrastructuur	7.894	5.694	5.694	5.694	3.504
Totaal beleidsdoel 2-2	7.894	5.694	5.694	5.694	3.504
Beleidsdoel 2-3 Veilig en duurzaam					
2-3-1 Duurzame mobiliteit	1.007	400	400	0	0
2-3-2 Veilige mobiliteit	1.255	1.255	1.255	1.255	1.255
Totaal beleidsdoel 2-3	2.262	1.655	1.655	1.255	1.255
Totaal Baten	14.382	8.457	8.103	7.669	6.438
Saldo lasten en baten Ambitie	286.674	300.129	294.721	324.193	317.834

Ambitie 3 Schone energie voor iedereen

In deze paragraaf volgt een opsomming van de structurele materiële issues binnen Ambitie 3 die via het traject Begroting in Evenwicht in kaart zijn gebracht. Het gaat hier om beleid en uitvoering dat structureel van aard is, maar incidenteel gefinancierd is. Incidentele en arbeidscapaciteitsissues zijn hierin niet opgenomen.

Beleidsmatige ontwikkelingen

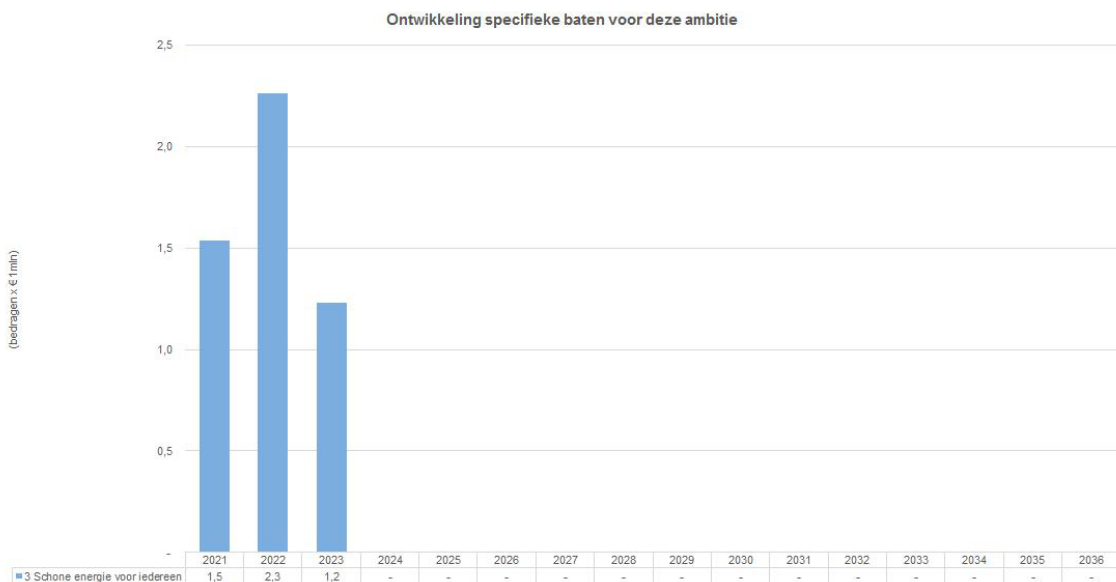
Algemeen

Voor vrijwel alle maatregelen bij Ambitie 3 die opgenomen zijn in de begroting en het omgevingsprogramma geldt als belangrijkste basis het klimaatakkoord. Dat klimaatakkoord kent harde afspraken voor de periode tot 2030 en een commitment voor de periode tot 2050. Provincies en andere overheden zijn samen verantwoordelijk voor het halen van de klimaatdoelstellingen. Er zijn nog geen harde afspraken over de inspanningen die dit van Zuid-Holland vergt en welke financiering van het Rijk daarvoor beschikbaar komt. De Raad voor Openbaar bestuur (ROB) heeft advies uitgebracht over de hoogte van de Rijksmiddelen en de verdeling over provincies. Het is nog onzeker in hoeverre het (nieuwe) kabinet dit advies overneemt en wanneer eventuele middelen precies beschikbaar komen voor provincies.

Het huidige niveau van de budgetten in Ambitie 3 ligt tussen de € 10 mln en € 14 mln per jaar (inclusief materiële financiering van € 3,7 mln arbeidscapaciteit). Na 2023 zakken deze budgetten sterk terug tot structureel € 0,1 mln aan materiële middelen en € 0,6 mln aan arbeidscapaciteit. Indien er na 2023 geen middelen beschikbaar worden gesteld brengt dat diverse risico's en consequenties met zich mee, waaronder: niet of in mindere mate realiseren van klimaatdoelen, uitstroom van medewerkers en verlies van expertise als gevolg van onzekerheid over voortbestaan van hun baan, onze positie als middenbestuur, kapitaalsvernietiging en onzekerheid bij medewerkers.

Ontwikkeling financiën

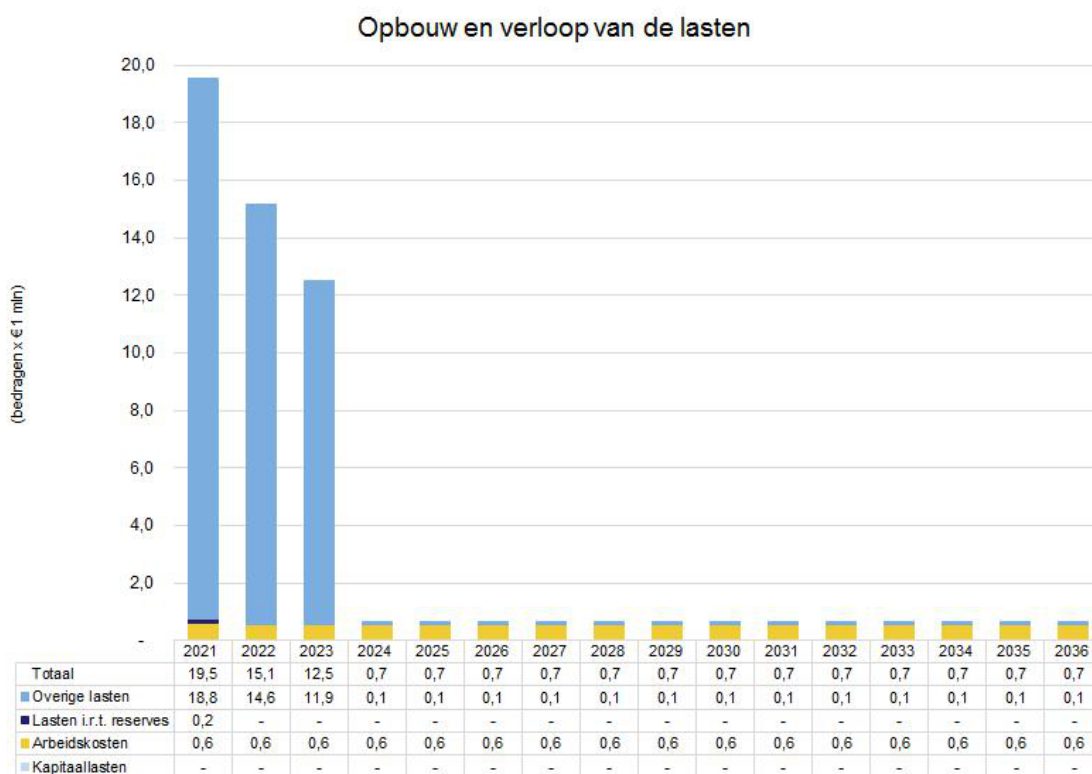
Specifieke baten

Toelichting:

Er worden baten verwacht vanaf 2022, ter dekking van (een deel van) de kosten voor het Klimaatakkoord, als een specifieke uitkering. Op basis van het ROB-advies is een grove inschatting gemaakt voor de jaren 2022 t/m 2024 van het bedrag dat we als provincie ontvangen, exclusief eventuele investeringen en de kosten voor Veenweideproblematiek. De eigen provinciale inschatting voorziet in een bedrag van € 4 à 6 mln voor 2022 t/m 2024. Het ROB advies geeft verder aan om in 2024 (op basis van opgedane ervaringen) te beslissen over de bijdrage voor 2025-2030. Interbestuurlijk overleg heeft uitgewezen dat het demissionaire kabinet geen besluit meer neemt over de toekenning van de middelen voor 2022 en verder.

Lasten

Toelichting:

Bovenstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten i.r.t. reserves: het saldo van de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves dat ingezet wordt in de lasten. Als het een negatief bedrag is dan is het lastenverlagend en verhoogd het saldo de reserves
- Overige lasten: betreft de lasten niet zijnde de eerste 3

Met het aflopen van de € 30 mln incidentele middelen uit het coalitieakkoord na 2023 is er vrijwel geen dekking meer voor inzet van middelen en personeel ten behoeve van deze ambitie en toezeggingen in het kader van het Klimaatakkoord.

(bedragen x € 1.000)	Stand Voorjaarsnota 2021	Stand Kadernota 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten					
Beleidsdoel 3-1 Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening					
3-1-1 Duurzame en ruimtelijk passende elektriciteitsvoorziening	6.797	5.630	4.029	434	434
3-1-2 Samenwerken en bevorderen draagvlak in de energietransitie	2.863	1.428	1.428	88	88
Totaal beleidsdoel 3-1	9.660	7.058	5.458	522	522
Beleidsdoel 3-2 Verduurzaming gebouwde omgeving					
3-2-1 Facil.van gemeent.bij besparen&overschak.op schone energie	1.553	1.422	1.391	0	0
3-2-2 Bevorderen duurzame verwarmingsvoorziening	2.501	3.601	1.501	56	56
Totaal beleidsdoel 3-2	4.055	5.023	2.892	56	56
Beleidsdoel 3-3 Duurzaam energie-en grondstoffensysteem in de industrie					
3-3-1 Verhogen energie efficiëntie&mede-ontwikkelen energie infra	3.695	1.675	2.760	0	0
3-3-2 Vernieuwen & innoveren v.h. energie-&grondstoffen(eco-)syst.	2.130	1.388	1.388	88	88
Totaal beleidsdoel 3-3	5.825	3.063	4.148	88	88
Totaal Lasten	19.540	15.145	12.498	666	666
Baten					
Beleidsdoel 3-1 Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening					
3-1-1 Duurzame en ruimtelijk passende elektriciteitsvoorziening	65	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel 3-1	65	0	0	0	0
Beleidsdoel 3-2 Verduurzaming gebouwde omgeving					
3-2-1 Facil.van gemeent.bij besparen&overschak.op schone energie	449	762	731	0	0
3-2-2 Bevorderen duurzame verwarmingsvoorziening	1.000	1.500	500	0	0
Totaal beleidsdoel 3-2	1.449	2.262	1.231	0	0
Beleidsdoel 3-3 Duurzaam energie-en grondstoffensysteem in de industrie					
3-3-1 Verhogen energie efficiëntie&mede-ontwikkelen energie infra	20	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel 3-3	20	0	0	0	0
Totaal Baten	1.534	2.262	1.231	0	0
Saldo lasten en baten Ambitie	18.006	12.883	11.267	666	666

Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland

In deze paragraaf volgt een opsomming van de structurele materiële issues binnen Ambitie 4 die via het traject Begroting in Evenwicht in kaart zijn gebracht. Het gaat hier om beleid en uitvoering dat structureel van aard is, maar incidenteel gefinancierd is. Incidentele en arbeidscapaciteitsissues zijn hierin niet opgenomen.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Algemeen

Provincies hebben sinds 2008 een structurele taak voor het regionaal cultuur- en economisch beleid.

Economie

Gemiddeld wordt er sinds 2010 ononderbroken circa € 24 mln per jaar (€ 9 mln cofinanciering en € 15 mln overig) incidenteel toegevoegd aan deze ambitie. Deze € 24 mln is het gemiddelde over de afgelopen jaren. Bijvoorbeeld 2020 en 2021 kennen incidentele budgetten van rond € 40 mln. Uitvoering op een niveau van genoemde € 24 mln voor deze ambitie ligt dus op een lager niveau dan in 2020 en 2021.

Het achterliggende beleid is structureel voor de middellange tot lange termijn. In praktijk is het keuzemoment hier de vorming van een nieuwe coalitie voor, elke vier jaar dus. Het beleid zoals vastgelegd in het omgevingsbeleid en achterliggende wettelijke of door het Rijk overgedragen taken (soms in medebewind) is structureel van aard. Het is een politiek bestuurlijke keuze hoeveel personele en/of materiële middelen hiervoor beschikbaar worden gesteld.

Er is bij coalitievorming 2020-2023 incidenteel € 40 mln vrijgemaakt voor de huidige invulling van het structurele beleid. Die invulling vermindert vanaf 2022 en stopt na 2023 indien er niet opnieuw middelen worden ingezet. Het gaat op basis van de voor 2020-2023 gestelde prioriteiten en keuzes, bijvoorbeeld om subsidieregelingen die de innovatiekracht stimuleren zoals de Campusregeling en de cofinanciering van de Europese EFRO-regeling (opgeteld € 14 mln van de € 40 mln), maar ook om de forse investering die deze coalitieperiode wordt gedaan in Human Capital (initieel € 8 mln). Ook het versterken van de economische 'infrastructuur' houdt na 2023 op, denk aan de RNIZ subsidieregeling voor regionale netwerken waarmee dit aspect momenteel is ingevuld (€ 6 mln). Het huidig college heeft verder gekozen voor investering in het brede MKB (initieel € 2 mln). Dit onderwerp houdt zonder deze keuze te verlengen weer op, net als de investeringen voor Digitalisering en Circulair Zuid-Holland (initieel € 3 mln) en voor het Innovatieteam. Uiteraard is het een bestuurlijke keuze hetzij met welke budgetten deze onderwerpen voort te zetten, hetzij ze deels of geheel te herschikken naar andere (economie) onderwerpen.

Ook in de periode vóór 2020-2023 is geïnvesteerd, in onder meer ruimtevaart in Noordwijk en Leiden, eenmalig € 15 mln; Greenports (eenmalig € 10 mln), Life Science and Health (onder meer regeneratieve geneeskunde; € 7 mln) en het innovatieprogramma van de maakindustrie (Smithz; € 5 mln). Deze investeringen zullen hun kracht verliezen indien ze worden stopgezet. En alleen al onderhoud en beheer hiervan zullen na 2023 geen plek krijgen. Voor het doorontwikkelen van de fieldlab infrastructuur en eventuele nieuwe innovatieprogramma's is geen eigenstandig provinciaal budget meer beschikbaar na 2021.

Daarnaast zal er geen planvormingssubsidie voor de detailhandel beschikbaar zijn na 2023 (nu € 2 mln voor de huidige coalitieperiode). Het betreft bijdragen aan bijvoorbeeld 'bizzen', versterking winkelstructuren en aanpak leegstand. Daarnaast is 'procesgeld werklocaties' incidenteel aanwezig tot en met 2023 en valt daarna weg. Dat betekent ontbreken van mogelijkheid om koopstromen-onderzoeken te doen, om behoeftes van bedrijven en kantoren te laten opstellen, en om vereiste data detailhandel, kantoren en bedrijventerreinen voor monitoring te kunnen aanschaffen.

Op gebied van innovatiekracht van het mkb is voor de MIT-subsidieregeling vóór aanvang van huidig college € 30 mln vrij gemaakt; 4 jaren van elk € 7,5 mln, tot en met 2023. Het Rijk legt eveneens € 7,5 mln per jaar in voor deze regeling. Er zal zonder ingreep dus voor MIT opgeteld € 15 mln per jaar wegvallen vanaf 2024.

Er blijft in totaal circa € 7 mln per jaar beschikbaar, pakweg 20% van de totale budgetten die de afgelopen jaren beschikbaar zijn gesteld. Deze € 7 mln is bedoeld voor de InnovationQuarter-organisatie, voor investeringen in bedrijventerreinen (momenteel Duurzaamheid), voor een kleine post voor Greenports en voor algemeen procesgeld. Dit zijn de enige structurele middelen voor het beleidsveld Economie.

Cultuur

Gemiddeld wordt er sinds 2010-2011 ononderbroken circa € 6 mln per jaar incidenteel toegevoegd aan deze ambitie. Het achterliggende beleid is structureel voor de middellange tot lange termijn. Het is een politiek bestuurlijke keuze hoeveel personele en/of materiële middelen hiervoor beschikbaar worden gesteld. In praktijk is de vorming van een nieuw college het moment waarop keuzes worden gemaakt over de inzet van extra (incidentele) middelen.

Voor Cultuur is er bij coalitievorming 2020-2023 incidenteel € 25 mln vrijgemaakt voor de huidige invulling van het structurele beleid. Dit is ingezet voor bijvoorbeeld incidentele coronasteun (€ 3 mln) en nieuwbouw van het archeologisch depot (€ 2,3 mln). Het grootste gedeelte is echter voor structurele onderwerpen. Het gaat om:

- Subsidierelingen voor erfgoedlijnen (€ 9 mln van de € 25 mln)
- Restauratie en herbestemming van rijksmonumenten (€ 1,5 mln)
- Toerisme (€ 2,5 mln)
- Groot onderhoud Molens (€ 2 mln)
- De Romeinse Limes (€ 0,7 mln)
- Publieksbereik archeologie (€ 1,6 mln)
- Investeringen in digitalisering van erfgoed en in cultuurhistorische landschappen en erfgoeddeals (€ 0,6 mln)
- Prijscompensatie voor verbonden culturele instellingen (€ 0,4 mln per jaar)
- Voor het archeologisch depot zijn na vernieuwing beheerskosten noodzakelijk à € 0,6 mln per jaar

Vanaf 2024 is voor de genoemde onderwerpen geen budget meer beschikbaar. Deze taken kunnen alleen worden gecontinueerd wanneer extra middelen worden toegekend of de beschikbare middelen worden herschikt.

De subsidieregeling Restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland is bijzonder succesvol. Zo succesvol dat er ruim meer aanvragen binnen zijn gekomen dat het maximum budget wat beschikbaar is voor de regeling in 2021. In de uitwerking van de Begroting 2022 wordt naar mogelijkheden gekeken om hiervoor meer ruimte te creëren.

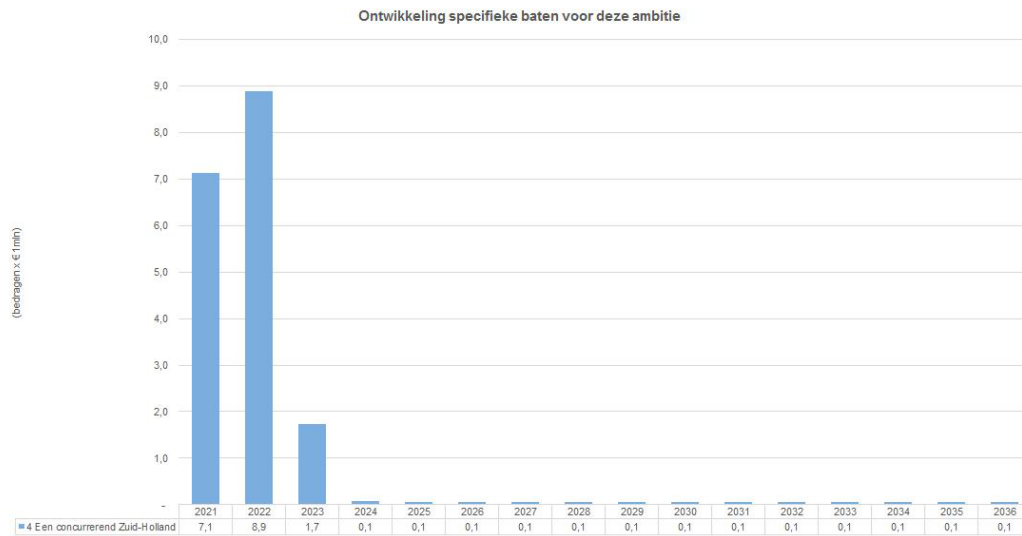
Cofinanciering voor o.a. Rijksmiddelen en EU-middelen

Voor cofinanciering van o.a. middelen van het Rijk en uit Europa (bijv. MIT, EFRO, Interreg) zijn geen structurele vrije middelen beschikbaar. Waar mogelijk is de afgelopen jaren gefinancierd met incidentele middelen. Door de cofinanciering van o.a. Rijk en EU is zo een meervoud daarvan voor onze regio beschikbaar gekomen. De trend is dat er meer en meer gebruik gemaakt wordt van cofinanciering. Bijvoorbeeld in het kader van het Europese herstellfonds, het Nationaal Groeifonds of het Just Transition Fund en de Recovery and Resilience Facility.

In april 2021 is de eerste lichte toekenningen uit het Nationale Groeifonds bekend gemaakt. Voor Zuid-Holland gaat het om middelen voor onder andere regeneratieve geneeskunde, voor quantumtechnologie op gebied van digitalisering, voor investeringen in groene waterstof en voor Artificial Intelligence. Alleen al een goede geleiding en 'matching' van deze middelen aan projecten zal van ons als provincie inzet vragen. Daarnaast kan ons mogelijk worden gevraagd om inhoudelijke cofinanciering, al is de huidige inschatting dat dit niet of zeer beperkt zal plaats vinden.

Ontwikkeling financiën

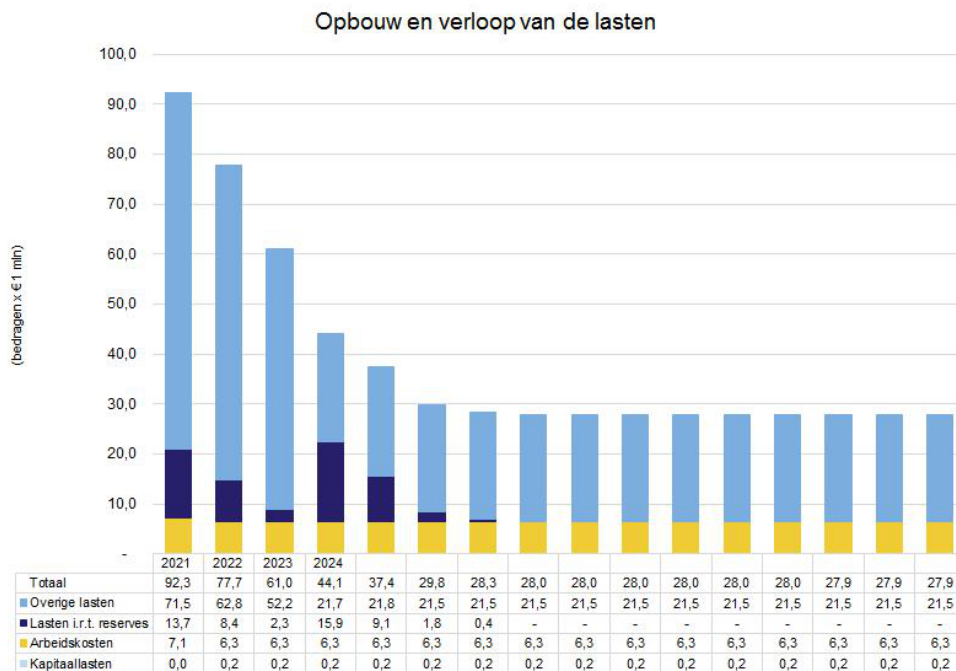
Specifieke baten

Toelichting:

In de Voorjaarsnota 2021 is de bijdrage van het Rijk van 50% aan de MIT-subsidieregeling (MKB innovatie) verwerkt. Dit leidt tot een verhoging van het budget met circa € 6,9 mln in 2021, € 8,8 mln in 2022 en € 1,7 mln in 2023. Daarnaast wordt in de Voorjaarsnota 2021 een specifieke bijdrage van circa € 0,15 mln verwerkt voor cultuur. Er is nog onvoldoende duidelijkheid over verdere specifieke baten na 2023 en deze zijn dan ook nog niet opgenomen.

Lasten

Toelichting:

Bovenstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten i.r.t. reserves: het saldo van de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves dat ingezet wordt in de lasten. Als het een negatief bedrag is dan is het lastenverlagend en verhoogd het saldo de reserves
- Overige lasten: betreft de lasten niet zijnde de eerste 3

Met het aflopen van de € 65 mln incidentele middelen uit het coalitieakkoord vallen de lasten na 2023 lager uit. Daarnaast zijn de lasten in de jaren 2021 t/m 2023 incidenteel hoger door de ontvangen specifieke bijdragen voor MIT en cultuur (zie baten).

De structurele lasten van circa € 21,5 mln bestaan voornamelijk uit circa € 7 mln voor economie en € 13 mln voor cultuur. Deze bedragen worden vrijwel uitsluitend ingezet voor subsidies. Veel van deze budgetten liggen vast vanwege langlopende afspraken en overeenkomsten.

(bedragen x € 1.000)	Stand Voorjaarsnota 2021	Stand Kadernota 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten					
Beleidsdoel 4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal					
4-1-1 Innovatie stimuleren	42.870	37.014	25.004	19.332	13.974
4-1-2 Transitie van de Greenports	3.940	3.979	2.129	928	928
4-1-3 Transitie Havencomplex	450	0	0	0	0
4-1-4 Digitaal Zuid-Holland	1.458	685	785	152	152
4-1-5 Circulair Zuid-Holland	3.327	2.346	2.345	843	843
Totaal beleidsdoel 4-1	52.046	44.025	30.262	21.255	15.897
Beleidsdoel 4-2 Creëren van een rijk vestigingsklimaat					
4-2-1 Voldoende werklocaties op de juiste plek v.d.juiste kwal.	9.792	9.859	6.088	6.137	4.661
4-2-2 Human Capital, beroepsbevolking m.d.juiste vaardigh.&kennis	3.684	2.828	2.828	228	228
Totaal beleidsdoel 4-2	13.477	12.687	8.916	6.364	4.889
Beleidsdoel 4-3 Erfgoed, cultuur en toerisme					
4-3-1 Behoud&ontw.cultureel erfgoed&toerisme in balans m.omgeving	17.196	12.222	12.198	9.044	9.113
4-3-2 Archeologische vondsten zichtbaar maken v.e.breed publiek	1.169	1.112	2.062	462	462
4-3-3 Versterken cultuurparticipatie en bibliotheken	8.453	7.606	7.606	7.004	7.004
Totaal beleidsdoel 4-3	26.818	20.940	21.865	16.509	16.578
Totaal Lasten	92.341	77.652	61.044	44.129	37.364

(bedragen x € 1.000)	Stand Voorjaarsnota 2021	Stand Kadernota 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Baten					
Beleidsdoel 4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal					
4-1-1 Innovatie stimuleren	6.912	8.823	1.669	0	0
Totaal beleidsdoel 4-1	6.912	8.823	1.669	0	0
Beleidsdoel 4-3 Erfgoed, cultuur en toerisme					
4-3-1 Behoud&ontw.cultureel erfgoed&toerisme in balans m.omgeving	14	14	14	14	9
4-3-3 Versterken cultuurparticipatie en bibliotheken	199	57	57	57	57
Totaal beleidsdoel 4-3	212	70	70	70	66
Totaal Baten	7.124	8.893	1.739	70	66
Saldo lasten en baten Ambitie	85.217	68.759	59.305	44.059	37.298

Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland

In deze paragraaf volgt een opsomming van de structurele materiële issues binnen Ambitie 5 die via het traject Begroting in Evenwicht in kaart zijn gebracht. Het gaat hier om beleid en uitvoering dat structureel van aard is, maar incidenteel gefinancierd is. Incidentele en arbeidscapaciteitsissues zijn hierin niet opgenomen.

In [Bijlage 2](#) bij de kadernota is het Kaderbesluit Groen opgenomen waarin voortgang voor gezonder natuur is opgenomen.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Algemeen

Binnen Ambitie 5 vormt de achtergrond van het beleid met name de wet natuurbescherming, het natuurpact met het Rijk, het klimaatakkoord, stikstofwet, klimaatwet, waterwet, EU afspraken over Natura2000 en enkele convenanten en overeenkomsten. Met uitzondering van convenanten en overeenkomsten is er sprake van naar aard structureel beleid. Dit structurele beleid krijgt uitvoering via een veelheid aan (soms tijdelijke) maatregelen. De natuur komt steeds meer onder druk te staan door onder andere klimaatveranderingen, bodemdaling, landbouwtransitie, corona en stikstof. Dit terwijl we al niet voldoen aan afgesproken normen uit regelgeving op Rijks- en Europees niveau. Het is noodzakelijk hier verandering in te brengen, niet alleen vanwege de intrinsieke waarde van de natuur, maar ook de economische voordelen zoals vestigingsfactor en gezondheidsbevordering. Daarnaast is het op orde zijn van onze natuur randvoorwaardelijk voor het kunnen verlenen van vergunningen.

De afgelopen twee collegeperiodes zijn incidenteel respectievelijk € 100 mln en € 40 mln beschikbaar gesteld voor natuurdoelen (natuur, landbouw en recreatie). Deze middelen zijn inmiddels bestemd, maar het beleid wat onder deze incidentele middelen ligt is structureel. Het meerjarenbeeld laat zien dat er na 2023 een stabiel structureel materieel budget is van circa € 31 mln per jaar waarvan circa € 27 mln bedoeld is voor natuurbeheer. Het structurele materiële budget na 2023 is voor toekomstbestendige landbouw circa € 0,6 mln en leven met water circa € 2,4 mln. Er is geen ruimte in het budget om in te spelen op prijsontwikkelingen (indexatie) en het voortzetten van structureel beleid voor bijvoorbeeld biodiversiteit, soortenbeleid, landbouw(transitie), boerenlandvogels of te voldoen aan de toegenomen vraag aan vergunningverlening en faunaschade.

Programma Natuur (Beheer NNN/Natura2000)

De provincie is conform de Wet Natuurbescherming gehouden om natuurbeleid te voeren en maatregelen te treffen om het leefgebied van beschermde VHR-soorten te beschermen binnen en buiten de natuurgebieden. Om de stikstofproblemen op te lossen zijn naast reductie van stikstofuitstoot ook extra natuurherstel en/of verbetermaatregelen nodig om de Natura2000 doelen te halen. Het Rijk stelt hier geld voor beschikbaar via Uitvoeringsprogramma Natuur. Daarnaast biedt programma Natuur extra financiering ten behoeve van de versnelling van de realisatie van het NNN. Hiervoor is het NNN-handelingskader aangepast en via een Statenvoorstel voorgelegd aan PS. Programma natuur voorziet ook in een verhoging van de vergoeding voor natuurbeheer. Hiermee wordt het voor natuurbeheerders mogelijk om meer natuurkwaliteit te realiseren waarmee de achteruitgang wordt beperkt.

Voor het maatregelenpakket, voor 2021 tot en met 2023, is samen met de groene partijen gewerkt aan een groslijst van maatregelen die binnen deze termijn gestart kunnen worden en die passen binnen de kaders die vanuit het ministerie van LNV worden gesteld. De afspraken tussen het ministerie van LNV en de provincie Zuid-Holland zullen worden vastgelegd middels een specifieke uitkering (SPUK). Voor de provincie gaat het om € 28,2 mln voor de jaren 2021, 2022 en 2023. De verwachting is dat het Rijk komt tot een toekenning van deze SPUK. Er is op dit moment geen structurele vrije ruimte in de ambitie voor indexatie van budgetten.

Biodiversiteit/soortenbeleid

Voor de structurele wettelijke taak van de bescherming van de leefomgeving van de beschermde VHR-soorten binnen en buiten de natuurgebieden voert de provincie alleen incidentele impulsen (onder andere LIFE IP project, deltaplan biodiversiteit, bijenlandschappen). Dat betekent dat de inspanningen op gegeven moment weer aflopen, terwijl de biodiversiteit zowel binnen al buiten natuurgebieden voortdurende aandacht behoeft. Op dit moment worden in Zuid-Holland de afspraken op Rijks- en Europees niveau over biodiversiteitsdoelen binnen en buiten de natuurgebieden niet gehaald. Met de huidige inspanningen kunnen we de achteruitgang niet of nauwelijks stoppen. GS en PS hebben besloten om deel te nemen aan het Deltaplan biodiversiteit. Bezien moet nog worden hoeveel middelen daarvoor vanuit de provincie beschikbaar worden gesteld.

In 2021 zal *het soortenbeleid* worden geactualiseerd en voorgelegd aan PS. Dit betekent voor de inzet van middelen een politiek bestuurlijk keuzemoment.

Tot 2022 is er voor het *bijenlandschap* sprake van een toezegging vanuit het convenant Groene Cirkel bijenlandschap waarvoor (incidenteel) dekking gezocht wordt (€ 0,15 mln). Het netwerk blijft bestaan maar voor de periode na 2022 is er nog geen bestuurlijk besluit dit door te zetten (inschatting € 0,15 mln). Structurele achtergrond vormt de Wet Natuurbescherming.

Het actieplan *Boerenlandvogels* loopt tot 2027. Voor 2021 is aan het budget € 1,4 mln toegevoegd en € 1,5 mln voor beheer, waardoor komend jaar nieuwe plannen tot uitvoering kunnen komen en vrijwilligers kunnen worden ondersteund. Structurele dekking voor de boerenlandvogels ontbreekt.

Bos en bomenbeleid

Op basis van het klimaatakkoord en afspraken met het Rijk is het bos en bomenbeleid structureel. Het Groeimodel Bos- en bomenbeleid is door GS vastgesteld en positief ontvangen door PS. Dit betekent dat we willen werken aan uitbreiding van bos en bomen en willen investeren in vitaliteit en behoud van bestaande bossen. In het groeimodel is afgesproken om uitbreiding van bos en bomen te koppelen aan provinciale opgaven en als ambitie mee te nemen bij lopende gebiedsprocessen en programma's. De hoogte van de in te zetten incidentele en structurele middelen moet nog worden bepaald.

Faunabeheer/Vergunning, toezicht en handhaving (VTH)/exotenbestrijding

Voor VTH taken is het budget deze collegeperiode incidenteel verhoogd met € 0,3 mln per jaar. Hier staan structurele uitgaven tegenover die vanaf 2023 niet gedekt zijn. Daarnaast zijn er incidentele middelen voor stikstof toegevoegd aan de VTH budgetten. Verwachting is dat er als gevolg van o.a. de stikstofcrisis extra structurele inzet vanuit de provincie nodig is. Het moet nog blijken hoeveel structurele middelen extra nodig zijn. De ervaring van de afgelopen jaren is dat het aantal aanvragen voor ontheffingen in het kader van soortenbescherming elk jaar stijgt. Door de grote bouw- en renovatieopgave is de verwachting dat die stijging door blijft gaan. Daarnaast worden structureel meer lasten voorzien in het kader van faunaschade en exotenbestrijding.

Toekomstbestendige Landbouw

Met de transitie van de landbouw werkt de provincie mee aan de beweging naar kringlooplandbouw. Daarbij is ingezet op een opschaling om zodoende een grote groep van agrariërs en ketenpartners te stimuleren tot verdere verduurzaming. Hierbij wordt synergie gezocht met andere opgaven rond de landbouw, zoals stikstofreductie, tegengaan bodemdaling, waterkwaliteit en versterken biodiversiteit en natuur. Een deel van de uitvoering wordt met Europese middelen gefinancierd; tussen 2021-2023 is er een transitieperiode ingegaan in opmaat naar het nieuwe Europese landbouwinstrument, het GLB. Voor de nationale uitwerking hiervan, het NSP (opvolger voor o.m. het POP3) is nog geen cofinanciering beschikbaar vanuit de provincie. Na 2023 is er nog € 0,6 mln structureel budget beschikbaar voor de uitvoering van het landbouwbeleid in aansluiting op de hoofdlijnennotitie vitale landbouw. De hoogte van de benodigde structurele middelen voor toekomstbestendig landbouw moet nog worden bepaald.

Toekomstbestendige Landbouw/Veenweide

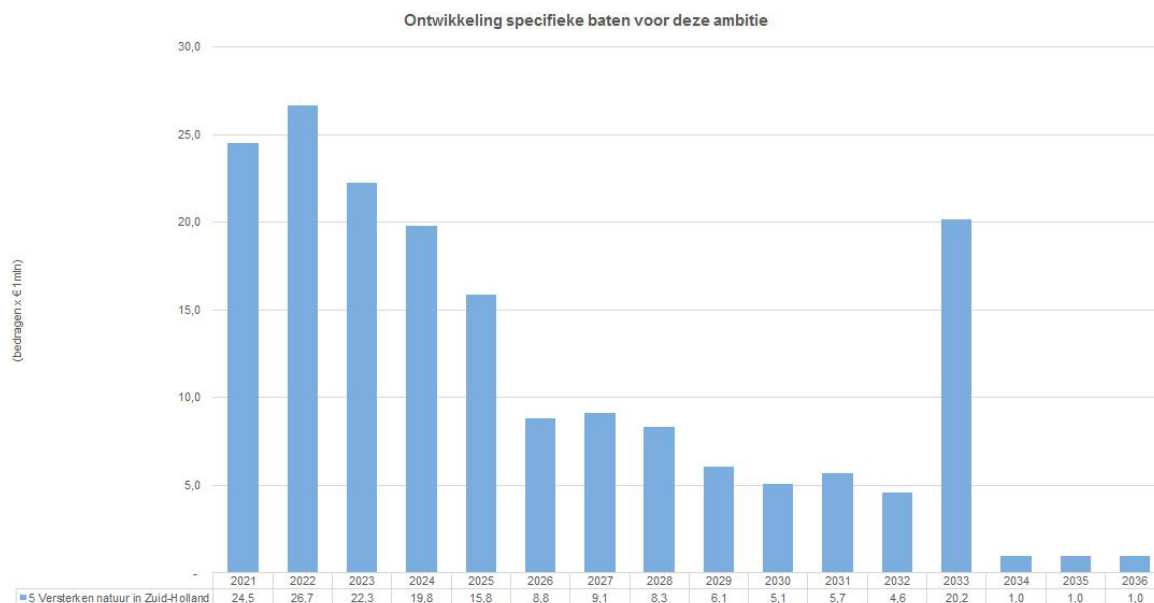
Het klimaatakkoord bevat de veenweideopgaven waarbij een regisserende rol voor de provincies is afgesproken. Samen met betrokken partijen/overheden gaan we een Veenweidestrategie ZH opstellen. Deze is de basis om de komende jaren te werken aan vermindering CO₂ uit de bodem, transitiemogelijkheden van de landbouw/grondgebruik, biodiversiteit op landbouwgronden en nieuwe verdienmodellen, zoals energietransitie en nieuwe teelten. Zodra de 1e versie van de Veenweidestrategie gereed is (begin 2022) vormt dit een keuzemoment voor de hoogte van de inzet van (provinciale) middelen. Inmiddels zijn door het Rijk al € 22 mln aan Zuid-Holland beschikbaar gesteld (Impulsgelden) voor projecten voor de komende jaren. Verwachting is dat voor andere rijks gelden uit het Klimaatakkoord vanuit de provincie en de andere partners cofinanciering nodig is. Daarnaast is nog geen besluit genomen door het Rijk over een verhoging van de CO₂ opgave van 49% naar 55% en wat dit betekent voor de veenweiden.

Zandmotor

De budgetten voor de zandmotor zijn deels incidenteel en deels structureel. De afspraken met RWS lopen einde 2021 af. Betrokken partijen hebben een onderzoek gestart naar de hoogte en duur van de benodigde budgetten voor na 2021.

Ontwikkeling financiën

Specifieke baten

Toelichting:

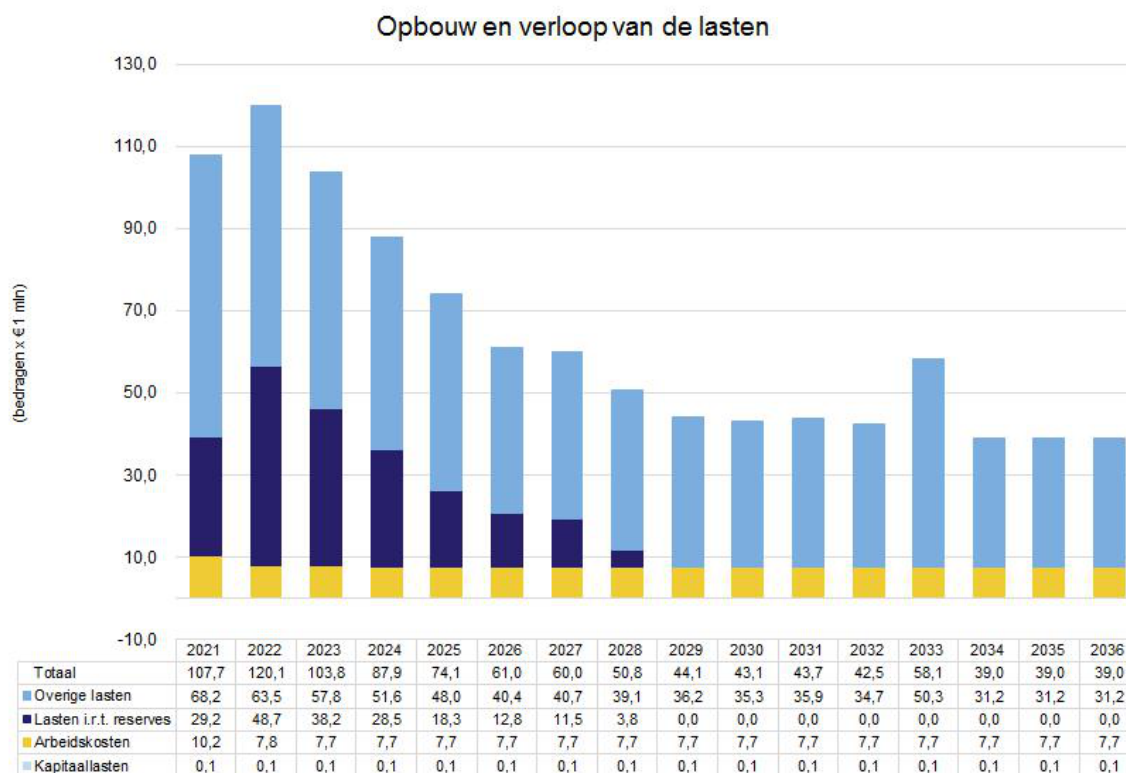
De specifieke baten voor Ambitie 5 lopen terug. Vanuit het programma Natuur is voor de jaren 2021, 2022 en 2023 bij het Rijk € 28,2 mln aangevraagd. De toekenning van het Rijk moet nog worden ontvangen en de middelen zijn nog niet verwerkt in de begroting. De focus van het Programma Natuur gaat naar de aanpak van de stikstof gerelateerde N2000-gebieden conform afspraken met het Rijk.

- Een hogere beheervergoeding (van 75% naar 84%) voor de terreinbeherende organisaties is onderdeel van het Programma Natuur. Aangezien wij niet alle beheerkosten vergoeden moeten TBO, particulieren en boeren zelf ook een deel bijleggen. Dat lukt niet altijd, waardoor het beheer regelmatig onvoldoende is. Met verhoging van deze vergoeding komt er hopelijk een betere staat van instandhouding.

- Daarnaast is versnelde realisatie NNN (t.b.v. nakomen gemaakte afspraken met Rijk om NNN in 2027 af te hebben) een doelstelling van het (Rijks)programma Natuur en kunnen de meerkosten voor bijvoorbeeld volledige schadeloosstelling uit dat programma gedekt worden.
- Voor de intensivering van de realisatie is ook extra arbeidscapaciteit noodzakelijk. Maximaal 15% van het budget programma Natuur mag ingezet worden voor overhead (apparaatskosten) bij PZH en partners.

De impuls gelden Veenweide zijn voor 2021 (€ 2,2 mln) en 2022 t/m 2025 (circa € 19,8 mln) verwerkt in de Voorjaarsnota 2021 en wel opgenomen in bovenstaande grafiek. Verder zijn in de Voorjaarsnota 2021 de toenames van specifieke baten toegelicht voor onder andere IBP VP Zuidwestelijke Delta en IBP VP Hollands-Utrechts Veenweidegebied.

Lasten

Toelichting:

Bovenstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten i.r.t. reserves: het saldo van de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves dat ingezet wordt in de lasten. Als het een negatief bedrag is dan is het lastenverlagend en verhoogd het saldo de reserves
- Overige lasten: betreft de lasten niet zijnde de eerste 3

Met het aflopen van de € 65 mln incidentele middelen uit het coalitieakkoord vallen de lasten na 2023 lager uit.

Daarnaast lopen specifieke bijdragen (zoals bij de baten toegelicht) af en ook daarmee lopen de lasten af.

Eventuele nieuwe specifieke baten (met bijbehorende lasten) zijn nog niet opgenomen in de begroting.

De komende 7 jaar worden de bestemmingsreserves fors ingezet. Dit zijn in principe altijd incidentele middelen die zorgen voor een tijdelijke hoger lastenbudget. Het structurele lastenniveau is lager en met name bedoeld voor beheertaken.

(bedragen x € 1.000)	Stand Voorjaarsnota 2021	Stand Kadernota 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten					
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur					
5-1-1 Natuur	57.507	86.884	75.135	68.280	56.419
5-1-2 Bevorderen Biodiversiteit	8.726	4.374	1.754	1.200	1.200
5-1-3 Faunabeheer	5.323	5.062	4.954	3.971	3.971
Totaal beleidsdoel 5-1	71.556	96.320	81.842	73.452	61.590
Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw					
5-2-1 Vitale landbouw	18.113	8.268	7.037	2.917	2.002
5-2-2 Aanpak Bodemdaling (landelijk gebied)	10.111	9.000	9.257	6.188	5.585
Totaal beleidsdoel 5-2	28.224	17.268	16.294	9.105	7.587
Beleidsdoel 5-3 Leven met water					
5-3-1 Waterveiligheid	3.918	3.550	2.884	2.931	2.528
5-3-2 Waterbeschikbaarheid en kwaliteit	3.975	2.915	2.814	2.437	2.437
Totaal beleidsdoel 5-3	7.894	6.465	5.698	5.368	4.965
Totaal Lasten	107.674	120.053	103.834	87.925	74.142
Baten					
Beleidsdoel 5-1 Gezonde natuur					
5-1-1 Natuur	12.207	18.163	12.600	12.500	9.600
5-1-2 Bevorderen Biodiversiteit	699	0	0	0	0
5-1-3 Faunabeheer	626	726	726	313	313
Totaal beleidsdoel 5-1	13.532	18.889	13.326	12.813	9.913
Beleidsdoel 5-2 Toekomstbestendige landbouw					
5-2-1 Vitale landbouw	6.649	3.004	2.612	875	0
5-2-2 Aanpak Bodemdaling (landelijk gebied)	3.178	4.279	5.835	5.623	5.500
Totaal beleidsdoel 5-2	9.827	7.283	8.447	6.497	5.500
Beleidsdoel 5-3 Leven met water					
5-3-1 Waterveiligheid	353	53	53	53	0
5-3-2 Waterbeschikbaarheid en kwaliteit	772	430	430	430	430
Totaal beleidsdoel 5-3	1.125	483	483	483	430
Totaal Baten	24.484	26.656	22.257	19.794	15.843
Saldo lasten en baten Ambitie	83.190	93.397	81.577	68.131	58.299

Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

In deze paragraaf volgt een opsomming van de structurele materiële issues binnen Ambitie 6 die via het traject Begroting in Evenwicht in kaart zijn gebracht. Het gaat hier om beleid en uitvoering dat structureel van aard is, maar incidenteel gefinancierd is. Incidentele en arbeidscapaciteitsissues zijn hierin niet opgenomen.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Algemeen

Het beleid waarop Ambitie 6 gebaseerd is, is vooral gebaseerd op de Huisvestingswet en Wro (gaat op in de Omgevingswet). In deze ambitie is structureel € 5 mln materieel budget beschikbaar na 2023. Dit is fors lager dan de huidige budgetten omdat in deze collegeperiode significante incidentele middelen zijn toegevoegd aan Ambitie 6. Bijvoorbeeld voor 2021 is een bedrag van circa € 21 mln (inclusief rijksmiddelen) beschikbaar aan incidentele maatregelen. Dit betekent dat voor de materiële ondersteuning van gemeenten bij de uitvoering van ons beleid voor het versnellen van de woningbouw en het stimuleren van sociale woningbouw (d.m.v. de diverse subsidieregelingen) na 2023 geen dekking meer is.

Versnellen woningbouwlocaties

Middelen voor het versnellen van woningbouw lopen na 2023 sterk af. Achterliggend beleid in het omgevingsbeleid is structureel van aard, maar de hoogte van de in te zetten middelen hangen sterk af van bestuurlijke politieke keuzes.

Sociale huur, spreiding regio

Voor het stimuleren van sociale woningbouw in Holland-Rijnland en Haaglanden en de spreiding van sociale huurwoningen in de Rotterdamse regio is in 2021 circa € 5 mln beschikbaar, in 2023 nog € 1 mln en daarna is voor deze maatregelen geen budget beschikbaar. De inzet van deze middelen is onder andere gebaseerd op de Woondeal Zuidelijke Randstad, die een structureel karakter heeft.

Versterken (ruimtelijke) kwaliteit en vitaliteit

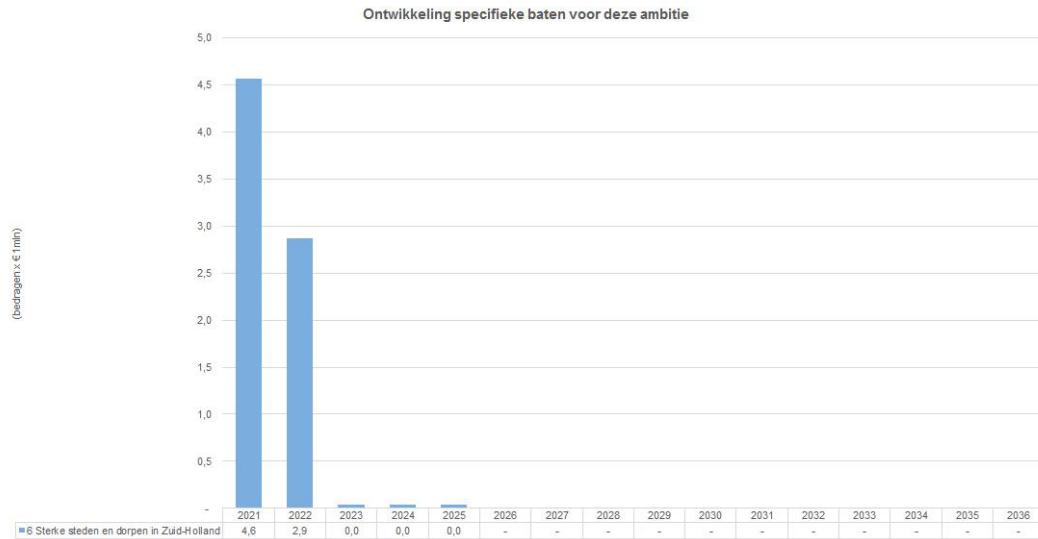
De maatregelen (activiteiten) binnen deze beleidsprestatie kunnen op hetzelfde ambitieniveau gecontinueerd worden binnen het beschikbare structurele budget (vanaf 2023 circa € 1,3 mln), met uitzondering van de incidentele maatregelen Flexwonen en Vitale kernen. Voor de onafhankelijke Provinciale Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (PARK) is structureel budget beschikbaar. Elke collegeperiode kan opnieuw een besluit genomen worden over het al dan niet aanstellen van een PARK.

Afspraken over wonen en werken in de regio en passend woningaanbod voor alle doelgroepen

De maatregelen (activiteiten) voor wonen en werken in de regio en passend woningaanbod voor alle doelgroepen hebben grotendeels structurele dekking, met uitzondering van de inzet voor arbeidsmigrantenbeleid. Dit beleid is tot 2022 gedekt met incidentele middelen vanuit het Rijk. Vanaf begrotingsjaar 2022 is er geen budget beschikbaar voor dit onderwerp.

Ontwikkeling financiën

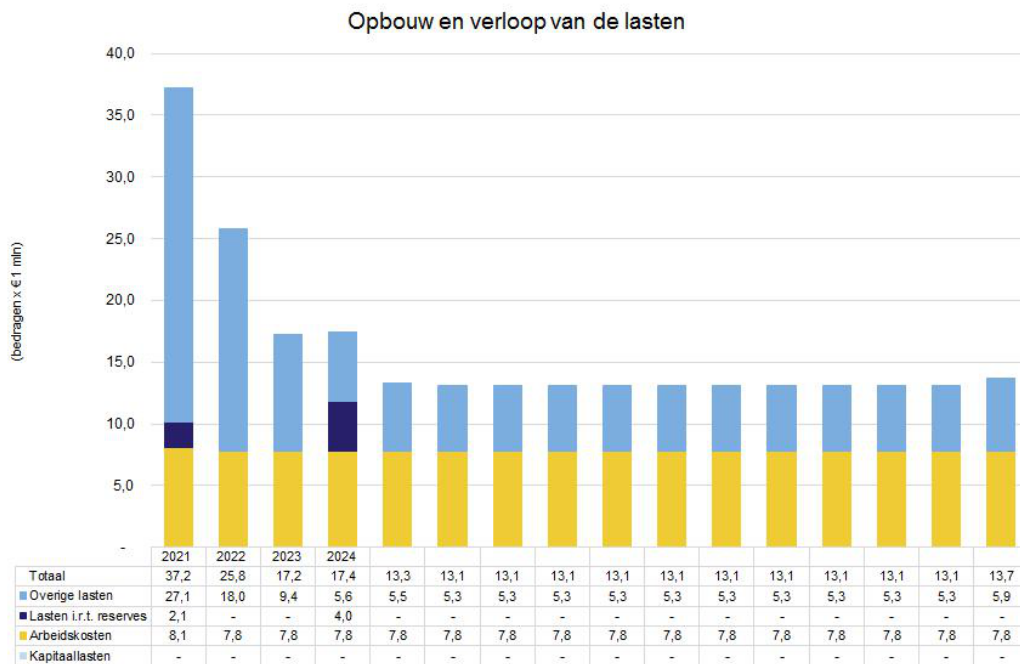
Specifieke baten

Toelichting:

Het Rijk heeft incidenteel € 6,19 mln beschikbaar gesteld voor 2021 (€ 3,5 mln) en 2022 ten behoeve van Vliegende Brigades, een flexpool om gemeenten te helpen met het ontwikkelen en uitvoeren van woningbouwprogramma's. Dit wordt verwerkt bij Voorjaarsnota 2021 en is zichtbaar in bovenstaande grafiek.

Lasten

Toelichting:

Bovenstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten i.r.t. reserves: het saldo van de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves dat ingezet wordt in de lasten. Als het een negatief bedrag is dan is het lastenverlagend en verhoogd het saldo de reserves
- Overige lasten: betreft de lasten niet zijnde de eerste 3

Met het aflopen van de € 20 mln incidentele middelen uit het coalitieakkoord vallen de lasten na 2023 lager uit. Daarnaast lopen de lasten na 2023 af vanwege het eindigen van de bijdrage van het Rijk aan Vliegende Brigade (€ 6,2 mln) en Aanpak Huisvesting Arbeidsmigranten (€ 0,4 mln) en Programma Flexwonen (€ 0,7 mln) (zie specifieke baten).

(bedragen x € 1.000)	Stand Voorjaarsnota 2021	Stand Kadernota 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten					
Beleidsdoel 6-1 Voldoende juiste woningen op de juiste plek					
6-1-1 Versnelling woningbouw	13.977	8.454	4.923	1.020	980
6-1-2 Betaalbare woningvoorraad op peil	8.081	5.048	632	631	631
Totaal beleidsdoel 6-1	22.058	13.502	5.555	1.651	1.611
Beleidsdoel 6-2 Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving					
6-2-1 Versterken (ruimtelijke) kwaliteit en vitaliteit	4.921	4.787	3.983	3.920	3.920
6-2-2 Aanpak klimaatbestendig en natuurinclusief bouwen	2.344	1.018	1.018	1.016	1.016
Totaal beleidsdoel 6-2	7.266	5.805	5.000	4.936	4.936
Beleidsdoel 6-3 Afspraken met regio's					
6-3-1 Afspr. over wonen&werken i.d.regio&pass.woningaanb.doelgr.	7.869	6.505	6.683	10.814	6.773
Totaal beleidsdoel 6-3	7.869	6.505	6.683	10.814	6.773
Totaal Lasten	37.193	25.812	17.238	17.401	13.320
Baten					
Beleidsdoel 6-1 Voldoende juiste woningen op de juiste plek					
6-1-1 Versnelling woningbouw	3.520	2.530	0	0	0
6-1-2 Betaalbare woningvoorraad op peil	657	190	38	38	38
Totaal beleidsdoel 6-1	4.177	2.720	38	38	38
Beleidsdoel 6-2 Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving					
6-2-1 Versterken (ruimtelijke) kwaliteit en vitaliteit	145	150	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-2	145	150	0	0	0
Beleidsdoel 6-3 Afspraken met regio's					
6-3-1 Afspr. over wonen&werken i.d.regio&pass.woningaanb.doelgr.	249	0	0	0	0
Totaal beleidsdoel 6-3	249	0	0	0	0
Totaal Baten	4.571	2.870	38	38	38
Saldo lasten en baten Ambitie	32.622	22.942	17.200	17.363	13.282

Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland

In deze paragraaf volgt een opsomming van de structurele materiële issues binnen Ambitie 7 die via het traject Begroting in Evenwicht in kaart zijn gebracht. Het gaat hier om beleid en uitvoering dat structureel van aard is, maar incidenteel gefinancierd is. Incidentele en arbeidscapaciteitsissues zijn hierin niet opgenomen.

Beleidsmatige ontwikkelingen

Beschermen en benutten van de kwaliteiten van het bodem- en grondwatersysteem

Voor bodem- en grondwatersystemen vormt de wet bodembescherming de achtergrond voor het beleid en dat is naar aard structureel. De maatregelen komen echter voort uit een convenant en dekking vindt grotendeels plaats vanuit een reserve die gevoed wordt door tijdelijke rijksmiddelen. Met ingang van de Omgevingswet vervalt de Wet bodembescherming. De meeste bodemtaken blijven onder de verantwoordelijkheid vallen van de provincie via het overgangsrecht maar er gaan ook taken over naar gemeenten en er komen ook taken bij (vooral in relatie tot grondwater). In het Omgevingsbeleid wordt de verschuiving van bevoegd gezag van provincie naar gemeenten meegenomen en worden zowel de taken via overgangsrecht als de nieuwe grondwatertaken vastgelegd

Voor Nazorg stortplaatsen (achtergrond wet Milieubeheer) is een wisselend maar structureel materieel budget aanwezig waarvan aangegeven wordt dat er op termijn een probleem kan ontstaan bij de opbouw van het doelvermogen vanwege een te laag rendement. Het eventuele tekort op het structurele budget lijkt daarmee incidenteel van aard.

Vergunningverlening en handhaving

Basis vormen de nota VTH en de beleidskeuzes gemaakt in de Omgevingswet. Deze collegeperiode zijn er extra middelen vrijgemaakt voor de inventarisatie en borging in de vergunning van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) en potentieel zeer zorgwekkende stoffen (pZZS) bij bedrijven waarvoor GS vergunningverlenend bevoegd gezag zijn op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Een nog niet gekwantificeerd deel van deze werkzaamheden is structureel. Hier is in de meerjarenramingen vanaf 2024 nog geen rekening mee gehouden. Voor omgevingsdiensten is geen vrije structurele ruimte om in te spelen op prijsontwikkelingen (indexatie).

Samenhangend beleidskader gezond en veilig met kennisontwikkeling en innovatie

In 2021 wordt besluitvorming in Provinciale Staten verwacht over het opnemen en uitbreiden van het beleidsthema Gezond en Veilig in het Omgevingsbeleid. In hoeverre de beleidsuitvoering (extra) structurele middelen zal vergen is nog onbekend.

Recreatie en sport

Hoewel het Rijk het belang van een leefomgeving die uitnodigt tot inspannen en ontspannen onderschrijft, (o.a. in de NOVI) is de verantwoordelijkheid van de provincie niet in een wettelijk kader vastgelegd. Het provinciaal beleid is in de omgevingsvisie verankerd. De inzet van middelen is volledig afhankelijk van politiek bestuurlijke keuzes.

Ten aanzien van beheer van recreatiegebieden is het Terreinbeheermodel leidend. Hiervan is bepaald dat “de provincie blijft zorgen dat de eigen gebieden schoon, heel en veilig blijven (op grond van het TerreinBeheerModel Basis, inclusief groot onderhoud en toezicht).”

Kwaliteit recreatievoorzieningen

Er is een beperkt structureel budget om bij te dragen aan het in stand houden en doorontwikkelen van de kwaliteit van recreatievoorzieningen rondom stedelijk gebied. Daarnaast is sprake van een toenemende behoefte aan recreatievoorzieningen van de bestaande inwoners. De verstedelijking zal de behoefte aan voorzieningen verder doen toenemen.

Bijdrage in beheer en onderhoud recreatiegebieden van derden

De druk op de recreatiegebieden is hoog en de verwachting is dat deze de komende jaren mede vanwege de verstedelijking zal toenemen. Het provinciale budget voor het beheer van recreatiegebieden aan derden is daarop niet afgestemd en wordt ook niet geïndexeerd.

Groot onderhoud eigen recreatiegebieden

De provincie heeft nog enkele recreatiegebieden in eigendom. Voor deze gebieden wordt geen budget gereserveerd voor groot onderhoud. In de Voorjaarsnota 2021 is hiervoor eenmalig een extra bedrag opgenomen. Mogelijk dat deze recreatiegebieden op termijn over zijn te dragen naar gemeenten tegen een eenmalig bedrag.

Onderhoud geluidswerende voorzieningen Vlietland

Voor het beheer en onderhoud van het geluidsscherm bij Vlietland zijn geen middelen in de meerjarenbegroting opgenomen.

Zwemwater

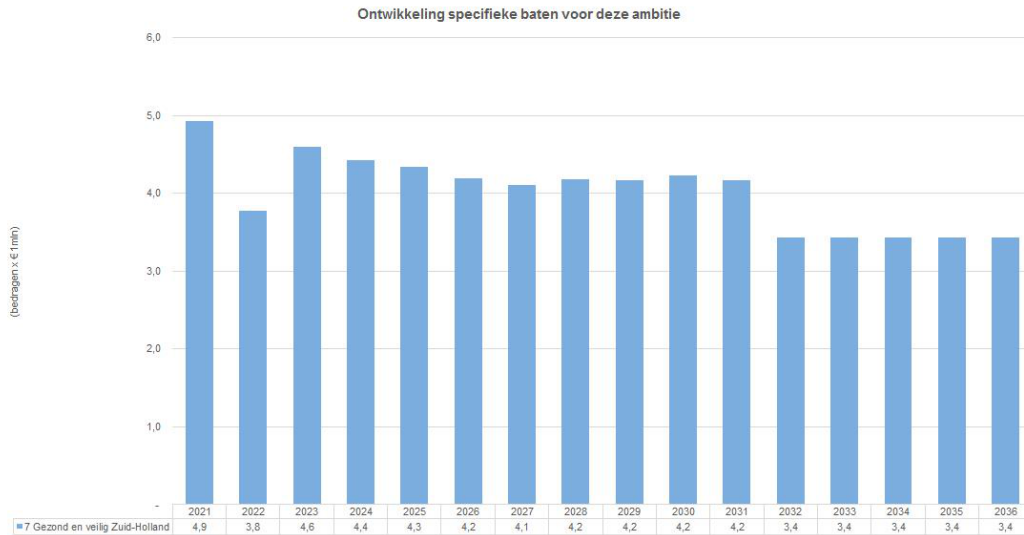
De provincie heeft de taak om informatieborden te plaatsen bij de aangewezen zwemwaterlocaties. Hiervoor is geen structureel budget beschikbaar. Bij de overdracht van Rijk naar provincie heeft de provincie een lumpsum bedrag ontvangen en dit bedrag zal in 2021 uitgeput zijn.

Klimaatadaptatie en aanpak bodemdaling stedelijk gebied

In 2023 lopen de incidentele middelen voor proces- en onderzoek in het kader van ons versnellingsprogramma "Weerkrachtig Zuid-Holland" af. Voor het daadwerkelijk klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van Zuid-Holland, is daarnaast het investeren in onze dragende water- en groensystemen van belang (Provinciale Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie). Uitgangspunt daarbij is dat de financiering en uitvoering moeten gebeuren binnen de scope en budgetten van de bestaande groen- en waterprogramma's. Komende jaren komen (rijks-)budgetten beschikbaar voor investeringen in o.a. economische ontwikkeling, woningbouw en energietransitie. Investeringen die - gezien het veranderende klimaat – een steeds groter belang hebben bij een gezonde en veilige water- en groenhuishouding voor de lange termijn. Wij constateren echter dat juist de groen- en waterprogramma's die dit moeten realiseren de komende jaren te maken hebben met teruglopende budgetten. Daardoor is de financiële ruimte om binnen de scope van die opgaven te werken aan versterking van de Zuid-Hollandse water- en groensystemen, zeer beperkt. De inzet van middelen voor deze opgaven is afhankelijk van politiek bestuurlijke keuzes.

Ontwikkeling financiën

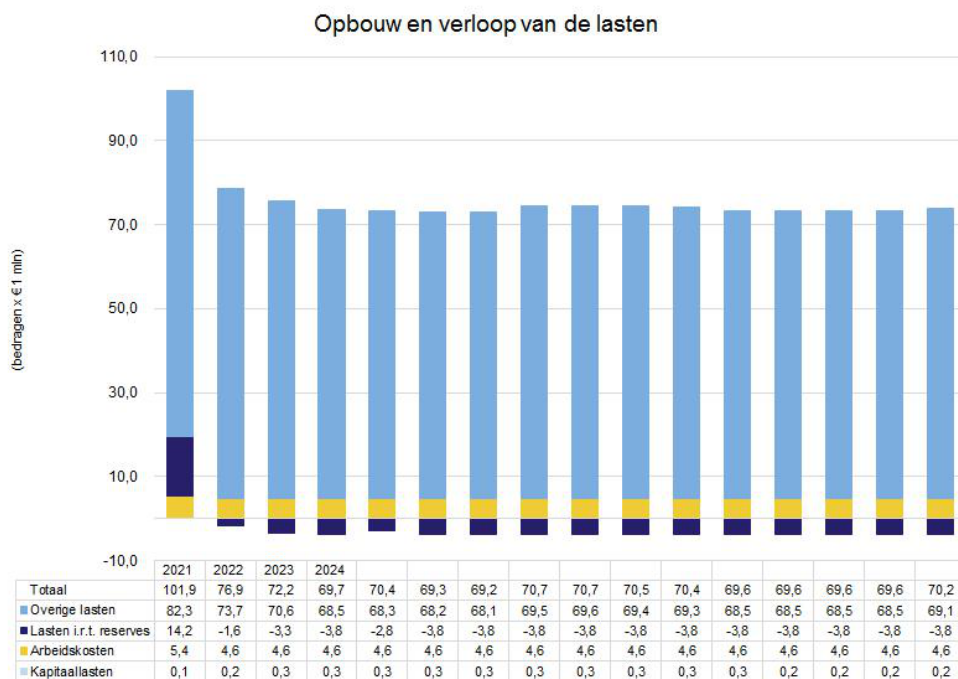
Specifieke baten

Toelichting:

In de specifieke baten is nog geen rekening gehouden met een Rijksbijdrage voor bodemtaken (doel 7.1.4). Besluitvorming door het Rijk voor het budgetjaar 2021 is/was voorzien in Q1 2021. Besluitvorming over de Rijksbijdrage voor de periode 2022-2030 is voorzien in Q2/Q3 2021. De verwachting is dat de rijksmiddelen voor 2021 – en ook voor de periode 2022-2030 - waarschijnlijk zullen afnemen door verschuiving van bevoegd gezag van provincie naar gemeenten.

Lasten

Toelichting:

Bovenstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten i.r.t. reserves: het saldo van de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves dat ingezet wordt in de lasten. Als het een negatief bedrag is dan is het lastenverlagend en verhoogd het saldo de reserves
- Overige lasten: betreft de lasten niet zijnde de eerste 3

Met het aflopen van de € 10 mln incidentele middelen uit het coalitieakkoord vallen de lasten na 2023 lager uit. Vanaf 2022 worden er middelen vanuit de lasten toegevoegd aan bestemmingsreserves, dit werkt lastenverlagend. Een groot deel van de structurele lasten (circa € 44 mln) heeft betrekking op de bijdrage aan de omgevingsdiensten. Voor recreatie en sport bestaan de structurele lasten voor € 6,5 mln uit beheer van de bestaande recreatievoorzieningen (waarvan € 1,47 mln voor gebieden van de provincie), € 2,5 mln structureel per jaar voor daadwerkelijk ondersteuning van de beleidsambities, € 1,2 mln voor participatie en € 0,7 mln voor overig (waaronder sport).

(bedragen x € 1.000)	Stand Voorjaarsnota 2021	Stand Kadernota 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten					
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid					
7-1-1 Bevorderen van gezonde luchtkwaliteit	1.338	1.279	1.279	1.278	1.278
7-1-2 Verminderen van geluidhinder	274	161	161	161	161
7-1-3 Voork.risico's ongevallen met gevaarl.stoffen(transp/ind.)	7.049	800	800	799	631
7-1-4 Bescherm&benut.v.d.kwaliteiten v.h. bodem-&grondwatersysteem	10.231	2.701	2.630	2.473	2.403
7-1-5 Vergunningverl.,toezicht&handhaving, uitgev.ZH omgevingsd.	53.688	55.059	52.215	51.544	51.544
7-1-6 Samenhangend beleidskader Gezond&Veilig met kennisontw.&inn.	1.290	1.272	1.372	672	672
Totaal beleidsdoel 7-1	73.870	61.272	58.457	56.928	56.689
Beleidsdoel 7-2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving					
7-2-1 Recreatie, sport, kennisontwikkeling en innovatie	26.618	14.397	13.026	12.517	13.516
Totaal beleidsdoel 7-2	26.618	14.397	13.026	12.517	13.516
Beleidsdoel 7-3 Klimaatbestendig Z-H,opgew.tegen effect.v.klimaatver.&bodemd					
7-3-1 Klimaatadaptie en aanpak bodemdaling stedelijk gebied	1.421	1.221	751	220	220
Totaal beleidsdoel 7-3	1.421	1.221	751	220	220
Totaal Lasten	101.909	76.890	72.233	69.665	70.425

(bedragen x € 1.000)	Stand Voorjaarsnota 2021	Stand Kadernota 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Baten					
Beleidsdoel 7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid					
7-1-4 Bescherm&benut.v.d.kwaliteiten v.h. bodem-&grondwatersysteem	1.367	344	1.169	998	911
7-1-5 Vergunningverl.,toezicht&handhaving, uitgev.ZH omgevingsd.	3.400	3.400	3.400	3.400	3.400
Totaal beleidsdoel 7-1	4.767	3.744	4.569	4.398	4.311
Beleidsdoel 7-2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving					
7-2-1 Recreatie, sport, kennisontwikkeling en innovatie	159	27	27	27	27
Totaal beleidsdoel 7-2	159	27	27	27	27
Totaal Baten	4.926	3.771	4.596	4.425	4.338
Saldo lasten en baten Ambitie	96.983	73.120	67.638	65.240	66.087

Organisatie

Beleidsmatige ontwikkelingen

Algemeen

Binnen de bedrijfsvoeringsafdelingen is vrijwel uitsluitend sprake van structurele budgetten. Voor de meeste van deze budgetten spelen issues rond indexatie (zie traject indexatie) en arbeidscapaciteit (zie traject arbeidscapaciteit) en zijn er maar weinig structurele materiële lasten die vanuit een wettelijk kader vaste afspraken kennen over de hoogte van de provinciale inspanning. Daarnaast is er vrijwel geen inhoudelijk beleid/visie geformuleerd over bedrijfsvoering op PS niveau anders dan vanuit de afspraken in het collegeakkoord. Dit betekent ook dat er nog nauwelijks (op PS niveau) overeenstemming is over het niveau van dienstverlening. Daar waar andere issues dan indexatie zich voordoen is de hoofdvraag of en zo ja welke relatie de structurele budgetten moeten hebben met de budgetten in de uitvoering. Belangrijk aandachtspunt daarbij is welke rolopvatting de provincie heeft ten aanzien van de diverse inhoudelijke beleidsterreinen aangezien dit in veel gevallen een rechtstreekse relatie kent met de inzet vanuit de beleidsterreinen (zoals ook bij Ambitie 1 is uitgedrukt en in deel II beschreven).

Voor zover er sprake is van wettelijke grondslagen en regelingen worden er (op basis van het huidige geformuleerde beleid) geen issues benoemt voor het structurele budget. Voor bijvoorbeeld de digitalisering zijn er wel diverse wetten zoals het besluit Digitale toegankelijkheid, Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, Wet elektronische publicaties en de Dienstenwet waar mogelijk knelpunten ontstaan nadat er beleid geformuleerd is. Dit knelpunt is nu opgenomen bij de toekomstige ontwikkelingen.

Aanbesteding accountant en verzekering

De aanbesteding voor de accountant is hoger uitgevallen door aanvullende regelgeving over verantwoording vanaf Jaarrekening 2021. Daarnaast stijgen de verzekeringspremies (met name de brandverzekering).

Convenant duurzaamheid gebouwen

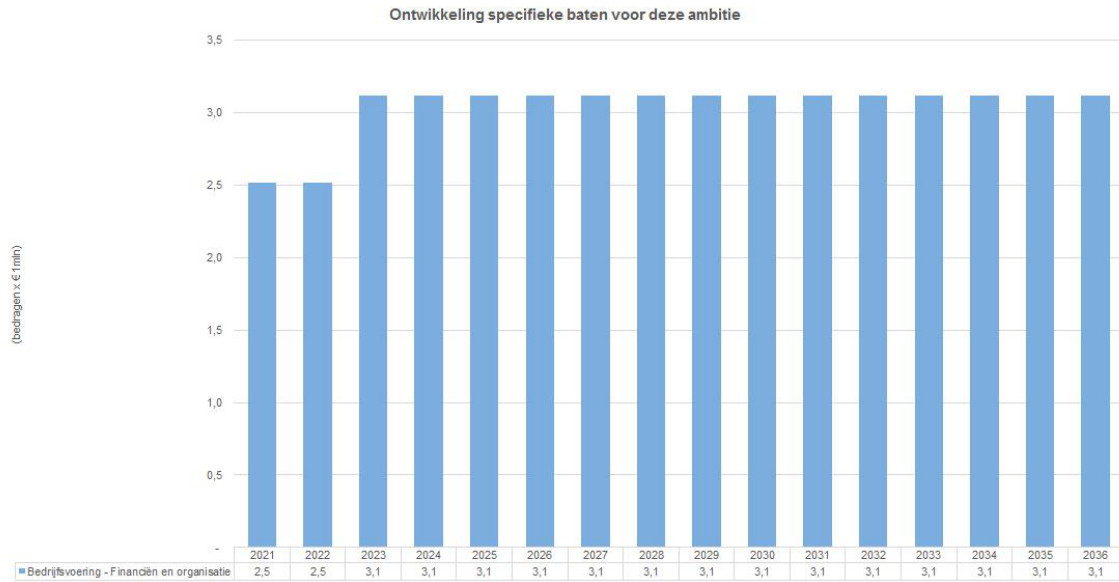
Conform de Green City Deal Den Haag is uiterlijk in 2040 het provinciehuis klimaatneutraal. Op basis van een inschatting van de investering en een afschrijvingstermijn van 30 jaar is een grove inschatting dat daar € 2 mln tot € 4 mln aan kapitaallasten mee gemoeid zullen zijn. Daar staan dan structurele besparingen in energiekosten tegenover.

Toekomstige ontwikkelingen

Er worden diverse trends en ontwikkelingen benoemd voor de werkvelden ICT (met name digitalisering, duurzaam informatiebeheer), communicatie (veranderende behoefte aan interne en externe communicatie), Financiën (o.a. risicomangement, voortzetting CEEF, beheer convenanten) en personeel (diverse) die druk geven op de arbeidscapaciteit en structurele materiële budgetten. Deze zijn grotendeels afhankelijk van nog te formuleren beleid en keuzes op het gebied van bedrijfsvoering zelf, maar zijn ook (zoals hierboven aangegeven) afhankelijk van de rolopvatting van de provincie op diverse beleidsterreinen.

Ontwikkeling financiën

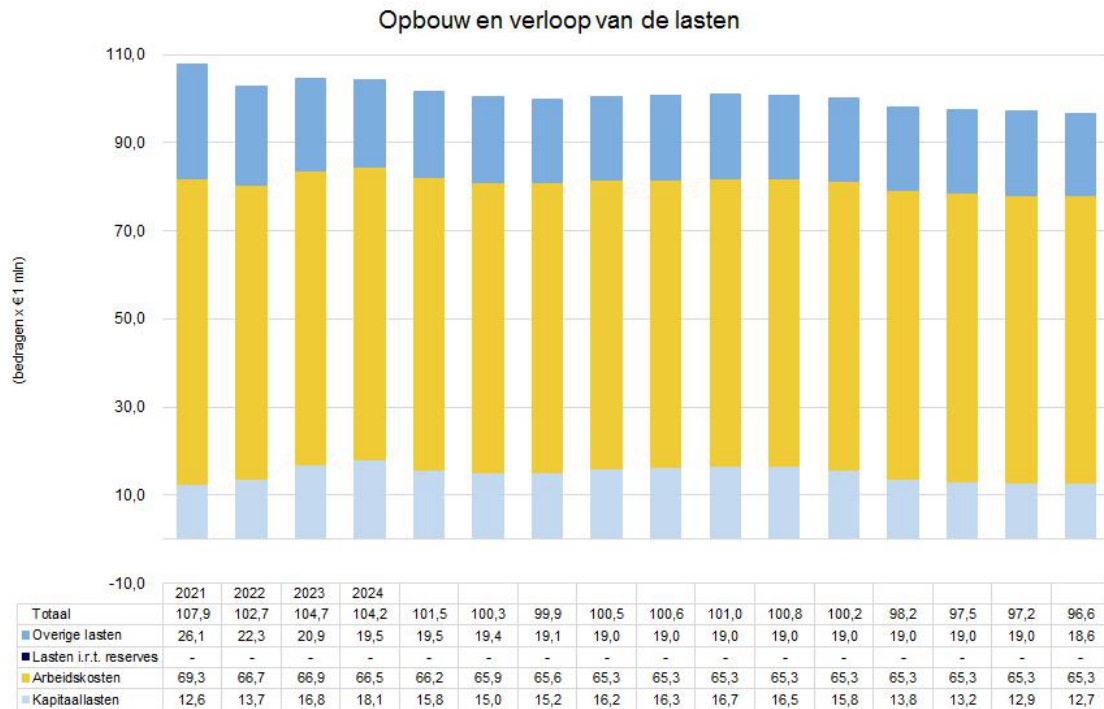
Specifieke baten

Toelichting:

Niet van toepassing.

Lasten

Toelichting:

Bovenstaande grafiek geeft weer hoe de lasten van de ambitie zijn opgebouwd.

- Arbeidskosten: betreft de loonkostenformatie zoals opgenomen onder A in de paragraaf Arbeidskosten
- Kapitaallasten: betreft de kapitaallasten als gevolg van een investering
- Lasten i.r.t. reserves: het saldo van de toevoegingen en onttrekkingen vanuit reserves dat ingezet wordt in de lasten. Als het een negatief bedrag is dan is het lastenverlagend en verhoogd het saldo de reserves
- Overige lasten: betreft de lasten niet zijnde de eerste 3

(bedragen x € 1.000)	Stand Voorjaarsnota 2021	Stand Kadernota 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025
Lasten					
Duurzame organisatie					
Een duurzame informatievoorziening en digitalisering	22.358	21.613	21.522	22.281	20.201
Maatschappelijk betrokken werkgeverschap: divers, incl&vit.	65.176	62.688	62.786	61.329	60.951
Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland	17.358	15.335	16.814	16.790	16.008
Een solide financieel en juridisch beleid	3.050	3.067	3.540	3.753	4.342
Totaal Lasten	107.942	102.702	104.661	104.153	101.501
Baten					
Duurzame organisatie					
Maatschappelijk betrokken werkgeverschap: divers, incl&vit.	371	371	371	371	371
Een duurzame huishouding van de provincie Zuid-Holland	2.016	2.016	2.616	2.616	2.616
Een solide financieel en juridisch beleid	131	131	131	131	131
Totaal Baten	2.518	2.518	3.118	3.118	3.118
Saldo lasten en baten Ambitie	105.424	100.184	101.543	101.035	98.383

3. Budgettaire Kader Begroting 2022 - 2025

3.1 Financieel totaalbeeld Kadernota 2022 - 2025

Exploitatie

In de kadernota is een totaal van € 767,8 mln aan lasten opgenomen, de baten die hier tegenover staan bedragen € 689,7 mln. Het verschil van € 78,1 mln wordt gedekt door het inzetten van de reserves. De mutaties van de reserves van € - 78,1 mln bestaat voor € - 167,8 mln inzet vanuit de bestemmingsreserves en voor € 89,7 mln ten gunste van de algemene reserve. De toevoeging van € 89,7 mln aan de algemene reserve is het begrotingssaldo 2022.

(bedragen x € 1 mln)	Lasten	Baten	Saldo lasten en baten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Mutaties reserves	Resultaat
1 Samen werken aan Zuid-Holland	19,3	0,1	19,2	0,0	0,0	0,0	19,2
2 Bereikbaar Zuid-Holland	308,6	8,5	300,1	10,0	53,1	-43,0	257,1
3 Schone energie voor iedereen	15,1	2,3	12,9	0,0	0,0	0,0	12,9
4 Een concurrerend Zuid-Holland	77,7	8,9	68,8	14,8	23,2	-8,4	60,4
5 Versterken natuur in Zuid-Holland	120,1	26,7	93,4	6,8	55,5	-48,7	44,7
6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	25,8	2,9	22,9	0,0	0,0	0,0	22,9
7 Gezond en veilig Zuid-Holland	76,9	3,8	73,1	3,8	2,2	1,6	74,8
- Bedrijfsvoering - Financiën en organisatie	102,7	2,5	100,2	0,0	0,0	0,0	100,2
- Overzicht Algemene middelen	21,6	634,1	-612,5	177,7	157,3	20,3	-592,2
Totaal	767,8	689,7	78,1	213,2	291,3	-78,1	0,0

Totaal reserves per beleidsdoel

Onderstaand overzicht geeft per reserve de totale inzet op de doelen weer.

Reservenaam (bedragen x € 1 mln)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Algemene reserve			
9-1 Algemene middelen	177,7	88,0	89,7
Begrotingssaldo 2024-2031			
9-1 Algemene middelen	0,0	69,4	-69,4
Beheerplannen Natura 2000 en PAS			
5-1 Gezonde natuur	0,0	1,7	-1,7
Bereikbaarheid			
2-1 Snel van A naar B	7,6	15,2	-7,6
2-2 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam	0,0	8,9	-8,9

Reservenaam (bedragen x € 1 mln)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Egalisatiereserve beheer & onderhoud			
2-2 Beheer en onderhoud: op orde en duurzaam	1,5	19,6	-18,1
Erfgoedlijnen			
4-3 Erfgoed, cultuur en toerisme	1,1	1,1	0,0
Groene ambities			
5-1 Gezonde natuur	0,0	4,0	-4,0
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0,0	3,5	-3,5
5-3 Leven met water	0,0	0,1	-0,1
7-2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving	3,8	0,9	2,9
Interreg-cofinanciering EFRO			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	2,0	1,7	0,3
IODS			
5-1 Gezonde natuur	0,0	3,0	-3,0
MIT MKB Innovatiestimulering topsect			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	5,2	5,2	0,0
MJP Bodem, ondergrond en grondwater			
7-1 Bevorderen verbetering milieukwaliteit en gezondheid	0,0	0,9	-0,9
7-3 Klimaatbestendig Z-H,opgew.tegen effect.v.klimaatver.&bodemd	0,0	0,2	-0,2
Mobiliteit			
2-1 Snel van A naar B	1,0	9,0	-8,0
2-3 Veilig en duurzaam	0,0	0,4	-0,4
NatuurNetwerk Nederland			
5-1 Gezonde natuur	1,4	25,2	-23,9
Regionale gebiedsgerichte projecten			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	0,0	1,1	-1,1
Regionale netwerken topsectoren			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	1,5	1,0	0,5
Res Project duurz ontw. Zuidplaspold			
5-1 Gezonde natuur	0,0	0,0	0,0
5-3 Leven met water	0,0	0,6	-0,6
Reserve Ontwikkelopgave natuur			
5-1 Gezonde natuur	5,5	16,9	-11,4
Reserve UPG 40			
5-2 Toekomstbestendige landbouw	0,0	0,4	-0,4
7-2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving	0,0	0,2	-0,2

Reservenaam (bedragen x € 1 mln)	Toevoeging	Onttrekking	Saldo mutaties
Restauratie&herbestemming monumenten			
4-3 Erfgoed, cultuur en toerisme	1,1	1,2	-0,1
Risicoreserve Regmed XB			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	1,2	0,2	1,0
Versterking economie			
4-1 Innovatie: richting duurzaam en digitaal	1,5	9,3	-7,8
4-2 Creëren van een rijk vestigingsklimaat	1,3	2,5	-1,3
Eindtotaal	213,2	291,3	-78,1

3.2 Mutaties begrotingsaldo in de Kadernota 20221-2025

Onderstaand overzicht geeft de mutaties in het begrotingsaldo weer ten opzichte van de Begroting 2021. Dit zijn de mutaties met een doorwerking van de Voorjaarsnota 2021 en de mutaties in de Kadernota 2022-2025 Per saldo is op basis van deze mutaties sprake van een stijging van het begrotingsaldo in 2022 met € 76,8 mln. Het begrotingsaldo voor jaarschijf 2022 komt daarmee op € 89,7 mln. De € 89,7 mln wordt (conform de begrotingssystematiek van de provincie) toegevoegd aan de algemene reserve.

In het mutatie begrotingsaldo overzicht staan op hoofdlijnen de volgende soorten mutaties;

1. *Nieuwe middelen die uit het begrotingsaldo worden ingezet of daarin opgenomen worden*
2. *Middelen die een bestemming hadden maar niet meer nodig zijn voor die bestemming*
3. *Het doorschuiven van middelen over jaargrenzen heen**

**In een P&C product kunnen middelen die vanuit een bestemmingsreserve ingezet zijn weer terugvloeien naar de bestemmingsreserve om in een later jaar weer ingezet te worden. Dit valt binnen het budgetrecht van Provinciale Staten. Maar is dus niet inzichtelijk in dit overzicht.*

(bedragen x € 1 mln)		Huidig collegeperiode			Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode				
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
		A	<u>Mutaties eerdere P&C producten</u>	-													
1	Mutaties in begrotingssaldo in eerdere P&C producten	0,0	12,9	10,6	50,0	50,7	41,5	41,2	38,5	36,0	30,3	26,7	22,6	21,8	23,9	24,5	37,6
	Totaal (A) Mutaties eerdere P&C producten	0,0	12,9	10,6	50,0	50,7	41,5	41,2	38,5	36,0	30,3	26,7	22,6	21,8	23,9	24,5	37,6
B	<u>Verwerking Jaarrekening 2020</u>																
1	Jaarrekening 2020 resultaat	V	40,8														
2	Jaarrekening 2020 beklemming	V	-20,9	-1,5	-0,3												
	<u>Ontwikkelingen binnen de Ambities</u>	-															
	Ambitie 1 Samen werken aan Zuid-Holland																
3	Omgevingsbeleid	V	-0,3														
4	Stikstof	V	-2,7														
	Ambitie 2 Bereikbaar Zuid-Holland																
5	Luchtvaart	V	-0,6														
6	Swung2	V	-0,3														
	Ambitie 3 Schone energie voor iedereen																
	Geen bijstellingen																
	Ambitie 4 Een concurrerend Zuid-Holland																
7	Groeiagenda	V	-0,7														
8	(Breed) MKB	V	-1,2														
9	IQ vullen risicoreserve	V	-3,0														
10	Circulair	V	-0,5														
	Ambitie 5 Versterken natuur in Zuid-Holland																
11	Natuur Bos-en Bomenbeleid	V	-0,3														
12	Natuur (beheer)	V	-0,5														
13	Bevorderen biodiversiteit	V	-2,4														
14	Uitvoeringskosten versterken natuur in Zuid-Holland	V	-1,4														

(bedragen x € 1 mln)		Huidig collegeperiode			Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode				
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
15	Stikstof (natuur)	V	-1,2														
16	Bevorderen biodiversiteit	V	-0,1														
17	Soortenbeleid	V	-0,1														
18	Doorgeschoven prestaties : NNN overig	V	0,7						-0,7								
	Ambitie 6 Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland																
19	Wonen	V	-0,9														
20	Landschapspark zuidvleugel	V	-1,0														
21	Versnelling woningbouw Herstructurering Bedrijfsterrein Schieoevers Zuid	V	-0,5														
22	Doorgeschoven prestaties : Wijziging Flex Wonen	V	0,0	0,0	-0,1												
23	Doorgeschoven prestaties : Bijdrage gemeente Rotterdam m.b.t. NPRZ subsidieregeling	V	0,9	-0,4	-0,2	-0,2	-0,2										
	Ambitie 7 Gezond en veilig Zuid-Holland																
24	Recreatie	V	-1,2														
25	Ondersteuning vrijwillige reddingsbrigades	V	-0,1														
26	Sport	V	-0,1														
27	Klimaatadaptatie	V	-0,1														
28	Doorgeschoven prestaties : Convenant klimaatadaptief bouwen	V	0,1	-0,1													
29	Ambitie 8 Bedrijfsvoering - Financiën en Organisatie																
30	Stukken beter bewaard	V	-1,0														
31	Ondersteuning bedrijfsprocessen	V	-0,9														
	Totaal B: Ontwikkelingen binnen de ambities		0,5	-2,0	-0,5	-0,2	-0,2	0,0	0,0	-0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	C Algemene middelen																
	<i>Autonome ontwikkelingen</i>																
1	Ontwikkelingen Provinciefonds: Algemene uitkering	V	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
2	Ontwikkelingen volume motorrijtuigenbelasting	V	8,3	8,3	8,3	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
3	Dividend	V	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5
4	Werkgeverslasten	V	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,7	-1,746

(bedragen x € 1 mln)		Huidig collegeperiode			Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode					
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	
	<i>Resterende ontwikkelingen</i>																	
5	Mutatie stelpost prijscompensatie	K				-8,3	-8,3	-8,3	-8,3	-8,3	-8,3	-8,3	-8,3	-8,3	-8,3	-8,3	-8,3	
6	Kapitaallasten (afschrijving)	V	2,5	1,9	2,7	1,8	3,4	2,4	2,2	2,2	3,1	1,6	2,1	2,6	3,9	3,9	4,5	3,0
7	Kapitaallasten (rente)	V	1,8	1,5	2,3	3,1	2,7	1,9	1,1	0,9	0,4	-0,2	-0,2	0,3	0,6	1,1	2,1	2,8
8	Vrijval reserve Begrotingssaldo 2024-2031	K		69,4	-5,0	-10,0	-10,0	-7,0	-9,0	-11,0	-10,0	-5,0	-2,4					
	Totaal C: Ontwikkelingen binnen algemene middelen		10,3	78,8	6,0	-3,3	-10,5	-9,2	-12,2	-14,4	-13,1	-10,2	-7,0	-3,7	-2,1	-1,5	0,0	-0,7
	Totaal (B+C) mutatie op begrotingssaldo		10,8	76,8	5,5	-3,5	-10,7	-9,2	-12,2	-15,1	-13,1	-10,2	-7,0	-3,7	-2,1	-1,5	0,0	-0,7
	Begrotingssaldo Totaal (A+B+C)		10,8	89,7	16,1	46,6	40,1	32,2	29,0	23,4	22,9	20,1	19,7	18,9	19,7	22,4	24,6	36,9

V= mutatie die start in 2021 en later doorloopt in de Voorjaarsnota 2021

K= mutatie die start in 2022 en later doorloopt in de Kadernota 2022

Toelichting

Alleen de mutaties gedaan in de kadernota (startend in 2022) worden toegelicht. Voor mutaties die starten in 2021 staan de toelichtingen in de Voorjaarsnota 2021.

C5 Mutatie stelpost prijscompensatie

Conform de grondslagen wordt voor het jaar T+5 (2025) zoals opgenomen in de Septembercirculaire 2020 de stelpost prijscompensatie aangevuld.

C8 Vrijval reserve Begrotingssaldo 2024-2031

Zoals aan Provinciale Staten is toegezegd wordt de bestemmingsreserve Begrotingssaldo 2024-2031 in de kadernota opgeheven. Deze bestemmingsreserve was in het verleden door Provinciale Staten ingesteld om het begrotingssaldo in de periode 2024-2031 boven nul te houden. Het effect van deze mutaties is dat het begrotingssaldo in die periode met gemiddeld € 10 mln per jaar afneemt en dat er nu in 2022 incidenteel een toename in het begrotingssaldo is van € 69,4 mln. Zie Begrotingssaldo 2021-2025 en algemene reserve voor verdere duiding voor het meerjarig financieel beeld.

Investeringskredieten

(bedragen x € 1 mln)		Huidig collegeperiode			Nieuw collegeperiode			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1	Brandveiligheid PZH gebouwen		4,3					
Totaal		0,0	4,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Toelichting

Extra krediet ten behoeve van aanpassingen om te voldoen aan de brandveiligheidseisen.

3.3 Begrotingssaldo 2021 - 2035 en Algemene reserve

*De piek in 2022 en daling in de periode 2024-2031 is ontstaan door het laten vrijvallen van de bestemmingsreserve Begrotingssaldo 2024-2031 ten gunste van het begrotingssaldo in 2022

(bedragen x € 1 mln)	Huidig collegeperiode			Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Beginstand jaar	95,2	105,9	195,6	211,8	258,3	298,4	330,7	359,7	383,1	406,0	426,1	445,8	464,6	484,3	506,7	531,3
Af/bij: mutaties eerdere P&C producten	0,0	12,9	10,6	50,0	50,7	41,5	41,2	38,5	36,0	30,3	26,7	22,6	21,8	23,9	24,5	37,6
Beginstand	95,2	118,8	206,3	261,8	309,1	339,9	371,9	398,2	419,1	436,3	452,7	468,3	486,4	508,2	531,2	568,9
Af/bij: Voorjaarsnota 2021 / Kadernota 2022	10,8	76,8	5,5	-3,5	-10,7	-9,2	-12,2	-15,1	-13,1	-10,2	-7,0	-3,7	-2,1	-1,5	0,0	-0,7
Stand na Totaal (A+B)	105,9	195,6	211,8	258,3	298,4	330,7	359,7	383,1	406,0	426,1	445,8	464,6	484,3	506,7	531,3	568,2
Buffer weerstandsvermogen	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Vrije ruimte cumulatief	75,9	165,6	181,8	228,3	268,4	300,7	329,7	353,1	376,0	396,1	415,8	434,6	454,3	476,7	501,3	538,2
Vrije ruimte per jaar (begrotingssaldo)	10,8	89,7	16,1	46,6	40,1	32,2	29,0	23,4	22,9	20,1	19,7	18,9	19,7	22,4	24,6	36,9

Toelichting

Het begrotingssaldo zoals het hierboven wordt gepresenteerd is gebaseerd op de baten en lasten zoals die op dit moment in de begroting zijn opgenomen. Het begrotingssaldo in de Begroting 2021 was voor de jaarschijf 2022 € 12,9 mln. Door de mutaties in de Voorjaarsnota 2021 en de Kadernota 2022 stijgt het begrotingssaldo met € 76,8 mln. Per saldo is in de jaarschijf 2022 dan sprake van een incidenteel voordelig begrotingssaldo (overschot) van € 89,7 mln. De plussen en minnen op het begrotingssaldo zijn opgenomen in het overzicht mutaties begrotingssaldo.

Het begrotingssaldo in de periode 2024 tot en met 2036 zal bij behandeling van de kadernota in Provinciale Staten lager zijn in indien er een besluit is genomen over de warmtelevering Leidse Regio WLQ+. De totale impact negatieve op het begrotingssaldo over deze periode is € 43,4 mln. Voor nadere duiding zie hoofdstuk onzekerheden. Dit heeft dan ook impact op de vrije ruimte in de algemene reserve in de hierboven genoemde periode.

Door de toevoeging aan de Algemene reserve in 2022 van € 76,8 mln neemt de Algemene reserve in omvang toe. Van de Algemene reserve is € 30 mln bedoeld als buffer voor onvoorziene gebeurtenissen. Er resteert nog een vrije ruimte van € 165,6 mln incidenteel in 2022. Van dit bedrag is € 69,4 mln ontstaan door het laten vrijvallen van de bestemmingsreserve Begrotingssaldo 2024-2031 in 2022. Tegen deze plus in 2022 staan minnen in de periode 2024-2031. De reden dat de Algemene reserve in het 15-jaren beeld groeit is omdat alle begrotingsoverschotten voor die periode worden toegevoegd aan deze Algemene reserve tot het moment dat ze ingezet worden.

Het begrotingssaldo is het verschil tussen de geraamde baten en lasten in een bepaald jaar. Deze overschotten of tekorten worden verrekend met de algemene reserve. Het begrotingssaldo geeft aan of er op de lange termijn sprake is van een reëel en structureel begrotingsevenwicht. Het begrotingssaldo mag tijdelijk negatief zijn, dit tekort op het begrotingssaldo wordt dan gedekt uit de vrije ruimte van algemene reserve. Dit kan alleen zolang er vrije ruimte is in de algemene reserve is. Het begrotingssaldo is te beïnvloeden door te sturen op de baten en/of de lasten. Zie ook hoofdstuk lange termijn, lasten en baten.

In de manier waarop de provincie met de begroting omgaat worden begrotingsoverschotten en –tekorten verrekend met de Algemene reserve (dit geldt overigens niet voor de ‘gesloten’ begrotingsprogramma’s groen en mobiliteit, waarbij overschotten en tekorten worden verrekend met betreffende bestemmingsreserves).

Hierdoor neemt de Algemene reserve toe bij een voordelige ontwikkeling van de begroting en af bij een nadelige ontwikkeling. In de (door PS vastgestelde) financiële verordening wordt voorgeschreven dat de Algemene reserve minimaal € 30 mln moet bedragen, als buffer voor onvoorziene gebeurtenissen. Alles boven die € 30 mln in de Algemene reserve wordt aangeduid als “vrije ruimte”.

Omdat in de Algemene reserve de begrotingsoverschotten worden gespaard, ook die van het verleden, kan het zijn dat de vrije ruimte in een bepaald jaar hoger is dan het begrotingssaldo van dat jaar.

Duiding begrotingssaldo en Algemene reserve

Samengevat zijn er veel incidentele middelen beschikbaar, onder andere veroorzaakt door overschotten in het verleden en de vrijval van de bestemmingsreserve Begrotingssaldo 2024-2031. Maar structureel is er weinig ruimte in het begrotingssaldo. Waarbij gerealiseerd moet worden dat de dekking voor het beleid dat incidenteel gedekt is door de inzet van het coalitieakkoord, totaal € 160 mln (€ 40 mln per jaar), afloopt vanaf 2024. Bij de Begroting 2022 zal voor een aantal ambities voorstellen worden opgenomen voor de jaren na 2023 zodat werkzaamheden en plannen voor langere termijn ingezet kunnen worden.

Daarnaast spelen er nog onzekerheden met betrekking tot de ontwikkeling van de algemene uitkering van het provinciefonds en een aantal opgaven. De vraag is of en hoe we de incidentele middelen gekoppeld aan incidenteel beleid realistisch in kunnen plannen versus voldoende incidentele middelen beschikbaar te houden voor de onzekerheden in de toekomst. Denk hierbij aan de ontwikkeling van de algemene uitkering van het provinciefonds. Als het Rijk op enig moment gaat bezuinigen om de staatsschuld af te lossen dan staat de algemene uitkering mogelijk onder druk. Het begrotingssaldo geeft nu weinig structurele ruimte om dit zonder gevolgen op te vangen.

Begrotingssaldo 2021 en Algemene reserve

In 2021 is er sprake van € 75,9 mln aan vrije ruimte in de Algemene reserve. Dit bestaat voor € 10,8 mln uit begrotingsoverschot in 2021 en voor € 65,1 mln aan overschotten uit het verleden. De toename van het begrotingssaldo in 2021 wordt veroorzaakt door het resultaat van de jaarrekening en een aantal autonome ontwikkelingen. Echter het resultaat van de jaarrekening minus de beklemmingen en mutaties op de ambities vallen nagenoeg geheel tegen elkaar weg. Waardoor de toename voornamelijk toe te wijzen is aan de autonome ontwikkelingen.

Begrotingssaldo 2022-2036 en Algemene reserve

Het begrotingssaldo blijft voor de komende 10 jaar dalen. In het huidige begrotingssaldo is er niet meer dan € 16,1 mln aan structurele ruimte. Dit is de laagste stand van het begrotingssaldo in 2023. Of deze ruimte ook echt beschikbaar is is onder andere afhankelijk van de onderstaande ontwikkelingen.

1. Het opheffen van de bestemmingsreserve Begrotingssaldo 2024-2031 heeft grote gevolgen voor het begrotingssaldo en de Algemene reserve. Het effect van deze mutaties is dat het begrotingssaldo in die periode met gemiddeld € 10 mln per jaar afneemt en het begrotingssaldo in 2022 € 69,4 mln toeneemt. Als gevolg hiervan stijgt de vrije ruimte in de Algemene reserve in 2022 met € 69,4 mln. Hiermee wordt het effect van relatief veel incidentele middelen en weinig structurele middelen verder versterkt.
2. Er wordt momenteel beleid voor indexatie ontwikkeld dit zal leiden tot onder andere een herberekening van de stelpost prijscompensatie bij de Begroting 2022. Vanuit Begroting in Evenwicht wordt er ook gekeken of op alle onderdelen die we moeten uitvoeren, denk aan onderhoud, indexatie ook voldoende is opgenomen. Hetzelfde geldt voor de investeringen. Een en ander kan het effect hebben dat er voor indexatie meer structurele middelen nodig zijn.
3. De intensiveringen van € 160 mln vanuit het Coalitieakkoord 2019 - 2023 zijn incidenteel en lopen af na 2023. Dit is ook de oorzaak van het hogere begrotingssaldo in 2024. Ook volgende colleges moeten financiële ruimte hebben.

4. Ontwikkelingen op onder andere Stikstof, Warmtedossier en de onzekerheid met betrekking tot de effecten van de coronacrisis op zowel de baten als lasten.
5. In overleg met de VNG en het IPO is besloten om het accres zoals gepresenteerd in de Voorjaarsnota 2020 te bevriezen voor de jaren 2020 en 2021. Het nieuwe kabinet zal dan met daadwerkelijke wijzigingen komen. De wijzigingen in 2020 en 2021 ten opzichte van de huidige begrote opbrengsten zijn in dat geval minimaal. Voor de jaren 2022 en verder is de onzekerheid over de (financiële) gevolgen van de coronacrisis op het provinciefonds groot. Gezien de stand van zaken met betrekking tot de formatie moeten we rekening houden dat er mogelijk pas zicht is op de verdere ontwikkeling van de algemene uitkering in een circulaire in 2022.

3.4 Financiële indicatoren

In de nieuwe financiële verordening die in december 2020 door PS is vastgesteld is aangegeven dat Provinciale Staten in de kadernota de signaleringswaarden vaststelt voor een 5-tal financiële indicatoren. Bij iedere indicator leveren GS een korte analyse over de desbetreffende signaleringswaarde. Als twee of meer signaleringswaarden worden bereikt kunnen Provinciale Staten een uitgebreidere analyse aanvragen of direct maatregelen treffen. Achtergrond van deze nieuwe artikelen in de financiële verordening is de behoefte om op een gestructureerde wijze de ontwikkeling van de financiële situatie van de provincie Zuid-Holland in de gaten te houden. De indicatoren die dit moeten bewerkstelligen zijn een mix van al bekende indicatoren die al enkele jaren in de paragraaf Weerstandsvermogen worden weergegeven en nieuwe indicatoren.

In deze eerste kadernota na inwerkingtreding van de financiële verordening moet de hoogte van de signaleringswaarde van de voorgestelde indicatoren worden vastgesteld. Het gaat hierbij om de volgende kengetallen: schuldquote, solvabiliteit, weerstandsvermogen, structurele lasten investeringen, garant- en borgstellingen.

Het bepalen van de hoogte van de signaleringswaarden is lastig te objectiveren, het gaat namelijk ook over wat voor organisatie wil je zijn. Denk hierbij aan een organisatie die veel investeert of juist alles doet uit de exploitatie. Daarnaast staan de verschillende kengetallen niet los van elkaar, een hogere schuldquote betekent vrijwel altijd hogere structurele lasten van investeringen. Tijdens de sessies van de werkgroep financiële verordening kwam naar voren dat de financiële positie vooral beoordeeld zou moeten worden op de financiële wendbaarheid / financiële ruimte van de provincie in de toekomst. De hoogte van die toekomstige financiële wendbaarheid of ruimte is voor een groot gedeelte een beleidskeuze, dit vanwege het directe gevolg op de middelen die nu ter beschikking staan.

De commissie BBV heeft aangegeven dat het een bewuste keuze is geweest om geen norm op te leggen voor de kengetallen die sinds enkele jaren verplicht worden meegenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen. Een kengetal of de ontwikkeling van een kengetal is een weerspiegeling van het gevoerde beleid. Hierin kunnen bewuste keuzes zijn gemaakt. Bovendien zegt één kengetal op zich niet veel. Het gaat om de onderlinge samenhang van de kengetallen en de uitleg hierbij.

De signaleringswaarde wordt per P&C product afgezet tegen de gemeten waarden. Waarbij de signaleringswaarde vier keer (kadernota, begroting, voorjaarsnota en najaarsnota) wordt afgezet tegen een begrote (geplande) waarde en één keer (jaarrekening) tegen een gerealiseerde waarde. De verschillen tussen de begrote waarden en de gerealiseerde waarden bleken de afgelopen jaren substantieel te zijn. In de oorspronkelijke begroting van 2020 werd bijvoorbeeld uitgegaan van een schuldquote eind 2020 van 131,5% terwijl de uiteindelijke schuldquote eind vorig jaar 86% bedroeg, een verschil van 45%. Het verschil tussen de begrote waarden en de gerealiseerde waarden vraagt om aandacht omdat het mogelijk de discussie in relatie tot de signaleringswaarde vertroebeld. Daarom loopt op dit moment een onderzoek naar de oorzaken van dit verschil, voor zowel de exploitatie als de investeringen inclusief onderhanden werk. Daarnaast is ervoor gekozen om in deze kadernota geen middelen toe te voegen aan de begroting maar bij de Begroting 2022 een opzet te

maken die in evenwicht is maar ook realistisch. Als het verschil tussen de begrote waardes en de gerealiseerde waardes afnemen neemt ook de waarde toe van de signaleringswaardes.

Omdat de gemeten waardes zo veranderen gedurende een begrotingsjaar kan dit ertoe leiden dat op basis van de begrote cijfers de vast te stellen signaleringswaardes per definitie overschreden worden, terwijl op basis van de uiteindelijke realisatiecijfers de signaleringswaardes niet bereikt worden. Dit zorgt ervoor dat bij een mogelijke constatering van overschrijding van de signaleringswaarde van twee kengetallen in de begroting of kadernota, als maatregel eerst gekeken moet worden naar de realiteitswaarde van de onderliggende cijfers.

De hoogte van de signaleringswaarden moeten worden vastgesteld op een niveau waarbij bijsturing nog tot de mogelijkheden behoort. Daarnaast ook rekening houden met de huidige stand van zaken.

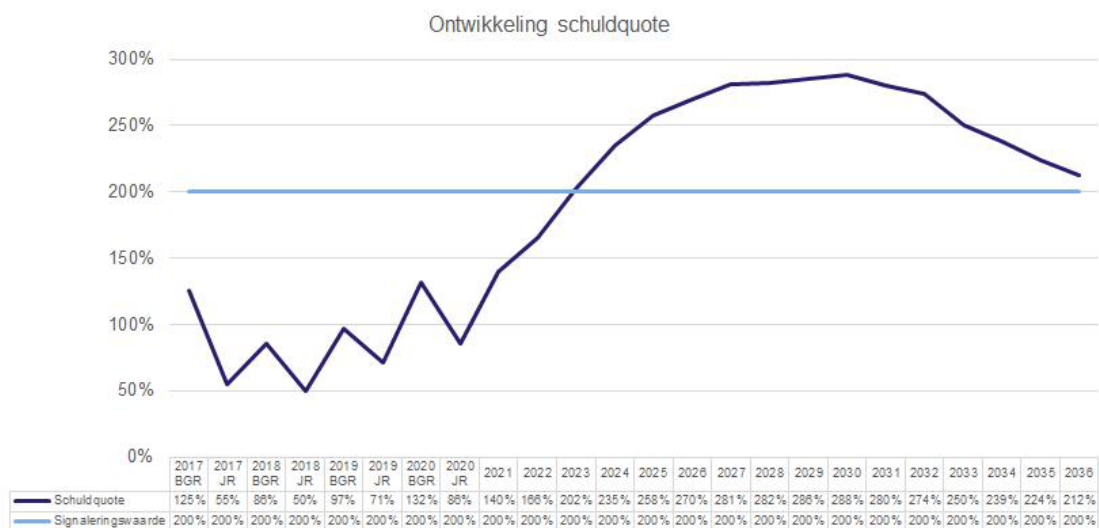
Van de vijf indicatoren bereikt er één de signaleringswaarde.

3.4.1 Netto schuldquote

De netto schuldquote wordt berekend conform de "Regeling vaststelling wijze waarop kengetallen worden vastgesteld en opgenomen in begroting en jaarverslag provincies en gemeenten". Dit kengetal wordt dus al enkele jaren in de begroting weergegeven in de paragraaf Weerstandsvermogen. Dit kengetal wordt berekend door de schuld van de provincie te delen door de jaarlijkse baten van de provincie.

Gemeenten zijn met name gericht op exploitatie-uitgaven. VNG houdt voor gemeenten een bovengrens van 130% aan. Bij waterschappen is juist sprake van intensieve investeringsuitgaven, daar is geen formele bovengrens gesteld maar wordt een grens van <250% als acceptabel gezien. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat er gewerkt wordt aan het verlagen van de schuldquote. Voor provincies is geen formele bovengrens gesteld, van alle provincies heeft de provincie Zuid-Holland de hoogste schuldquote. De provincie Zuid-Holland is een organisatie die het naast het inzetten van de exploitatie middelen ook het investeringsinstrument structureel inzet. Hierbij past een schuldquote van 200%

Voorgestelde signaleringswaarde: 200%

Korte analyse:

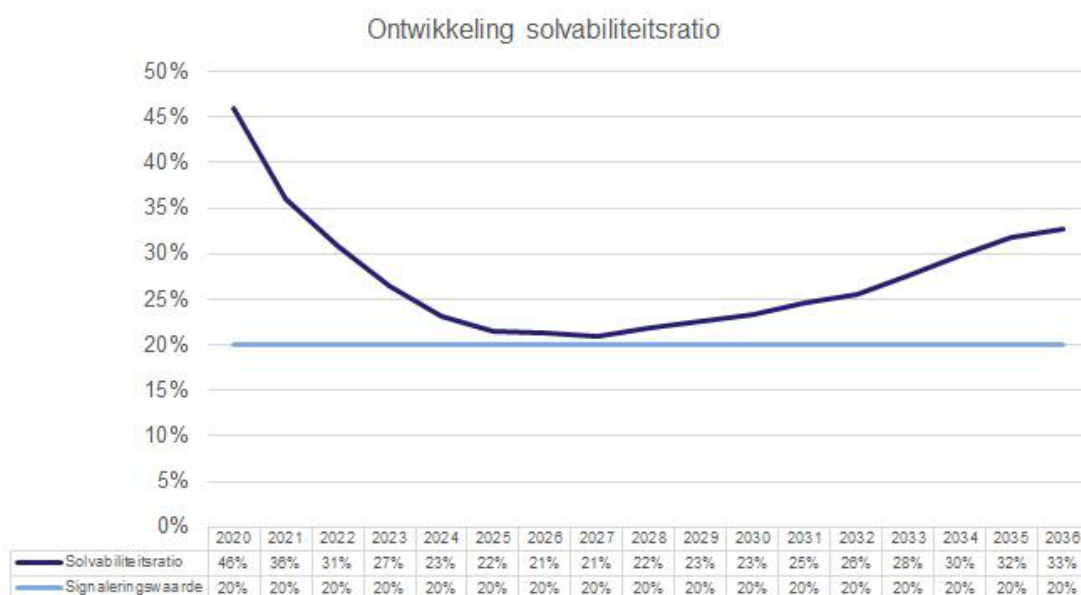
De begrote (geplande) netto schuldquote in deze kadernota is voor jaarschijf 2022 geraamd op 155% (een stijging van ongeveer 65% ten opzichte van de realisatie van 2020) en zal meerjarig verder stijgen tot bijna 295% en daalt daarna. Zoals al eerder aangegeven gaat het hier om de begrote (geplande) schuldquote, de historie laat zien dat de realiserende schuldquote substantieel lager uitvalt.

Ook bij de schuldquote komt het feit terug dat er veel incidentele middelen zijn en weinig structurele ruimte. Veel van de incidentele middelen bevinden zich in de bestemmingsreserves en in de vrije ruimte van de algemene reserve als het gaat om middelen die in het verleden niet zijn opgemaakt. Het afbouwen van de incidentele middelen vanuit de bestemmingsreserves vindt met name plaats in 2021 t/m 2027. In die periode staat er nu € 407 mln gepland in te zetten, deze middelen moeten worden aangetrokken wat voor een groot deel de stijging verklaart. De schuldquote ontstaat dus in alle ambities waar bestemmingsreserves worden ingezet maar ook waar er sprake is van investeringen of het storten in fondsen. Naast de jaarlijkse instroom van investeringskredieten binnen Ambitie 2 wordt er ook op casus-basis binnen de overige ambities investeringskredieten verstrekt. Ook deze laatste zorgen voor een extra stijging van de schuldquote.

3.4.2 Solvabiliteit

De solvabiliteit wordt berekend conform de "Regeling vaststelling wijze waarop kengetallen worden vastgesteld en opgenomen in begroting en jaarverslag provincies en gemeenten". Dit kengetal wordt dus al enkele jaren in de begroting weergegeven in de paragraaf Weerstandsvermogen. Deze ratio geeft aan welk percentage van de bezittingen is gefinancierd door eigen vermogen.

Voorgestelde signaleringswaarde: 20%

Korte analyse:

Door de beoogde onttrekkingen van de reserves in de komende jaren en de stijging van de balans wordt een steeds groter gedeelte van de balans gefinancierd door vreemd vermogen. Op dit moment is de verhouding vreemd vermogen / eigen vermogen ongeveer 65-45. Dit daalt in 2025 tot 20%.

Ook hier geldt dat de verschillen tussen de begrote waarden en de gerealiseerde waarden de afgelopen jaren substantieel waren.

3.4.3 Weerstandsvermogen

Bij het weerstandsvermogen wordt onderscheid gemaakt tussen het incidenteel en structureel weerstandsvermogen. In de Financiële verordening 2021 is vastgesteld dat voor beide ratio's de provincie een waarde van minimaal twee handhaaft. De berekeningsmethode voor het incidenteel weerstandsvermogen is gewijzigd. In bovenstaande grafiek is deze berekeningsmethode met terugwerkende kracht toegepast op alle voorgaande jaren.

Korte analyse:

Zowel het incidenteel als het structureel weerstandsvermogen is de afgelopen jaren ruim boven de signaleringswaarde gebleven. Het structureel weerstandsvermogen kent fluctuaties vanwege schommelingen in de omvang van de structurele risico's; de structurele weerstandscapaciteit is redelijk constant gebleven. Het incidenteel weerstandsvermogen kent een stijgende trend; dit is te verklaren vanwege een stijgende incidentele weerstandscapaciteit (algemene reserve). De incidentele risico's liggen rond de € 20 mln.

3.4.4 Structurele lasten investeringen

Deze ratio geeft de verhouding tussen de structurele lasten van meerjarige investeringen en de baten in een begrotingsjaar weer. Deze lasten bestaan uit de totale som van de afschrijvingslasten en rentelasten van geactiveerde investeringen en uit de lasten van meerjarige (lease)verplichtingen.

Door naast de kapitaallasten ook rekening te houden met o.a. leaseconstructies wordt niet alleen rekening gehouden met de lasten van investeringen die geactiveerd zijn maar met de totale jaarlijkse kosten van alle meerjarige investeringen. Dit ongeacht de manier waarop deze gefinancierd zijn.

Deze lasten zijn niet meer beïnvloedbaar voor PS en drukken voor langere tijd op de begroting.

Voorgestelde signaleringswaarde: 20%

Korte analyse:

Op basis van de huidige begrote kapitaallasten en de huidige beperkte omvang van de leasekosten, is het de verwachting dat de komende jaren de voorgestelde signaleringswaarde niet gehaald wordt. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de zeer lage rentestand waardoor de rentecomponent van de kapitaallasten al jaren daalt.

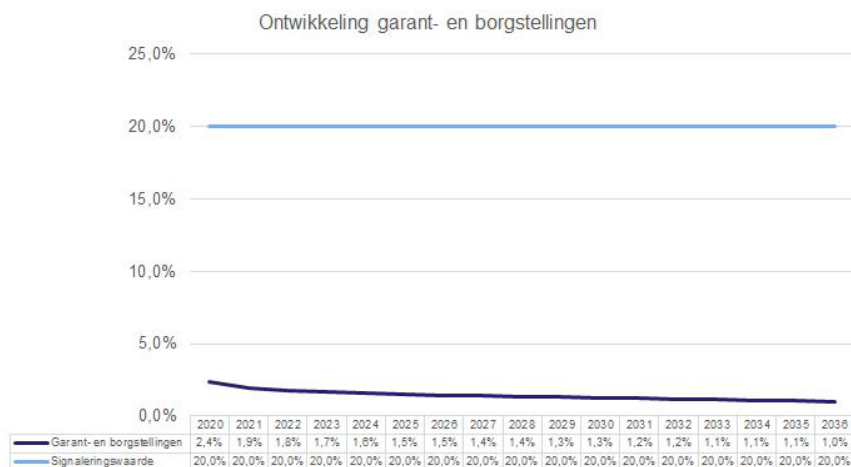
3.4.5 Garant- en borgstellingen

Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen de hoogte van de garant -en borgstellingen die de provincie heeft afgegeven en de baten in een jaar.

De garant -en borgstellingen zijn verplichtingen die (behalve in de Risicoparagraaf) niet cijfermatig op de balans worden meegeteld. Het gaat hierbij om de garant -en borgstellingen. Conform artikel 50 van het BBV moet het bedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt, worden vermeld.

Doordat de totale hoogte van deze garant -en borgstellingen potentiële toekomstige verplichtingen zijn en de (uitkomsten) van het benodigd weerstandsvermogen beïnvloeden is de verhouding tussen het totaal van deze posten en de totalen baten van belang.

Voorgestelde signaleringswaarde: 20%

Korte analyse:

Het huidige saldo garant- en borgstelling is zeer beperkt. Het betreft hier incidentele besluiten en nieuwe garant- en borgstellingen worden momenteel niet begroot in de meerjarenbegroting

3.5 Stelposten

Stelpost prijscompensatie

De stelpost prijscompensatie wordt gevoed vanuit het begrotingssaldo op basis van de consumentenprijsindex (CPI), bron: Septembercirculaire 2020. En is bedoeld ter dekking van de indexatielasten van de lasten in de exploitatie. Een toegepaste indexatie in een bepaald jaar is altijd structureel van aard.

De stelpost volgt het (t+5 / 2020+5jaar) meerjarig verloop van de algemene uitkering van het provinciefonds. Deze algemene uitkering is voor de jaren die genoemd worden in de betreffende circulaire overgenomen. Het laatstgenoemde jaar wordt voor de resterende jaren doorgetrokken, dit is de reden dat het bedrag vanaf 2025 hetzelfde blijft. Voor de periode na 2025 is er dus nog geen bedrag opgenomen op de stelpost.

Aan de uitgavenkant worden we echter geconfronteerd met andere prijsontwikkelingen dan alleen de consumentenprijsindex (CPI). De verwachting is dat bij de Begroting 2022 het nieuwe indexatiebeleid ingevoerd wordt. De stelpost zal dan conform het nieuwe beleid opnieuw worden berekend vanaf begrotingsjaar 2022.

(bedragen x € 1 mln)	Huidig collegeperiode			Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode			
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
A <u>Stand na Kadernota 2022</u>															
1 Beschikbaar op stelpost	8,0	14,9	22,1	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0
Totaal beschikbaar	8,0	14,9	22,1	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0	29,0
B <u>Ontwikkelingen</u>															
1 Indexatie Omgevingsdiensten werkplannen 2022		-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
2 Toevoegen indexatiebudget voor 2025					8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3	8,3
Subtotaal B: Totaal inzet prijscompensatie	0,0	-0,7	-0,7	-0,7	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6
Resterend voor de prijscompensatie	8,0	14,2	21,4	28,3	36,6	36,6	36,6	36,6	36,6	36,6	36,6	36,6	36,6	36,6	36,6

Toelichting:

B1 Indexatie voor de omgevingsdiensten

B2 jaarschijf 2025 toevoegen aan de stelpost

Stelpost indexatie loonontwikkeling

(bedragen x € 1 mln)		Huidige collegeperiode			Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode				Nieuwe collegeperiode			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
A	<u>Stand na Kadernota 2021</u>															
1	Beschikbaar op stelpost	0,8	2,5	4,4	6,4	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8
	Totaal beschikbaar	0,8	2,5	4,4	6,4	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8
B	<u>Ontwikkelingen 2021</u>															
1	Geen mutaties	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Subtotaal B: Totaal inzet prijscompensatie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
	Resterend voor de prijscompensatie	0,8	2,5	4,4	6,4	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8	8,8

Toelichting:

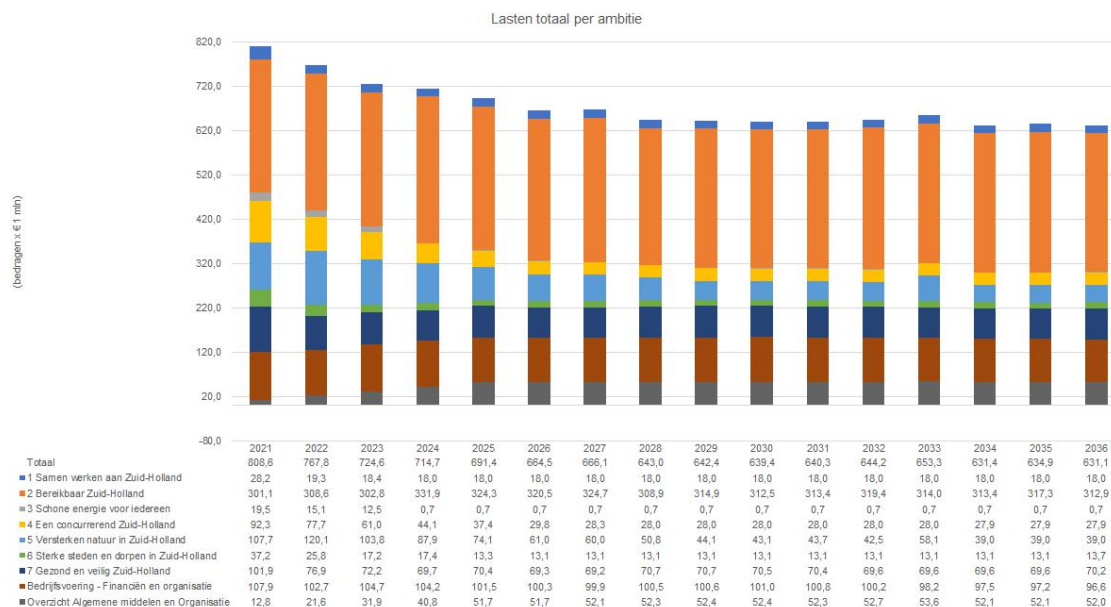
Naast in de indexatie van de materiele budgetten is er ook sprake een ontwikkeling op de loonkostenformatie. Of deze middelen daadwerkelijk benodigd zijn is afhankelijk van een afgesloten cao.

3.6 Lange termijn doorkijk

Inleiding

Het begrotingssaldo is het verschil tussen de baten en lasten in 1 jaar. De baten zijn grofweg te verdelen in algemene dekkingsmiddelen en specifieke dekkingsmiddelen. Specifieke dekkingsmiddelen, zoals bijvoorbeeld rijksbijdragen, zijn vaak tijdelijk van aard. Als er geen bestemmingsreserves zouden zijn dan kunnen de lasten in principe nooit hoger worden dan de baten in een bepaald jaar.

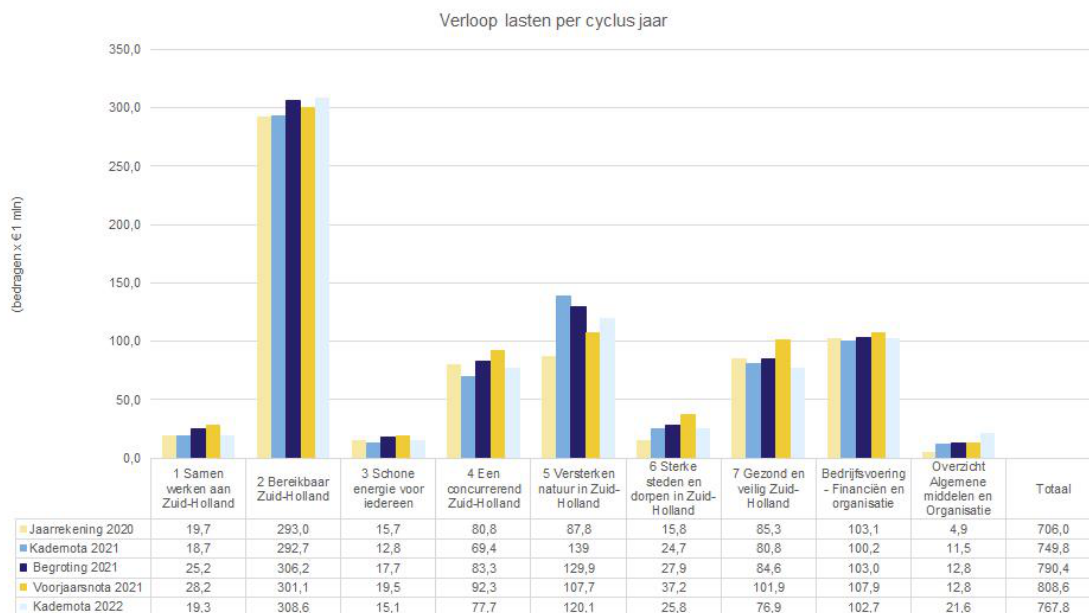
Lasten

Toelichting:

De lasten zoals deze hierboven zijn weergegeven zijn inclusief de inzet van de bestemmingsreserves. Wat het aandeel is vanuit de bestemmingsreserves wordt verder toegelicht in de volgende onderdelen. De afname van de lasten door de jaren heen is voor een groot deel te verklaren door de afname van de inzet van de bestemmingsreserves. Een andere belangrijke reden voor de afname van de lasten de komende jaren is dat de € 160 mln aan

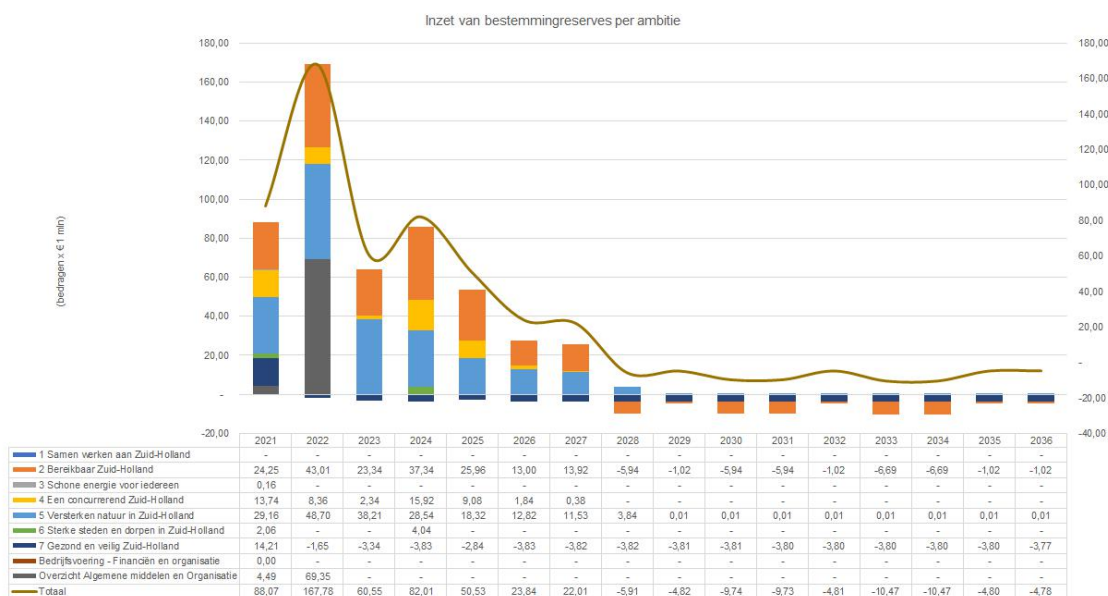
incidentele middelen (€ 40 mln per jaar) uit het coalitieakkoord na 2023 stoppen. Dit is bij een aantal ambities duidelijk zichtbaar.

Toelichting:

De grafiek geeft inzicht in hoe de lasten per ambitie zich vanaf de Jaarrekening 2020 ontwikkelen. Te zien is dat ten opzichte van de Kadernota 2021 sprake is van een stijging van de begrote lasten met € 18 mln. Ten opzichte van de Voorjaarsnota 2021 is er echter een verschil van € 40,8 mln minder begrote lasten. De realisatie in 2020 was juist weer € 61,8 mln lager dan de lasten zoals nu begroot voor 2022 in deze kadernota.

Inzet van bestemmingsreserves

Toelichting:

Per ambitie is aangegeven wat de gesaldeerde (toevoegingen en onttrekkingen) inzet is vanuit de bestemmingsreserves. Een plus betekent dat middelen uit de bestemmingsreserves gaan en het saldo ervan dus afneemt. De inzet van bestemmingsreserves is zichtbaar in een verhoging van de lasten. Dit is duidelijk zichtbaar voor Ambitie 5, in de periode 2021 en 2025 wordt hier totaal € 163 mln ingezet vanuit de bestemmingsreserves. Dit verhoogt in die periode dus de lasten incidenteel met hetzelfde bedrag. In 2022 wordt de bestemmingsreserve Begrotingsaldo 2024-2031 opgeheven. Het gevolg hiervan is dat er € 69,35 mln uit die bestemmingsreserve wordt ingezet richting het begrotingsaldo 2022 en daarmee de algemene reserve. Bestemmingsreserves zijn incidentele middelen, hier kan dus ook alleen incidenteel beleid uit worden gedekt.

Saldo bestemmingsreserves

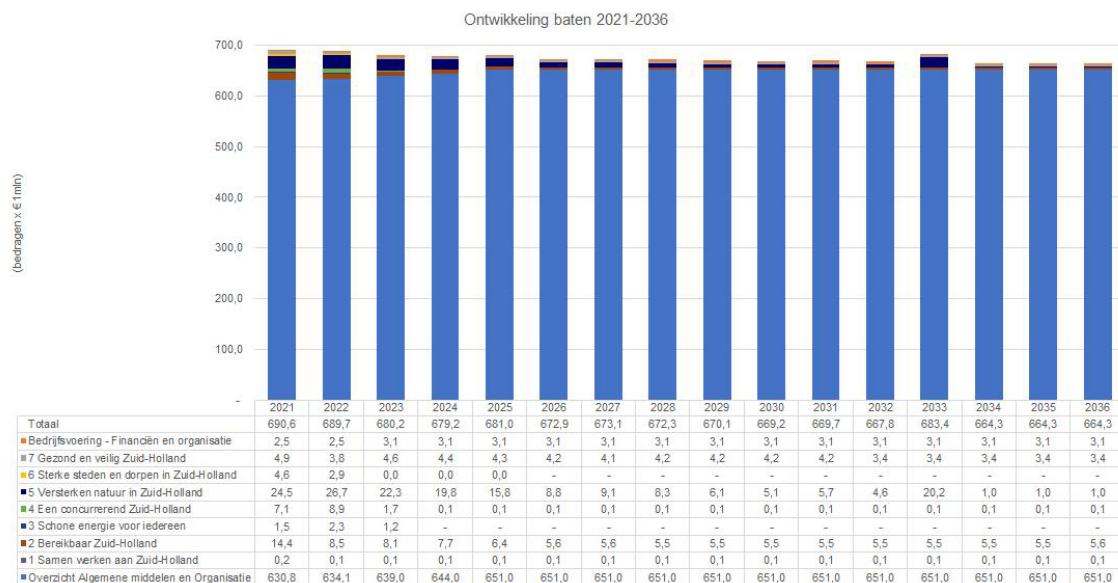
Reservenaam (bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
AWZI Nieuwe Waterweg	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Beheerplannen Natura 2000 en PAS	9,5	7,8	5,9	3,8	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
Bereikbaarheid	43,3	26,8	22,0	18,7	18,1	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6	17,6
Egalisatiereserve beheer & onderhoud	73,1	55,0	44,0	19,1	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
Groene ambities	25,0	20,3	15,5	13,9	12,4	11,8	11,2	15,0	18,8	22,6	26,4	30,2	34,0	37,8	41,5	45,3
InnovationQuarter	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
IODS	4,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6	1,6
MIT MKB Innovatiestimulering topsectoren	12,4	12,4	13,0	5,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
MJP Bodem, ondergrond en grondwater	25,6	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5
Mobiliteit	98,7	90,3	82,7	73,7	63,0	50,5	36,6	42,5	43,6	49,5	55,4	56,4	63,1	69,8	70,8	71,9
NatuurNetwerk Nederland	66,8	43,0	27,8	17,6	10,4	5,4	-0,3	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5	-1,5
Ontwikkelingsperspectief Grevelingen/Volkerak-Zoom	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Overcommitting OP-West	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3	3,3
Regionale gebiedsgerichte projecten	1,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Res Project duurzame ontwikkeling Zuidplaspolder	9,2	8,5	7,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Reserve Nazorg stortplaatsen	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3	4,3
Reserve Ontwikkelopgave natuur	68,4	57,0	45,6	37,8	32,5	29,1	27,7	25,1	25,1	25,1	25,1	25,1	25,1	25,1	25,1	25,1

Reservenaam (bedragen x € 1.000)	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Restauratie&herbestemming monumenten	1,7	1,7	1,7	1,7	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Risicoreserve Delen Duurzame Energie	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Risicoreserve Energiefonds	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4	46,4
Risicoreserve Regmed XB	1,6	2,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6	3,6
Risicoreserve Revolverend Verenfonds	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Risicoreserve Waste to Chemistry	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Risicoreservering Grevelingen	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Versterking economie	21,4	12,4	6,9	3,4	2,4	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2	2,2
Zandmotor	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
Totaal	620,9	453,1	392,5	310,5	260,0	236,1	214,1	220,1	224,9	234,6	244,3	249,1	259,6	270,1	274,9	279,7

Toechting:

Door het inzetten binnen de lasten of het opheffen van bestemmingsreserves neemt de komende jaren het saldo van de bestemmingsreserves fors af. In 2027 wordt het laagste punt bereikt van € 214 mln. Dit is een daling met € 407 mln ten opzichte van 2021. Aangezien voor de inzet van reserves geld moet worden geleend is de inzet hiervan dus schuldquote verhogend. Dit verklaart ook een deel van de stijging van de schuldquote zoals opgenomen bij de financiële indicatoren. Onderdeel van de bestemmingsreserves zijn ook de risicoreserves, deze worden in principe niet uitgegeven en zullen in het saldo zichtbaar zijn totdat ze zijn opgeheven of ingezet.

Baten

(bedragen x € 1 mln)		Huidig collegeperiode			Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode				Nieuwcollegeperiode				
		2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
1a	Van het Rijk uit het provinciefonds Acress	276,5	283,1	290,0	296,9	304,1	304,1	304,1	304,1	304,1	304,1	304,1	304,1	304,1	304,1	304,1	304,1
1b	Van het Rijk uit het provinciefonds Decentralisatie-uitkeringen	2,6	2,5	2,5	2,5	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3	2,3
2	Van het Rijk aan Motorrijtuigenbelasting	347,8	345,8	343,8	342,0	342,0	342,0	342,0	342,0	342,0	342,0	342,0	342,0	342,0	342,0	342,0	342,0
3	Overige bijdragen van het Rijk, andere provincies en gemeenten	61,2	55,8	41,4	35,2	30,0	22,0	22,2	21,4	19,1	18,2	18,7	16,9	32,5	13,3	13,3	13,3
4	Aan ontvangen dividend	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
5	Aan precario, e.d.	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
6	Overige Gronden	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Totaal baten		690,6	689,7	680,2	679,2	681,0	672,9	673,1	672,3	670,1	669,2	669,7	667,8	683,4	664,3	664,3	664,3

Toelichting:

De baten zijn op 2 manieren weergegeven, als eerste binnen welke ambities de baten zijn opgenomen en als tweede wat de herkomst is van de baten. Binnen algemene dekkingmiddelen zijn alle baten opgenomen behalve nummer 3. Voor zowel het provinciefonds als voor de Motorrijtuigenbelasting is in de voorjaarsnota bij de mutaties op het begrotingssaldo onderbouwd hoe de meerjarenraming tot stand is gekomen. Voor het provinciefonds geldt daarbuiten nog het uitgangspunt dat de algemene uitkering van het provinciefonds voor alle jaarschijven die in de circulaire zijn opgenomen (t+5) verwerkt is. En voor de jaren erna wordt de stand van de laatste jaarschijf doorgetrokken. Een en ander heeft een verband met de prijscompensatie. Met name voor de baten genoemd onder 3 is zichtbaar dat deze in de meerjarenraming vooralsnog een dalende trend laten zien. Er is echter zicht op een aantal nieuwe rijksbijdragen vanuit het Rijk. Zodra deze formeel zijn worden deze opgenomen in de begroting.

Met betrekking tot 1b de Decentralisatie-uitkeringen, deze worden conform de circulaire opgenomen in de begroting. Er is op dit moment één structurele decentralisatie-uitkering, per jaar zijn er historisch gezien ook een aantal incidentele uitkeringen.

1b is in theorie een algemeen dekkingsmiddel, echter in de praktijk worden deze middelen voor een specifieke opgave beschikbaar gesteld. Onder andere hierom zijn de Specifieke Uitkering Stimulering (SPUK) in het leven geroepen. Deze lopen ook buiten het provinciefonds om en zijn de specifieke uitkeringen (DU) tot bijna nul terug gebracht.

3.7 Grondslagen

Algemene grondslagen

De P&C producten zijn opgesteld met inachtneming van de voorschriften van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening zoals door Provinciale Staten is vastgesteld.

Basis voor de ramingen in de Kadernota 2022

De Kadernota 2022 bestaat uit de jaarschijven 2022 tot en met 2036 zoals deze in het meerjarenbeeld van de Voorjaarsnota 2021 zijn ontstaan. In de Kadernota 2022 wordt dit aangevuld met bijstellingen die in of na 2022 ontstaan.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten voor de provincie waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald en zijn daarmee vrij besteedbaar (in tegenstelling tot de specifieke dekkingsmiddelen). De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

Lokale heffingen

Lokale heffingen bestaan vrijwel volledig uit inkomsten voor de opcenten Motorrijtuigenbelasting. Binnen de paragraaf Lokale Heffingen wordt hier specifieker op ingegaan.

Provinciefonds

De raming van de inkomsten uit het provinciefonds is gebaseerd op de Septembercirculaire 2020. Het provinciefonds is via het zogeheten accres gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven.

Dividenduitkering

De provincie ontvangt dividend vanuit de deelnemingen waarin zij een aandeel heeft. De hoogte van de dividenduitkering wordt gebaseerd op berichtgeving vanuit de deelnemingen.

Algemene uitkering en decentralisatie-uitkeringen van het provinciefonds

De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de Septembercirculaire 2020 zoals verwerkt in de Begroting 2021. De Meicirculaire 2021 is pas beschikbaar als de Kadernota 2022 al bij PS ligt, deze zal verwerkt worden bij de Najaarsnota 2021.

De verwachting is dat er geen substantiële mutaties in de Meicirculaire 2021 worden opgenomen. Dit als gevolg dat voor de jaren 2020 en 2021 afspraken zijn gemaakt tussen het Rijk en de decentrale overheden als onderdeel van het compensatiepakket coronacrisis. Daarbij werd door het bevriezen van het accres voor 2020 en 2021 meer stabiliteit en zekerheid geboden. Beslissingen met betrekking tot de ontwikkelingen van het provinciefonds in latere jaren worden overgelaten aan het nieuwe kabinet. Het betreft hierbij beslissingen over de hoogte van het accres en over een nieuwe verdeelsystematiek. De onzekerheid met betrekking tot deze inkomstenpost is hierdoor voor de jaren 2022 en verder groter dan in voorgaande jaren.

Naast de algemene uitkering bestaat het provinciefonds uit zogenaamde decentralisatie-uitkeringen. Deze zijn bedoeld voor een specifiek doel en volgen niet de normale verdeelsystematiek van het provinciefonds.

De ontwikkelingen van de algemene uitkering worden altijd voor T+5 jaren gegeven. Dit wordt ook zo verwerkt in de begroting. Dat betekent dat in de kadernota die gebaseerd is op de Septembercirculaire 2020 de ontwikkeling van de algemene uitkering is opgenomen tot en met 2025. Het bedrag in 2025 is ook het bedrag wat in de latere jaren wordt gehanteerd. Deze T+5 jaren is ook de grens die wordt gehanteerd voor het vullen van de stelpost indexatie omdat er anders sprake zou zijn van een disbalans tussen de ontwikkeling van de baten en lasten. Dit geldt ook voor de ontwikkeling van de Motorrijtuigenbelasting.

Indexatie

Op dit moment wordt het indexatiebeleid herzien voor zowel exploitatie en investeringen, naar verwachting zal dit bij de Begroting 2022 zijn vastgesteld en wordt het ook verwerkt. In het nieuwe beleid wordt gekeken naar de actuele stand in de bronnen van CBP en CBS en wordt gekeken naar indexen die meer recht doen aan de soort lasten die gemaakt worden. Indexatie van de baten, waar dit voor de Provincie mogelijk is, zal als optie bekeken worden

Prijsindexatie

Met ingang van de Kadernota 2019 wordt er een stelpost voor prijsindexatie gevormd. Deze wordt berekend door de lasten in een jaar te nemen minus de inzet van bestemmingsreserves en arbeidscapaciteit-formatie. De index die hiervoor gehanteerd wordt is de Nationale consumentenprijsindex (cpi) zoals opgenomen in de laatst beschikbare circulaire.

Loonindexatie

Met ingang van de Begroting 2021 wordt er een stelpost voor loonindexatie gevormd. Deze wordt berekend door de lasten voor de formatie in een jaar te nemen. De index die hiervoor gehanteerd wordt is de Prijs overheidsconsumptie: beloning werknemers (g) zoals opgenomen in de laatst beschikbare circulaire.

De indexatie wordt berekend en op een stelpost gezet voor de periode die gelijk is aan het T+5 beeld wat in een circulaire is opgegeven en in de begroting wordt verwerkt.

[Bron: Septembercirculaire provinciefonds](#)

Tabel 4.4.1 Prijsindexen CPB* MEV 2021	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Nationale consumentenprijsindex (cpi)	1,5	1,5	1,6	1,6	1,6	1,6
Prijs overheidsconsumptie: beloning werknemers (g)	4,6	0,6	1,3	1,5	1,5	1,8

Kapitaallasten

De kapitaallasten bestaan uit rente en afschrijvingslasten.

Rente

De rente bestaat uit rente van reeds afgesloten leningen (rente is zeker) en nog niet afgesloten leningen (rente is onzeker). Naast de reeds afgesloten en gestorte leningen heeft Zuid-Holland in 2020 voor € 300 mln aan toekomstige leningen afgesloten die worden gestort in de jaren 2021, 2022 en 2023. Ook de rentelasten van deze leningen staan meerjarig vast.

Op basis van de begrote uitgaven en inkomsten uit deze kadernota kan worden bepaald hoeveel geld er de komende jaren extra geleend moet worden bovenop de bestaande leningenportefeuille.

Op basis van deze cijfers en een inschatting van de dan geldende rentetarieven wordt een berekening gemaakt van de toekomstige, nieuwe rentekosten.

De onzekerheid van deze rentepost is groot vanwege 2 aspecten : Ervaring uit de afgelopen jaren leert dat de kans groot is dat de budgetten en investeringen in de meerjarenbegroting te positief worden geraamd en dat de benodigde leningen in die jaren in werkelijkheid ook lager zullen uitvallen.

Daarnaast is het zeer lastig om een juiste inschatting te geven van de toekomstige rentetarieven. In deze kadernota is gerekend met een rentestand van 0,6% in 2021 wat jaarlijks langzaam oploopt met 0,2%. Een en ander is gebaseerd op de huidige rentestanden en de verwachtingen van diverse Nederlandse banken.

Met deze uitgangspunten varen we qua begroot rentetarief vrij scherp aan de wind. Gezien de stijging van de rente in de afgelopen maanden is het niet ondenkbaar dat de uiteindelijke werkelijke rentetarieven de komende jaren hoger zullen uitvallen.

De omvang van het bedrag aan rentekosten dat aan vaste activa wordt toegerekend, wordt bepaald door middel van een zogenoemde omslagrente. De grondslag van toerekening is de boekwaarde van de vaste activa op 1 januari van het boekjaar en de te verwachten rentekosten. Dit leidt tot een omslagrentepercentage van 1,16% in 2021.

Afschrijvingslasten

Het jaar nadat de activatie heeft plaats gevonden wordt begonnen met de afschrijving.

Motorrijtuigenbelasting

De opbrengsten van de opcenten wordt bepaald door het tarief maal de grondslag (de hoofdsom van de MRB). De hoofdsom van de MRB wordt beïnvloed door autonome ontwikkelingen zoals bevolkingsgroei en mate van autobezit, maar ook door wettelijke maatregelen zoals vrijstellingen.

Opcententarium

Het opcententarium wordt door Provinciale Staten vastgesteld. Het tarief mag het wettelijk maximum, dat het ministerie van Financiën vaststelt, niet overschrijden. Dit maximum is voor het jaar 2021 vastgesteld op 116,8. In het Coalitieakkoord 2020 - 2023 is opgenomen dat een tarief van 90,4 opcenten gehanteerd wordt.

Hoofdsom van de MRB (Ontwikkeling wagenpark)

De afgelopen jaren is het geregistreerde autobezit in Zuid-Holland gestegen, maar diverse ontwikkelingen kunnen deze trend beïnvloeden. Het gaat hierbij om de ontwikkeling van leasecontracten, de vrijstellingen op basis van het klimaatakkoord en de eventuele gevolgen van de coronacrisis. Voor de berekening 2021 wordt de opgave van de belastingdienst gehanteerd waarin de verwachte grondslag is opgenomen.

De begrote opbrengsten van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB) stijgen ten opzichte van de meerjarenbegroting 2021. Deze verandering wordt veroorzaakt door wijzigingen in de samenstelling van het wagenpark in Zuid-Holland in het jaar 2020. Het gaat hierbij om een stijging van aantal (brandstof) auto's en veranderingen in gewichtsklasse. Een stijging (of daling) van het wagenpark heeft een structureel effect op de opbrengsten (MRB).

Voor het jaar 2021 wordt de aanname gedaan dat de totale omvang van het wagenpark in Zuid-Holland gelijk blijft op het niveau van eind 2020 (1,6 miljoen personenauto's en 0,1 miljoen motoren). De verwachting is wel dat de samenstelling van het wagenpark in Zuid-Holland zal veranderen en dat na 2021 het aandeel elektrische auto's zal gaan stijgen. Vanwege de vrijstelling op de motorrijtuigenbelasting voor elektrische auto's daalt de verwachte opbrengst van de opcenten van € 347,8 mln in 2021 tot € 342 mln in 2024. Met deze verwachte opbrengst wordt min of meer hetzelfde patroon gevolgd als in de jaren 2009 – 2013. In deze periode was er ook sprake van een vrijstellingsregime voor schone auto's, wat een daling van de opbrengsten MRB tot gevolg had.

In de jaren na 2024 zijn de begrote opbrengsten van de opcenten op de MRB constant gehouden op € 342 mln. Reden hiervoor is de discussie rond het provinciaal belastinggebied en het advies wat de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) heeft gegeven over de derving van de opcenten door de vrijstelling van elektrische auto's. Uitgangspunt voor de Raad is dat zonder nadrukkelijke politiek-bestuurlijke weging het in de rede ligt dat het Rijk de provincies compenseert voor de gedeerde inkomsten.

Gezien dit advies wordt er in deze kadernota vanuit gegaan dat een daling van de belastinggrondslag voor de opcenten MRB (of een alternatieve provinciale belasting) vanaf 2024 niet meer zal plaatsvinden.

Reserves

De stortingen en onttrekkingen aan de reserves dienen gebaseerd te zijn op de begrote stortingen en onttrekkingen. In de Financiële verordening 2021 is in artikel 4.8 geregeld dat Provinciale Staten jaarlijks in de kadernota bestemmingsreserves kunnen aanwijzen waarop mutaties per ultimo jaar kunnen plaatsvinden afhankelijk van de realisatie van lasten en baten voor het bijbehorende onderwerp. Voorgesteld wordt de volgende reserves voor 2021 aan te wijzen conform artikel 4.8: Groene ambities, Beheerplan Natura 2000/pas, UPG 40, Ontwikkelopgave natuur, Natuurnetwerk Nederland, IODS, Bereikbaarheid, Mobiliteit, Egalisatiereserve beheer en onderhoud, Nazorg stortplaatsen.

Subsidies

Lastneming subsidies. De Commissie BBV heeft op 15 mei 2020 nadere richting gegeven aan de notitie "Verantwoording van subsidies" uit januari 2019 met betrekking tot lastneming van subsidies. Kern is dat Provinciale Staten een grensbedrag mogen stellen voor meerjarige subsidies. Voor meerjarige subsidies onder de grens moeten de lasten in één keer genomen worden in het jaar waarin de subsidieactiviteiten starten. Voor subsidies boven de grens dienen (zoals bij de provincie Zuid Holland tot nu toe voor alle subsidies > € 25.000 gebruikelijk) de lasten toebedeeld te worden aan de jaren waarop zij, naar verwachting, betrekking hebben. Voor de lasten boven de grens gelden zwaardere administratieve eisen. Doel van de BBV aanpassing en het grensbedrag is om naar meer uniforme verantwoording te komen tussen provincies en gemeenten, de

administratieve lasten te beperken en beter aan te sluiten bij het baten- en lastenstelsel (dat laatste was bij de provincie Zuid Holland al het geval). Over bovenstaande aanpassing heeft overleg plaatsgevonden tussen de provincies, de controlerende accountants van de provincies en de commissie BBV. In afstemming met de controlerend accountant van de provincie Zuid Holland wordt aan Provinciale Staten voorgesteld om vanaf 1-1-2021 een grensbedrag van € 250.000 te hanteren voor meerjarige subsidies. Bij dit grensbedrag worden de administratieve lasten niet significant verhoogd terwijl het baten- en lastenstelsel voldoende wordt gevolgd. Gevolg van bovenstaande wijziging en het te stellen grensbedrag is dat, zodra daar zicht op is, budgetten die nu in de toekomstige jaren geprognosticeerd zijn om subsidieelasten mee te dekken naar voren worden gehaald. De wijziging heeft dus geen impact op de mogelijkheid om subsidies te verstrekken maar alleen op het moment dat de lasten genomen worden.

4. Onzekerheden met mogelijke impact op het begrotingssaldo

Naast wat er verwerkt is in het begrotingssaldo hebben we ook te maken met een aantal onzekerheden op de korte en lange termijn. Deze kunnen invloed hebben op het begrotingssaldo. In dit hoofdstuk worden een aantal onzekerheden in beeld gebracht en waar mogelijk een mogelijke impact op het begrotingssaldo weergegeven.

- Algemene uitkering provinciefonds
- Nieuw belastinggebied
- Inflatie
- Begroting in evenwicht
- Ontwikkelingen warmtelevering Leidse Regio WLQ+

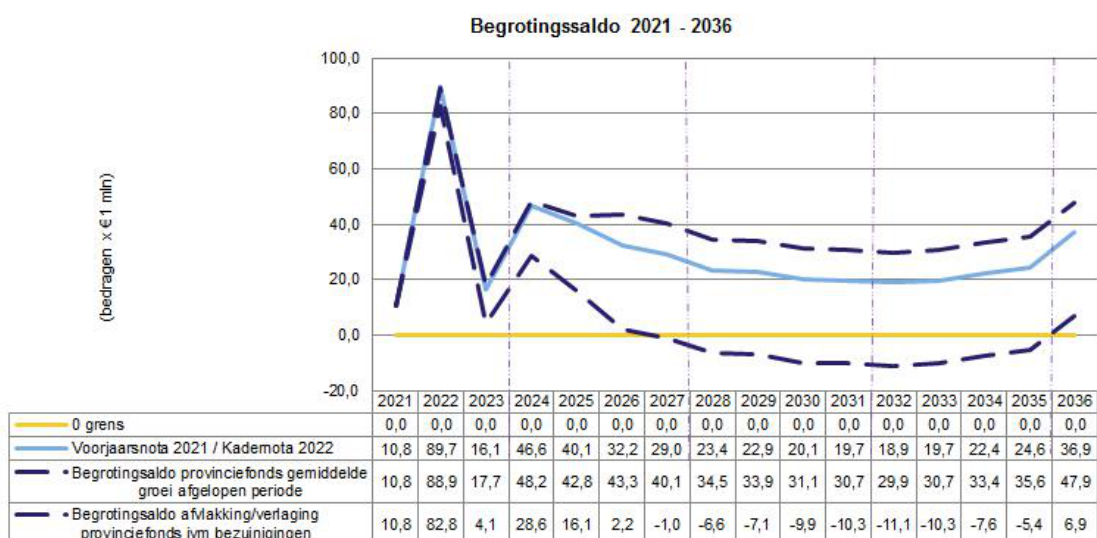
Algemene uitkering provinciefonds

Met een opbrengst van meer dan € 275 mln in 2021 is de algemene uitkering van het provinciefonds een van de belangrijkste (niet beïnvloedbare) inkomstenbronnen van de provincie Zuid-Holland. Er zijn diverse ontwikkelingen die de onzekerheid met betrekking tot de hoogte van toekomstige uitkeringen uit het provinciefonds groter maken dan normaal.

Allereerst is er de onzekerheid van de ontwikkeling van het accres van het provinciefonds. In de huidige systematiek beweegt het accres mee met een groot deel van de rijksuitgaven. Dus geeft het Rijk meer of minder uit dan zal het provinciefonds in die periode ook meer of minder ontvangen. Deze systematiek is in 2020 tijdelijk bevroren in verband met de gevolgen van de coronacrisis. Voor de jaren 2020 en 2021 vormen de bedragen in de Voorjaarsnota 2020 van het Rijk de basis voor de berekening van het accres. Voor de jaren vanaf 2022 zijn de accresramingen gehandhaafd op de stand zoals opgenomen in de Meicirculaire 2020. Een beslissing hoe in de toekomst om te gaan met accres wordt overgelaten aan een nieuw kabinet.

Ten opzichte van de cijfers in deze kadernota zijn 2 scenario's uitgewerkt :

1. Er komen in de toekomst geen extra bezuinigingen n.a.v. de gevolgen van de coronacrisis en het accres stijgt met het gemiddelde van de afgelopen periode. Dit zou een meeropbrengst opleveren tot € 11 mln vanaf het jaar 2026.
2. Er komen n.a.v. de gevolgen van de coronacrisis wel bezuinigingen op de rijksbegroting en de gevolgen voor de uitkering van het provinciefonds voor Zuid-Holland volgen de systematiek van de vorige crisis. Dit zou een daling van de inkomsten betekenen tot € 30 mln vanaf het jaar 2026.

De gepresenteerde scenario's zijn indicatief, het gaat met name om het beeld wat de impact zou kunnen zijn op het begrotingssaldo.

Naast deze ontwikkelingen wordt een integrale herziening van het verdeelmodel van het provinciefonds onderzocht. Deze herziening van het verdeelmodel valt samen met een aantal ontwikkelingen die eveneens betrekking hebben op de inkomsten uit de provinciale opcenten.

Ontwikkelingen op het gebied van het wagenpark, en in het specifiek de stimuleringsmaatregelen met betrekking tot elektrisch rijden, kunnen aanleiding geven om de heffing van de provinciale opcenten structureel te bezien. Daarbij komt dat in het Klimaatakkoord is afgesproken dat ten aanzien van de Rijksbelastingen onderzoek wordt gedaan naar verschillende vormen van 'betalen naar gebruik'. Omdat het vermogen om in eigen inkomsten te voorzien onderdeel uitmaakt van het verdeelmodel van het provinciefonds worden deze ontwikkelingen betrokken bij de actualisatie van het verdeelmodel van het provinciefonds.

Deze herziening van het verdeelmodel die gekoppeld is aan de mogelijke herzieningen van het provinciaal belastinggebied zullen de inkomsten van het provinciefonds en de provinciale belastingen op de (middel)lange termijn beïnvloeden.

Nieuw belastinggebied

Het huidige provinciaal belastinggebied is in de jaren '80 ingesteld en bestaat vrijwel geheel uit opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB). Daarmee heeft het een autobelasting als grondslag. De huidige MRB leidt in de uitvoering tot vraagstukken waarvoor een oplossing gevonden dient te worden. Zo zijn elektrische voertuigen tot en met 2024 geheel vrijgesteld van MRB, om de CO₂-uitstoot van het autoverkeer te verminderen. Voor de provincies heeft dit tot gevolg dat voor deze categorie voertuigen geen opcenten kunnen worden geheven. Tevens werkt het op dit moment verstorend op de begrotingen van de betreffende provincies dat leasemaatschappijen hun administratieve vestigingsplaats soms wijzigen, om zo van het laagste opcententarief te profiteren.

Er wordt momenteel onderzoek gedaan naar Betalen naar Gebruik (BnG) van infrastructuur, ook wel aangeduid als een kilometerheffing. Mocht bij de kabinetsformatie worden besloten tot invoering van BnG, dan zou de MRB (geheel of gedeeltelijk) kunnen komen te vervallen en daarmee ook de grondslag voor de provinciale opcenten. Naar aanleiding van bovenstaande ontwikkelingen is er een onderzoek uitgevoerd naar het provinciaal belastinggebied, om alternatieven voor de provinciale opcenten op de MRB gereed te hebben. Als het nieuwe kabinet zou besluiten dat de huidige basis voor het provinciaal belastinggebied gaat verdwijnen, dan zal dit naar verwachting pas zijn beslag krijgen na 2025. Tot die tijd blijft het huidige belastinggebied waarschijnlijk intact.

Inflatie

In deze kadernota wordt qua inflatie rekening gehouden met de recente CPI cijfers voor de komende jaren en voor de rente wordt uitgegaan van het huidige rentepercentage voor langlopende leningen (0,6%) waarbij er meerjarig rekening is gehouden met een langzaam oplopende rente van 0,2% per jaar. Dit is conform de meest recente verwachtingen van het CPB en de economische bureaus van de Nederlandse banken van mei 2021. In de eerste helft van 2021 is de inflatie en de rente sterk gestegen ten opzichte van de periode ervoor. Als deze stijging zich tegen de verwachting in doorzet heeft dit gevolgen voor de budgetten in deze meerjarenbegroting voor zowel de lasten als de batenkant. Door de huidige trap op trap af systematiek wordt ongeveer 40% van de algemene inkomsten via het provinciefonds "automatisch" verhoogd. Voor de overige inkomsten (opcenten) is in dat geval aparte besluitvorming nodig.

Een verdere stijging van de rentelasten kan (gedeeltelijk) worden opgevangen in deze kadernota d.m.v. de begrote stijging van het rentetarief en de eventuele toekomstige onderuitputting.

Begroting in evenwicht

Zoals in hoofdstuk 2 van de kadernota is aangegeven worden er in deze kadernota geen bijstellingen doorgevoerd die ten laste gaan van het begrotingssaldo. De puzzel is namelijk complex, ook omdat ten tijde van het maken van deze kadernota voor een aantal opgaven (nieuwe) Rijksmiddelen verwacht worden. Als hier meer duidelijkheid over is, kan een meer integrale afweging gemaakt worden over de inzet van onze eigen middelen. Het college wil hier bij de Begroting 2022 besluitvorming over laten plaatsvinden.

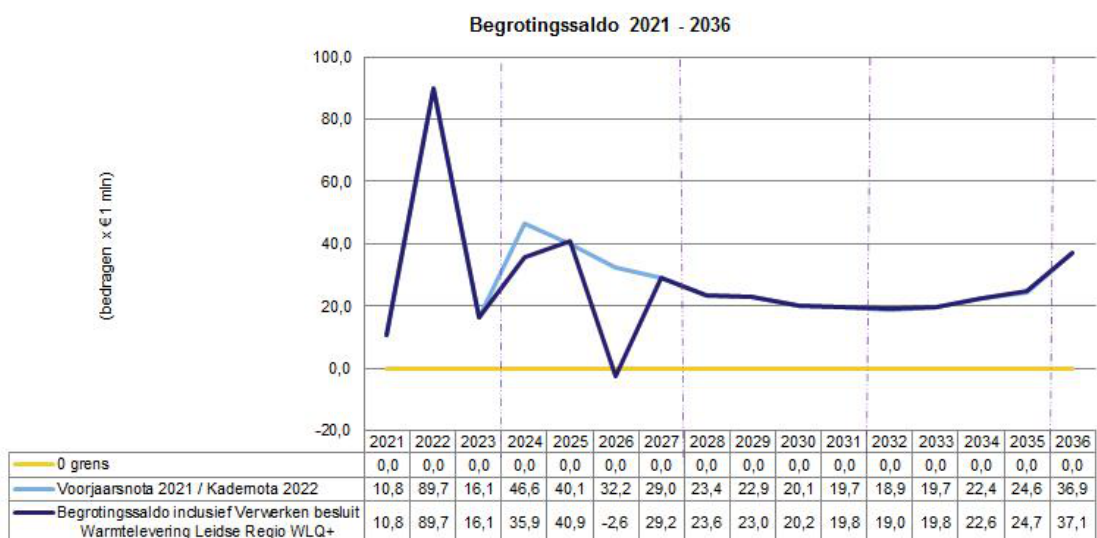
Bij de uitwerking van de Begroting 2022 zal er waarschijnlijk een (structureel) beslag worden gedaan op het begrotingssaldo. Structurele lasten, zoals indexatie zullen structureel gedekt moeten worden, uit eigen middelen of uit het begrotingssaldo. En ander voorbeeld is de € 160 mln inzet van het coalitieakkoord, deze was incidenteel over 4 jaar. Dit is gemiddeld € 40 mln per jaar.

Aangezien het begrotingssaldo op dit moment een structurele ruimte heeft van rond de € 20 mln zal er gekeken worden naar de beleidsmatige keuzes, rekening houdend met het begrotingssaldo. Het begrotingssaldo is te beïnvloeden op zowel de baten als de lasten kant.

Ontwikkelingen warmtelevering Leidse Regio WLQ+

Bij het opstellen van de kadernota was er nog geen besluit genomen over de warmtelevering Leidse Regio WLQ+. Daarom is het effect van dit besluit in deze kadernota als een onzekerheid opgenomen en niet verwerkt in het begrotingssaldo. Indien het besluit conform het voorstel is genomen, dan wordt deze in de Begroting 2022 verwerkt en zal het effect hebben op het in de kadernota gepresenteerde begrotingssaldo. Het voorliggende besluit is om € 43,4 mln aan extra middelen toe te kennen en ten laste te brengen van het begrotingssaldo. Dit betekent vanaf 2024 tot en met 2036 mutatie op het begrotingssaldo van in totaal € 43,4 mln.

Onderstaande grafiek en tabel geven de impact aan op het begrotingssaldo en de algemene reserve ten opzichte van die in het hoofdstuk Begrotingssaldo 2021 - 2035 en de Algemene reserve.

	Huidig collegeperiode			Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode				Nieuw collegeperiode				
	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	
(bedragen x € 1 mln)																
Beginstand jaar	95,2	105,9	195,6	211,8	247,6	288,5	285,9	315,0	338,6	361,6	381,8	401,7	420,7	440,5	463,0	487,7
Af/bij: mutaties eerdere P&C producten	0,0	12,9	10,6	50,0	50,7	41,5	41,2	38,5	36,0	30,3	26,7	22,6	21,8	23,9	24,5	37,6
Beginstand	95,2	118,8	206,3	261,8	298,4	330,0	327,1	353,5	374,6	391,9	408,5	424,2	442,4	464,4	487,6	525,4
Af/bij: Voorjaarsnota 2021 / Kadernota 2022	10,8	76,8	5,5	-3,5	-10,7	-9,2	-12,2	-15,1	-13,1	-10,2	-7,0	-3,7	-2,1	-1,5	0,0	-0,7
Stand na Totaal (A+B)	105,9	195,6	211,8	258,3	287,7	320,7	314,9	338,5	361,5	381,7	401,5	420,5	440,3	462,9	487,6	524,7
Af/bij: Verwerken besluit Warmtelevering Leidse Regio WLQ+	0,0	0,0	0,0	-10,7	0,8	-34,9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Stand na Totaal (A+B+C)	105,9	195,6	211,8	247,6	288,5	285,9	315,0	338,6	361,6	381,8	401,7	420,7	440,5	463,0	487,7	524,8
Buffer weerstandsvermogen	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0	-30,0
Vrije ruimte cumulatief	75,9	165,6	181,8	228,3	257,7	290,7	284,9	308,5	331,5	351,7	371,5	390,5	410,3	432,9	457,6	494,7
Vrije ruimte per jaar (begrotingssaldo)	10,8	89,7	16,1	35,9	40,9	-2,6	29,2	23,6	23,0	20,2	19,8	19,0	19,8	22,6	24,7	37,1

Bijlage 1 Subsidies

Ambitie 4

Begrotingssubsidies 2022 in vergelijking met 2021 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2021	Kadernota 2022	Maximaal te subsidiëren 2022
4.3	Erfgoedhuis Zuid-Holland	2.056.591	2.056.591	2.056.591
4.3	Stichting molenviergang Aarlanderveen	25.000	25.000	25.000
4.3	Kunstgebouw	1.612.937	1.612.937	1.612.937
4.3	Stichting Educatie Orkest Projecten (SEOP)	38.038	38.038	38.038
4.3	Zuid-Hollandse Popunie	157.492	157.492	157.492
4.3	Bevrijdingsfestival	23.648	23.648	23.648
4.3	Stichting Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland	313.088	313.088	313.088
4.3	Stichting Restauratie Opleidingsprojecten Zuid-West	20.000	20.000	20.000
4.3	Probiblio	5.007.640	5.007.640	5.007.640
4.3	Prins Bernhard Cultuurfonds t.b.v. het Themafonds digitalisering erfgoedcollecties Zuid-Holland	50.000	50.000	50.000
Totaal		9.304.434	9.304.434	9.304.434

De begrotingssubsidie aan Stichting Erfgoedhuis Zuid-Holland voor een bedrag van € 2.056.591

(beleidsdoel 4.3)

Het Erfgoedhuis Zuid-Holland is een belangrijke maatschappelijke partner van de provincie voor de uitvoering van haar cultureel erfgoedbeleid. Activiteiten zijn onder andere ondersteuning bij erfgoedlijnen in Zuid-Holland, deskundigheidsbevordering van vrijwilligers en advisering van gemeenten over hun wettelijke erfgoedtaken bij de ontwikkeling van immaterieel erfgoed en bij het project voor digitalisering van erfgoed. Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2022 van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme. Het subsidie is inclusief amendementsmiddelen 2021 (€ 200.000), de toevoegingen voor indexatie in 2020 en 2021 (€ 81.318) en de rijksmiddelen monumentenwacht (€ 100.000).

De maatschappelijke baten zijn: Behoud en ontwikkeling van cultureel erfgoed in balans met de omgeving.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Clustering van uitvoeringstaken op het gebied van cultuur en erfgoed bij één organisatie draagt bij aan effectiviteit en efficiency van de beleidsuitvoering. Voor de uitvoering is gekozen voor het Erfgoedhuis Zuid-Holland.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 2.056.591 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting Molenviergang Aarlanderveen voor een bedrag van € 25.000

(beleidsdoel 4.3)

De molenviergang in Aarlanderveen is de laatste nog daadwerkelijk functionerende molengroep ter wereld. De vier molens vormen tezamen een zogenaamde getrapte bemaling, waarbij iedere molen afzonderlijk het water een niveau hoger opmaakt. Op die manier wordt het waterpeil in de Drooggemaakte Polder aan de Westzijde van Aarlanderveen hoofdzakelijk op windkracht gereguleerd. Sinds 1962 zijn het Hoogheemraadschap van Rijnland, de gemeente Alphen a/d Rijn en de provincie Zuid-Holland ten opzichte van elkaar verplichtingen aangegaan ter bevordering van de instandhouding van het molencolplex. De afspraken zijn vastgelegd in een convenant, dat eens per 10 jaar opnieuw wordt afgesloten. Dit gebeurde voor het laatst in 2015. Hierin is Stichting Molenviergang Aarlanderveen aangewezen om het dagelijkse beheer, het onderhoud en de restauratie van de molens en de

bijgebouwen te verzorgen en daarbij optimaal gebruik te maken van reguliere subsidiemogelijkheden. De verplichtingen van de drie convenanthouders hebben betrekking op het dagelijkse beheer en de afdekking van het jaarlijkse exploitatietekort van de stichting, evenals participatie in het bestuur van laatstgenoemde.

De begrotingssubsidie aan Het Kunstgebouw voor een bedrag van € 1.612.937 (beleidsdoel 4.3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. De kwaliteit van de leefomgeving neemt toe als mensen kunnen deelnemen aan cultuur. Dit begint als door kinderen op jonge leeftijd in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Kunstgebouw verleent tweedelijns ondersteuning aan gemeenten en onderwijs gericht op cultuureducatie en participatie. Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2022 van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme. Het subsidie is inclusief amendementsmiddelen 2021 (€ 231.000), urgente intensivering (€ 100.411) en de toevoegingen voor indexatie in 2020 en 2021 (€ 59.326).

De maatschappelijke baten zijn: Meer kinderen en jongeren in aanraking laten komen met cultuur door kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie aan te bieden via gemeenten en onderwijsinstellingen.

Kunstgebouw is de organisatie die voor de provincie tweedelijns ondersteuning geeft op het gebied van cultuureducatie en participatie. De begrotingssubsidie Kunstgebouw is een geschikt instrument om uitvoering te geven aan deze taak. Er zijn hiervoor geen alternatieven.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 1.612.937 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

In het convenant is opgenomen dat de provincie Zuid-Holland met ingang van 2015 jaarlijks aan de stichting 50% van het goedgekeurde exploitatietekort tot een maximum van € 21.200 per jaar (prijspeil 2015) vergoedt. Dit bedrag wordt aangepast met een percentage in overeenstemming met de consumentenprijsindex (CPI) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (basis 2015 = 100). Het subsidie 2022 wordt nu geraamd op het niveau van 2021. Indexatie volgt bij begroting 2022. Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2022 van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

De maatschappelijke baten zijn: Het financieel ondersteunen van de stichting door de provincie door het beschikbaar stellen van boekjaarsubsidie stelt de stichting in staat om de molens in goede en functionele staat te houden. Hiermee wordt geborgd dat de molens hun bemalingstaak kunnen blijven uitoefenen en hebben ze een grote landschappelijke en educatieve waarde als laatste voorbeeld van een molengroep die een polder op windkracht bemaalt. De stichting zorgt voor openstelling van en draagvlak voor de molens, hetgeen bijdraagt aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland.

Alternatieven voor het instrument subsidie zijn overwogen, maar niet realistisch en wenselijk omdat de provincie dan de samenwerking zou verbreken door opzegging van het convenant. De afspraken liggen vast in het convenant.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 25.000 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting Educatieve Orkest Projecten (SEOP) voor een bedrag van € 38.038 (beleidsdoel 4.3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. De kwaliteit van de leefomgeving neemt toe als mensen kunnen deelnemen aan cultuur. Dit begint als door kinderen op jonge leeftijd in aanraking te brengen met kunst en cultuur. SEOP is de provinciale organisatie die kinderen kennis laat maken met klassieke muziek en met name via een Symfonieorkest. Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2022 van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme. Het subsidie is inclusief Amendementsmiddelen 2022 (€ 6.000) en de toevoegingen voor indexatie in 2020 en 2021 (€ 1.683).

De maatschappelijke baten zijn: meer kinderen en jongeren in aanraking laten komen met cultuur door kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie aan te bieden via gemeenten en onderwijsinstellingen.

SEOP is de organisatie die voor de provincie kinderen kennis laat maken met klassieke muziek. De begrotingssubsidie SEOP is een geschikt instrument om uitvoering te geven aan deze taak. Er zijn hiervoor geen alternatieven.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 38.038 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Zuid-Hollandse Popunie voor een bedrag van € 157.492 (beleidsdoel 4.3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. De kwaliteit van de leefomgeving neemt toe als mensen kunnen deelnemen aan cultuur. Dit begint als door kinderen op jonge leeftijd in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Popunie ondersteunt beginnende popmuzikanten en het optreedklimaat in Zuid-Holland. Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2022 van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme. Het subsidie is inclusief amendementmiddelen 2021 (€ 24.000) en de toevoegingen voor indexatie in 2020 en 2021 (€ 6.179).

De maatschappelijke baten zijn: meer kinderen en jongeren in aanraking laten komen met cultuur door kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie aan te bieden via gemeenten en onderwijsinstellingen.

Popunie is de organisatie die voor de provincie beginnende popmuzikanten en het optreedklimaat ondersteunt. De begrotingssubsidie Popunie is een geschikt instrument om uitvoering te geven aan deze taak. Er zijn hiervoor geen alternatieven.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 157.492 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan stichting Provinciaal Bevrijdingsfestival Zuid-Holland voor een bedrag van € 23.648 (beleidsdoel 4.3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. De kwaliteit van de leefomgeving neemt toe als mensen kunnen deelnemen aan cultuur. Dit begint als door kinderen op jonge leeftijd in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Bevrijdingsfestival Zuid-Holland is de provinciale organisatie die het bevrijdingsfestival organiseert in de provincie Zuid-Holland (elke provincie heeft een dergelijk festival) en die kinderen kennis laat maken met via educatieprogramma's met cultuur en vraagstukken wat vrijheid betekent. Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2022 voor dit subsidie binnen beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

De maatschappelijke baten zijn: meer kinderen en jongeren in aanraking laten komen met cultuur door kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie aan te bieden via gemeenten en onderwijsinstellingen.

Bevrijdingsfestival is het provinciale bevrijdingsfestival in Zuid-Holland (elke provincie heeft een bevrijdingsfestival). Het bevrijdingsfestival zorgt dat kinderen in aanraking komen met cultuur en vraagstukken van vrijheid en herdenking van de tweede wereldoorlog. De begrotingssubsidie is het meest geschikte instrument om dit te doen. Er zijn geen alternatieven hiervoor.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 23.648 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting Jeugdtheaterhuis Zuid-Holland voor een bedrag van € 313.088 (beleidsdoel 4.3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een belangrijke bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. De kwaliteit

van de leefomgeving neemt toe als mensen kunnen deelnemen aan cultuur. Dit begint als door kinderen op jonge leeftijd in aanraking te brengen met kunst en cultuur. Jeugdtheaterhuis zorgt ervoor dat kinderen en jongeren theater tot een zinvol onderdeel van hun bestaan maakt en biedt buitenschoolse en binnen schoolse theaterlessen en projecten aan op 5 leslocaties in Zuid-Holland. Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2022 van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme. Het subsidie is inclusief amendementenmiddelen 2021 (€ 39.000), urgente intensiveringen (€ 60.500) en de toevoegingen voor indexatie in 2020 en 2021 (€ 9.888).

De maatschappelijke baten zijn: meer kinderen en jongeren in aanraking laten komen met cultuur door kwalitatief goede en gespreide cultuurparticipatie aan te bieden via gemeenten en onderwijsinstellingen.

Jeugdtheaterhuis is de organisatie die voor de provincie binnen- en buitenschoolse theaterlessen aanbiedt. De begrotingssubsidie Jeugdtheaterhuis is een geschikt instrument om uitvoering te geven aan deze taak. Er zijn hiervoor geen alternatieven.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 313.088 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Stichting Restauratie Opleidingsprojecten Zuid-West voor een bedrag van € 20.000 (beleidsdoel 4.3)

Jongeren blijven interesseren voor het vak van restaureren van bouwkundige monumenten en daarmee kennis en ervaring op het terrein van het restaureren behouden t.b.v. de instandhouding van het culturele erfgoed in Zuid-Holland. Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2022 voor dit subsidie binnen beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

De maatschappelijke baten zijn: Zuid-Holland wil een toonaangevende provincie zijn waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren. Met het restaureren van monumenten en de inzet van vakmensen via ROP, verbeteren wij de kwaliteit van de leefomgeving en verzorgen wij ook een betere presentatie en toegankelijkheid van monumenten.

Er is gekozen voor subsidie omdat voor specifieke activiteiten financiële middelen wordt verstrekt waarvoor de provinciale organisatie in ruil daarvoor geen producten of diensten van de aanvrager ontvangt of vereist.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 20.000 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Probiblio voor een bedrag van € 5.007.640 (beleidsdoel 4.3)

De provincie Zuid-Holland ondersteunt de openbare bibliotheken en het bibliothekennetwerk in Zuid-Holland door middel van een boekjaarsubsidie aan de Provinciale Ondersteuningsinstelling Probiblio. Provinciale ondersteuningsinstellingen zijn uit hoofde van de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen verantwoordelijk voor onder andere distributie van fysieke werken door middel van interbibliothecair leenverkeer en het samen met andere partijen ontwikkelen van innovaties voor lokale bibliotheken. Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2022 van beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

De maatschappelijke baten zijn: De provincie wil haar taken uit de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen goed uitvoeren en vindt het belangrijk dat inwoners van Zuid-Holland zo goed en volledig mogelijk bediend worden in hun zoektocht naar kennis, informatie en cultuur. Bibliotheken leveren hieraan een belangrijke bijdrage. Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. De Wet stelsel openbare bibliotheekvoorziening definieert provinciale ondersteuningsinstellingen als volgt: in overwegende mate door een of meer provincies gesubsidieerde of in standgehouden voorziening die een pakket aan ondersteunende activiteiten biedt voor de lokale bibliotheken in de desbetreffende provincie of provincies.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 5.007.640 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Prins Bernhard Cultuurfonds t.b.v. het themafonds digitalisering erfgoedcollecties Zuid-Holland voor een bedrag van € 50.000 (beleidsdoel 4.3)

Erfgoedinstellingen stimuleren hun erfgoedcollecties te digitaliseren en daarmee toegankelijk te maken voor een breed publiek (= open data). Erfgoedinstellingen worden voor uitgedaagd nieuwe verbindingen aan te gaan met publieksdoelgroepen die normaal gesproken verder afstaan van de instellingen, zoals nieuwkomers en migranten, maar ook jongeren. Het is een aanvulling op een al eerder verstrekte subsidies in 2018 en 2019 van jaarlijks € 75.000 en in 2020 en 2021 van jaarlijks € 50.000. Dekking vindt plaats binnen de beschikbare middelen 2022 voor digitalisering erfgoed binnen beleidsdoel 4.3 Erfgoed, cultuur en toerisme.

De maatschappelijke baten zijn: Zuid-Holland wil het erfgoed voor de toekomst behouden (benutten, beschermen en beleefbaar maken). Een vorm daarvan is het digitaliseren van het cultureel erfgoed. Daarnaast is er een relatie met het provinciale programma TOP (transparante en open provincie).

Er is gekozen voor subsidie omdat voor specifieke activiteiten financiële middelen worden verstrekt waarvoor de provinciale organisatie in ruil daarvoor geen producten of diensten van de aanvrager ontvangt of vereist.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 50.000 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

Boekjaar- en projectsubsidies 2022 in vergelijking met 2021 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2021	Kadernota 2022	Maximaal te subsidiëren 2022
4.3	1.6.36	Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013	1.600.000	1.550.000	1.550.000
4.3	1.6.90	Subsidieregeling Erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020	3.400.000	3.350.000	3.350.000
4.3	1.6.46	Subsidieregeling molens Zuid-Holland 2013	875.000	790.000	790.000
Totaal			5.875.000	5.690.000	5.690.000

Voor 1.6.36 Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 een hoofdplafond voor een bedrag van € 1.550.000 voor het jaar 2022 (beleidsdoel 4.3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. Om rijksmonumenten in Zuid-Holland te behouden en de restauratieachterstand in te lopen worden subsidies verleend voor de restauratie van rijksmonumenten (paragraaf 2 Restauratie rijksmonumenten). Bovendien wil de provincie de leegstand van rijksmonumenten tegengaan door herbestemming te bevorderen. Leegstand leidt immers tot verval. Daarom worden ook subsidies verleend voor duurzaamheidsmaatregelen en toegankelijkheidsmaatregelen ten behoeve van de herbestemming van rijksmonumenten (paragraaf 3 Herbestemming rijksmonumenten). Voor paragraaf 2 Restauratie rijksmonumenten uit de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 wordt 50% van de gedecentraliseerde middelen van het Rijk t.b.v. de restauratie van rijksmonumenten ingezet, te weten € 1,15 mln. De andere 50% wordt ingezet voor de Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020. Vanuit provinciale middelen wordt € 450.000 beschikbaar gesteld voor de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013. € 250.000 hiervan komt ten laste van de middelen die beschikbaar zijn gesteld met het Coalitieakkoord 2019-2023 en € 200.000 komt ten laste van bestaand budget voor herbestemming. Binnen de beschikbare middelen moet rekening worden gehouden met personele lasten t.b.v. restauratie rijksmonumenten en de inzet op ROP (Restauratie Opleidingsprojecten), van ong. +/- € 50.000).

Het totale subsidieplafond komt daarmee op € 1.550.000, waarvan € 1.350.000 voor paragraaf 2 Restauratie rijksmonumenten en € 200.000 voor paragraaf 3 Herbestemming rijksmonumenten.

Dekking vindt aldus plaats binnen de in de begroting beschikbare middelen 2022 voor restauratie monumenten (Doel 4.3).

De maatschappelijke baten zijn: Beleefbaar gemaakt en behouden erfgoed in de vorm van restauratie en herbestemming van rijksmonumenten, waardoor meer publiek betrokken kan worden bij Zuid-Hollands erfgoed, en wat bijdraagt aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland. De Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 is een geschikt instrument voor het behoud van rijksmonumenten. Dit blijkt ook uit de evaluatie van de regeling door de Randstedelijke Rekenkamer uit 2018, die aangeeft dat de regeling doeltreffend is. Gevraagd wordt aan provinciale staten om het hoofdplafond vast te stellen op € 1.550.000 voor het jaar 2022.

Voor 1.6.90 Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020 een plafond van € 3.350.000 voor het jaar 2022 (beleidsdoel 4.3)

De kwaliteit van de leefomgeving speelt een grote rol bij het vasthouden van inwoners en het aantrekken van gekwalificeerde nieuwe inwoners. Binnen die leefomgeving zijn cultuur en erfgoed een bepalende factor. Zuid-Holland wil daarom haar cultuur en erfgoed beschermen, beleefbaar maken en benutten. Met de erfgoedlijnen wil de provincie haar erfgoed ontwikkelen tot goed bekende en bereikbare recreatief/toeristische attracties. Dit doet de provincie in co-creatie met vele partijen. Onderdeel van de ontwikkeling van erfgoedlijnen betreft de restauratie van rijksmonumenten. Hiervoor wordt 50% van de gedecentraliseerde middelen van het Rijk t.b.v. de restauratie van rijksmonumenten ingezet (+/- € 1,15 miljoen). Daarnaast wordt € 2,35 miljoen ingezet uit de middelen die beschikbaar zijn gesteld met het Coalitieakkoord 2019-2023.

Van de beschikbare middelen voor erfgoedlijnen in 2021 (€ 3,5 miljoen) wordt € 3,35 miljoen ingezet voor subsidies en € 0,15 miljoen voor opdrachten en personele inzet t.b.v. restauratie rijksmonumenten. Dekking vindt aldus plaats binnen de in de begroting beschikbare middelen 2022 voor erfgoedlijnen en restauratie erfgoedlijnen (doel 4.3).

De maatschappelijke baten zijn: Beleefbaar gemaakt en behouden erfgoedlijnen waardoor meer publiek betrokken kan worden bij Zuid-Hollands erfgoed, wat bijdraagt aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland.

De Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020 is een geschikt instrument om uitvoering te geven aan de ontwikkeling van erfgoedlijnen. Dit blijkt uit de evaluatie van de subsidieregelingen m.b.t. erfgoed (eind 2018). Met de subsidieregeling kunnen uitsluitend subsidies worden verleend aan projecten uit het Maatregelenpakket erfgoedlijnen. Het Maatregelenpakket erfgoedlijnen wordt opgesteld op basis van de adviezen van de erfgoedtafels.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op € 3.350.000 voor het jaar 2022.

Voor 1.6.46 Subsidieregeling molens Zuid-Holland 2013 een hoofdplafond voor een bedrag van € 790.000 voor het jaar 2022 (beleidsdoel 4.3)

De provincie draagt zorg voor het onderhouden en laten draaien van historische windmolens. Ze doet dit om te zorgen voor een beter beschermd, benut, en beleefbaar cultureel erfgoed. Om toekomstige restauraties te voorkomen en het behoud van rijksmonumenten te garanderen, wordt ingezet op onderhoud en groot onderhoud van molens. De provincie kan het onderhoud van historische windmolens verbinden aan de kwaliteit van de leefomgeving. Monumenten vertellen het verhaal van onze geschiedenis en geven identiteit aan de omgeving. Dat geldt in het bijzonder voor historische windmolens. Dat zijn iconen van Zuid-Holland. Onze provincie telt 224 complete molens, maar liefst een vijfde van het Nederlandse molenbestand. Ze zijn blikvangers in het landschap en op buitenlandse toeristen hebben zij een grote aantrekkingskracht. Voor hen zijn molens en Holland vrijwel synoniem. Voor ons zijn ze zo vanzelfsprekend dat we bijna vergeten dat we er wat voor moeten doen om ze in goede staat te houden en verder te benutten.

De provincie keert daarnaast draaipremies uit om te stimuleren dat er gedraaid wordt met de molens. Stilstand is namelijk achteruitgang, daarnaast verlevendigt een draaiende molens het omringende landschap aanzienlijk. De vrijwilligers die de molens in beweging brengen, stellen de molens open voor bezoek, zodat de monumenten optimaal beleefd kunnen worden en inzichtelijk wordt gemaakt voor welk doel ze ooit zijn gebouwd. De € 500.000 voor § 4 groot onderhoud is tot en met 2023 beschikbaar gesteld als intensivering in de eerste begrotingswijziging 2020 (coalitieakkoord). De middelen voor § 2 draaipremies en § 3 onderhoudssubsidies zijn

structureel. Voor § 2 draaipremies is jaarlijks € 90.000 beschikbaar en dat bedrag is in de afgelopen jaren steeds toereikend geweest om alle aanvragen te kunnen honoreren. Voor § 3 onderhoud (€ 200.000) wordt voor een periode van zes jaar beschikbaar gesteld en sluit aan op de Subsidieregeling Instandhouding Rijksmonumenten (SIM) van het rijk. Hierbij wordt 38% van maximaal € 60.000 aan subsidiabele kosten (= maximaal € 22.800 per complete molen) over deze periode beschikt. Bij incomplete molens gaat het om een subsidiepercentage van 14% (= maximaal 8.400 euro per incomplete molen). Het Rijk stelt 60% van het genoemde maximale bedrag beschikbaar, zodat 98% van het onderhoud van complete molens tot maximaal € 60.000 aan subsidiabele kosten over een periode van 6 jaar is afgedekt. Omdat voor het bepalen van het subsidieplafond het jaar van beschikken bepalend is, dient ieder jaar het plafond voor de onderhoudssubsidie te worden aangepast aan het aantal molens waarvan het 6-jaarlijkse cyclus zich in het laatste jaar bevindt. Een nieuwe subsidieaanvraag dient namelijk het jaar voorafgaande aan een nieuwe cyclus te worden aangevraagd. Voor 2021 gaat het om maximaal 10 molens, voor 2022 om maximaal 7 molens. Dekking vindt plaats binnen de in de begroting beschikbare middelen 2022 voor Molens (doel 4.3).

De maatschappelijke baten zijn: Het behouden van erfgoed in de vorm van het beschikbaar stellen van ondersteunende subsidies en draaipremies, waarmee de molens in goede staat blijven en het draaien met deze categorie erfgoed wordt gestimuleerd, en ook de vrijwilligers die de molens opstellen voor publiek. Het beleefbaar maken van de molens draagt bij aan een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat t.b.v. een concurrerend Zuid-Holland.

Het beschikbaar stellen van onderhoudssubsidies en draaipremies zijn geschikte en effectieve instrumenten om het molenbehoud te ondersteunen en te stimuleren. Dit blijkt onder meer uit de evaluatie van de regeling door de Randstedelijke Rekenkamer uit 2018, die aangeeft dat de regeling doeltreffend is en het feit dat 97% van het Zuid-Hollandse molenbestand gebruik maakt van deze financiële middelen.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om het hoofdplafond vast te stellen op € 790.000 voor het jaar 2022.

Ambitie 5

Begrotingssubsidies 2022 in vergelijking met 2021 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2021	Kadernota 2022	Maximaal te subsidiëren 2022
5.1	Faunabeheer eenheid Zuid-Holland	480.000	480.000	480.000
5.2	Coöperatie Hoeve Biesland BA t.b.v. Boeren voor Natuur	139.422	120.000	120.000
Totaal		619.422	600.000	600.000

De begrotingssubsidie aan Faunabeheereenheid Zuid-Holland voor een bedrag van € 480.000 (beleidsdoel 5.1)

De Faunabeheereenheid Zuid-Holland vervult een belangrijke (wettelijke) taak binnen de provincie. Door middel van de Verordening uitvoering Wet natuurbescherming heeft de Faunabeheereenheid diverse taken gekregen, waaronder taken op het gebied van planvorming, coördinatie en registratie. Dit draagt bij aan een zorgvuldig onderbouwd en uitgevoerd faunabeleid binnen de provincie Zuid-Holland. Dit draagt vervolgens weer bij aan het begrotingsdoel behouden en versterken van de biodiversiteit, maar ook aan het beperken van schade aan landbouwgewassen en waterkwaliteit en het beperken van risico's voor openbare veiligheid en volksgezondheid. De subsidie wordt gedekt met bestaande exploitatiemiddelen in beleidsdoel 5.1 bedoeld voor dit onderwerp. De maatschappelijke baten zijn: een zorgvuldig onderbouwd en uitgevoerd faunabeleid, ten behoeve van het behouden en versterken van de biodiversiteit, het beperken van schade aan landbouwgewassen, het behouden en verbeteren van de waterkwaliteit, het waarborgen van openbare veiligheid en volksgezondheid. Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. Subsidie is de enige mogelijkheid.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 480.000 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie voor Coöperatie Hoeve Biesland BA t.b.v. Boeren voor Natuur voor een bedrag van € 120.000 (beleidsdoel 5.2)

Het betreft een meerjarige subsidie van 30 jaar voor de uitvoering van het natuur inclusief agrarisch bedrijf in Polder Biesland in de gemeente Pijnacker binnen een gesloten mineralenbalans. De subsidie wordt gedekt met bestaande exploitatiemiddelen in beleidsdoel 5.2 bedoeld voor dit onderwerp. De maatschappelijke baten zijn: vergroten van de biodiversiteit in het landelijk gebied door de toepassing van een gesloten mineralenbalans. Het vergroten van de verbinding tussen de stad en het landelijk gebied door een sterke communicatie met de omgeving.

Het betreft hier een pilot voor 30 jaar. Met de pilot worden de mogelijkheden onderzocht om een inverdienmodel te ontwikkelen voor natuur inclusieve landbouw. De alternatieven voor het instrument subsidie zijn: een afspraak over de ontwikkeling van een verdienmodel voor de komende jaren en een afbouw van de subsidie en cofinanciering door derden.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 120.000 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

Ambitie 7

Begrotingssubsidies 2022 in vergelijking met 2021 (in €)

Beleidsdoel	Naam instelling	Maximaal te subsidiëren 2021	Kadernota 2022	Maximaal te subsidiëren 2022
7.2	Gemeente Dordrecht t.b.v. recreatiebeheer Nieuwe Dordtse Biesbosch	74.000	66.959	66.959
7.2	Gemeente Dordrecht als rechtsopvolger van Parkschap Nationaal Park De Biesbosch	412.000	340.570	340.570
7.2	Gemeente Pijnacker-Nootdorp t.b.v. het beheer recreatiegebied de Dobbeplass en Groene Keijzer	278.000	250.200	250.200
7.2	Natuur- en recreatieschap IJsselmonde t.b.v. het beheer recreatiegebied	418.000	335.394	335.394
7.2	Coöperatief Beheer Groengebieden Midden Delfland (CBG), de rechtsopvolger van het recreatieschap Midden Delfland t.b.v. het beheer recreatiegebied	153.000	111.525	111.525
7.2	Natuur- en recreatieschap Groenalliantie Midden-Holland t.b.v. het beheer recreatiegebied	1.875.000	1.682.347	1.682.347
7.2	Natuur- en recreatieschap Voorne-Putten- Rozenburg t.b.v. het beheer recreatiegebied	1.001.000	900.038	900.038
7.2	Voet en fietsveren gemeente Kaag en Braassem, gemeente Krimpenerwaard en gemeente Ridderkerk	69.000	69.000	69.000
Totaal		4.280.000	3.756.033	3.756.033

De begrotingssubsidie aan gemeente Dordrecht t.b.v. recreatiebeheer Nieuwe Dordtse Biesbosch voor een bedrag van € 66.959 (beleidsdoel 7.2)

Op 14 februari 2013 hebben PZH, de gemeente Dordrecht, het waterschap Hollandse Delta de Wijzigingsovereenkomst Nieuwe Dordtse Biesbosch getekend, met daarin afspraken over realisatie en beheer van natuur- en recreatiegebieden in het kader van het programma Recreatie om de Stad (Rods). De geplande gebieden zijn inmiddels gerealiseerd. Conform de Wijzigingsovereenkomst draagt de provincie 28 procent bij aan de structurele kosten voor het recreatiebeheer. In de Wijzigingsovereenkomst is hiervoor geen eindtermijn opgenomen. Per brief dd. 7 oktober 2020 (PZH-2020-75355730) heeft de provincie de beheerkosten definitief

vastgesteld. De voorgestelde subsidie geeft invulling aan de gemaakte afspraken uit de Wijzigingsovereenkomst. De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitatiemiddelen voor recreatiebeheer in beleidsdoel 7.2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving.

De maatschappelijke baten zijn: behoud en verbetering van openbaar toegankelijk groengebieden en recreatieve routestructuren en aansluiting op stedelijk gebied in aansluiting op wensen van gebruikers (bewoners, toeristen). Naast subsidies zouden de gewenste activiteiten ook op grond van een opdracht kunnen worden uitgevoerd. Strikt genomen koopt de provincie hier echter geen dienst in, maar ondersteunt zij een recreatiebeheerder. Subsidie is hiervoor een meer passend instrument.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 66.959 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan gemeente Dordrecht als rechtsopvolger van Parkschap Nationaal Park De Biesbosch voor een bedrag van € 340.570 (beleidsdoel 7.2)

In november 2015 hebben Provinciale Staten besloten tot uitreding uit de recreatieschappen waarvan het Parkschap er één van is.

In de financieringsovereenkomst met het Parkschap uit 2016 is afgesproken dat de provincie provinciale middelen beschikbaar houdt voor recreatiebeheer t/m 2025. De hoogte van de bijdrage is vastgelegd in de financieringsovereenkomst. Vastgelegd is dat de bijdrage over 2022 € 340.570 bedraagt, zijnde 85 % van het in 2021 verstrekte bedrag. Het Parkschap is in december 2020 opgeheven. Zoals bepaald in de financieringsovereenkomst kan de gemeente Dordrecht vanaf 2021 als rechtsopvolger van het Parkschap, de subsidie aanvragen. De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitatiemiddelen voor recreatiebeheer in beleidsdoel 7.2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving.

De maatschappelijke baten zijn: aantrekkelijke en goed toegankelijke recreatiegebieden dragen bij aan de leefomgevingskwaliteit en het vestigingsklimaat van de provincie.

Een jaarlijkse deelnemersbijdrage en afkoopsom van beheerdersbijdrage zijn naast begrotingssubsidie overwogen. Echter voor alle recreatieschappen is vastgesteld in financieringsovereenkomsten dat er begrotingssubsidies verstrekt worden, zodat meerjarige financieringsafspraken gemaakt kunnen worden voor alle recreatieschappen waardoor er meer financiële zekerheid op de lange termijn voor de schappen bestaat. Een afkoopsom geeft geen langdurige zekerheid van de provinciale bijdrage aan het schap. Daarom is hier niet voor gekozen.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 340.570 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan gemeente Pijnacker-Nootdorp t.b.v. Dobbeplass voor een bedrag van € 250.200 (beleidsdoel 7.2)

In november 2015 hebben Provinciale Staten besloten tot uitreding uit de recreatieschappen waarvan recreatieschap De Dobbeplass er één van is. Het recreatieschap is vervolgens in 2016 opgeheven. PZH heeft met de gemeente Pijnacker Nootdorp, de rechtsopvolger van het recreatieschap de Dobbeplass, een financieringsovereenkomst afgesloten in 2016 waarin is afgesproken dat de provincie provinciale middelen beschikbaar houdt voor de beheergebieden van de Dobbeplass t/m 2025. De hoogte van de bijdrage is vastgelegd in de financieringsovereenkomst. Vastgelegd is dat voor 2022 een bedrag beschikbaar is van € 250.000 zijnde 90 % van de betaalde bijdrage van 2021. De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitatiemiddelen voor recreatiebeheer in beleidsdoel 7.2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving.

De maatschappelijke baten zijn: aantrekkelijke en toegankelijke recreatiegebieden dragen bij aan de leefomgevingskwaliteit en het vestigingsklimaat van de provincie Zuid-Holland.

Een jaarlijkse deelnemersbijdrage en afkoopsom van beheerdersbijdrage zijn naast begrotingssubsidie overwogen. Echter voor alle recreatieschappen is vastgesteld in financieringsovereenkomsten dat er begrotingssubsidies verstrekt worden, zodat meerjarige financieringsafspraken gemaakt kunnen worden voor alle recreatieschappen waardoor er meer financiële zekerheid op de lange termijn voor de schappen bestaat. Een afkoopsom geeft geen langdurige zekerheid van de provinciale bijdrage aan het schap. Daarom is hier niet voor

gekozen. Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 250.200 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Natuur- en recreatieschap IJsselmonde t.b.v. instandhouding en verbetering van de kwaliteit van het recreatiegebied voor een bedrag van € 335.394 (beleidsdoel 7.2)

In november 2015 hebben Provinciale Staten besloten tot uitreding uit de recreatieschappen waarvan IJsselmonde er één van is. PZH heeft met IJsselmonde een financieringsovereenkomst afgesloten in 2016 waarin is afgesproken dat de provincie provinciale middelen beschikbaar houdt voor de beheergebieden van IJsselmonde tot en met 2025. De hoogte van de bijdrage is vastgelegd in de financieringsovereenkomst. Vastgelegd is dat voor 2022 een bedrag beschikbaar is van € 334.394 zijnde 80 % van het in 2021 verstrekte bedrag.

De subsidie wordt met € 1000 verhoogd als bijdrage aan het Rhooons Veer. De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitiemiddelen voor recreatiebeheer in beleidsdoel 7.2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving.

De maatschappelijke baten zijn: aantrekkelijke en toegankelijke recreatiegebieden dragen bij aan de leefomgevingskwaliteit en het vestigingsklimaat van de provincie Zuid-Holland.

Een jaarlijkse deelnemersbijdrage en afkoopsom van beheerdersbijdrage zijn naast begrotingssubsidie overwogen. Echter voor alle recreatieschappen is vastgesteld in financieringsovereenkomsten dat er begrotingssubsidies verstrekt worden, zodat meerjarige financieringsafspraken gemaakt kunnen worden voor alle recreatieschappen waardoor er meer financiële zekerheid op de lange termijn voor de schappen bestaat. Een afkoopsom geeft geen langdurige zekerheid van de provinciale bijdrage aan het schap. Daarom is hier niet voor gekozen.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 335.394 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Coöperatief Beheer Groengebieden Midden Delfland (CBG), de rechtsopvolger van het Recreatiegebied Midden-Delfland voor een bedrag van € 111.525 (beleidsdoel 7.2)

In november 2015 hebben Provinciale Staten besloten tot uitreding uit de recreatieschappen waarvan Recreatieschap Midden Delfland er één van is. PZH heeft met het recreatieschap Midden Delfland een financieringsovereenkomst afgesloten in 2016 waarin is afgesproken dat de provincie provinciale middelen beschikbaar houdt voor de beheergebieden van het recreatieschap Midden Delfland t/m 2025. In de financieringsovereenkomst is vastgelegd dat voor 2022 een bedrag beschikbaar is van € 111.525 zijnde 75 % van het in 2021 verstrekte bedrag.

Het recreatieschap Midden Delfland is per 1 januari 2019 opgeheven. CBG is de rechtsopvolger van het recreatieschap en komt voor de subsidie in aanmerking. De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitiemiddelen voor recreatiebeheer in beleidsdoel 7.2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving.

De maatschappelijke baten zijn: aantrekkelijke en toegankelijke recreatiegebieden dragen bij aan de leefomgevingskwaliteit en het vestigingsklimaat van de provincie Zuid-Holland.

Een jaarlijkse deelnemersbijdrage en afkoopsom van beheerdersbijdrage zijn naast begrotingssubsidie overwogen. Echter voor alle recreatieschappen is vastgesteld in financieringsovereenkomsten dat er begrotingssubsidies verstrekt worden, zodat meerjarige financieringsafspraken gemaakt kunnen worden voor alle recreatieschappen waardoor er meer financiële zekerheid op de lange termijn voor de schappen bestaat. Een afkoopsom geeft geen langdurige zekerheid van de provinciale bijdrage aan het schap. Daarom is hier niet voor gekozen.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 111.525 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Natuur en Recreatieschap Groenalliantie Midden Holland t.b.v. instandhouding en verbetering van de kwaliteit van het recreatiegebied voor een bedrag van € 1.682.347 (beleidsdoel 7.2)

In november 2015 hebben Provinciale Staten besloten tot uitreding uit de recreatieschappen waarvan Groen Alliantie Midden Holland er één van is.

PZH heeft met Groen Alliantie Midden Holland een financieringsovereenkomst afgesloten in 2016 waarin is afgesproken dat de provincie provinciale middelen beschikbaar houdt voor de beheergebieden van Groen Alliantie t/m 2025. Vastgelegd is dat voor 2022 een bedrag beschikbaar is van € 1.682.347 zijnde 90 % van het in 2021 vastgestelde bedrag. De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitatiemiddelen voor recreatiebeheer in beleidsdoel 7.2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving.

De maatschappelijke baten zijn: aantrekkelijke en toegankelijke recreatiegebieden dragen bij aan de leefomgevingskwaliteit en het vestigingsklimaat van de provincie Zuid-Holland.

Een jaarlijkse deelnemersbijdrage en afkoopsom van beheerdersbijdrage zijn naast begrotingssubsidie overwogen. Echter voor alle recreatieschappen is vastgesteld in financieringsovereenkomsten dat er begrotingssubsidies verstrekt worden, zodat meerjarige financieringsafspraken gemaakt kunnen worden voor alle recreatieschappen waardoor er meer financiële zekerheid op de lange termijn voor de schappen bestaat. Een afkoopsom geeft geen langdurige zekerheid van de provinciale bijdrage aan het schap. Daarom is hier niet voor gekozen.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 1.682.347 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidie aan Natuur- en recreatieschap Voorne-Putten t.b.v. instandhouding en verbetering van de kwaliteit van het recreatiegebied voor een bedrag van € 900.038 (beleidsdoel 7.2)

In november 2015 hebben Provinciale Staten besloten tot uitreding uit de recreatieschappen waarvan Voorne Putten er één van is.

PZH heeft met Voorne Putten een financieringsovereenkomst afgesloten in 2016 waarin is afgesproken dat de provincie provinciale middelen beschikbaar houdt voor de beheergebieden van Voorne Putten t/m 2025.

Vastgelegd is dat voor 2022 een bedrag beschikbaar is van € 900.038 zijnde 90 % van het in 2021 verstrekte bedrag. De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitatiemiddelen voor recreatiebeheer in beleidsdoel 7.2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving.

De maatschappelijke baten zijn: aantrekkelijke en toegankelijke recreatiegebieden dragen bij aan de leefomgevingskwaliteit en het vestigingsklimaat van de provincie Zuid-Holland.

Een jaarlijkse deelnemersbijdrage en afkoopsom van beheerdersbijdrage zijn naast begrotingssubsidie overwogen. Echter voor alle recreatieschappen is vastgesteld in financieringsovereenkomsten dat er begrotingssubsidies verstrekt worden, zodat meerjarige financieringsafspraken gemaakt kunnen worden voor alle recreatieschappen waardoor er meer financiële zekerheid op de lange termijn voor de schappen bestaat. Een afkoopsom geeft geen langdurige zekerheid van de provinciale bijdrage aan het schap. Daarom is hier niet voor gekozen.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 900.038 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

De begrotingssubsidies voor de gemeente Kaag en Braassem, de gemeente Krimpenerwaard en de gemeente Ridderkerk t.b.v. voet- en fietsveren voor een totaalbedrag van € 69.000 (beleidsdoel 7.2)

De begrotingssubsidie wordt verstrekt voor het ondersteunen van de exploitatie van voet- en fietsveren, die een belangrijke recreatieve functie vervullen en een onderdeel zijn van de regionale routestructuren. De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitatiemiddelen voor recreatiebeheer in Beleidsdoel 7.2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving. De begrotingssubsidies betreffen een totaalbedrag van € 69.000 en het totaalbedrag is als volgt verdeeld:

- Gemeente Kaag en Braassem (fiets-/voetveer) voor een bedrag van € 20.000;

- Gemeente Kaag en Braassem (zomerveer) voor een bedrag van € 9.000
- Gemeente Krimpenerwaard (fiets-/voetveer) voor een bedrag van € 20.000;
- Gemeente Ridderkerk (fiets-/voetveer) voor een bedrag van € 20.000.

De maatschappelijke baten zijn: bijdragen aan exploitatie van voet- en fietsveren.

Er zijn geen alternatieven overwogen voor het instrument subsidie. Omdat de fiets- en voetveren in opdracht van de gemeenten varen, is juridisch gezien subsidie het juiste instrument.

Gevraagd wordt aan de provinciale staten om de begrotingssubsidie vast te stellen op € 69.000 voor het jaar 2022 en deze op te nemen in de begroting.

Boekjaar- en projectsubsidies 2022 in vergelijking met 2021 (in €)

Beleidsdoel	Subsidie-regeling-nummer	Titel van regeling	Maximaal te subsidiëren 2021	Kadernota 2022	Maximaal te subsidiëren 2022
7.2		Subsidieregeling beheer recreatiegebieden Zuid-Holland		2.364.000	2.364.000
Totaal				2.364.000	2.364.000

Voor Subsidieregeling beheer recreatiegebieden Zuid-Holland een plafond van € 2.364.000 voor het jaar 2022 (beleidsdoel 7.2)

De provincie zet zich in voor een in omvang en kwaliteit goed netwerk van recreatiegebieden, ten behoeve van ontspanning, sport en recreatie voor onze inwoners (vooral in en dicht bij de woonomgeving). De provincie heeft als beleidskeuze in de Omgevingsvisie vastgelegd dat zij samen met partners, zoals gemeenten en recreatieschappen, zorg draagt voor het beheer van recreatiegebieden in Zuid-Holland. In de Startnotitie Sport en Recreatie (GS, 2020) is geconstateerd dat er sprake is van grote verschillen in kosten en provinciale bijdragen aan het beheer van recreatiegebieden en ook dat er weinig samenhang is in de diverse beheerarrangementen. De provinciale bijdragen zijn historisch gegroeid en niet gebaseerd op een visie van wat er met het beheer van recreatiegebieden moet worden bereikt en wat dit maximaal zou mogen kosten. Daarom is een nieuwe subsidieregeling beheer recreatiegebieden opgesteld, als instrument voor bestaande en toekomstige beheeropgaven van recreatiegebieden. Omdat de beheermiddelen beperkt zijn, worden deze ingezet in de recreatiegebieden waar de provincie het verschil maakt en die het meeste bijdragen aan beleidsdoel 7.2 Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving. Dit betreft de nabij de stedelijke agglomeratie gelegen recreatiegebieden met een zodanige omvang en bezoekersintensiteit, dat de kosten voor onderhoud en beheer redelijkerwijs niet alleen door de eigenaar-beheerder gedragen kunnen worden. De in de subsidieregeling gekozen minimumomvang van 100 hectare markeert het bovenlokale belang, evenals de gemeten bezoekersintensiteit van het recreatiegebied. Op basis van periodieke monitoring en evaluatie van het gebruik van recreatiegebieden, welke in overleg met de beheerders worden uitgevoerd, wordt de voorgenomen verdeling van de middelen over de betreffende recreatiegebieden steeds tijdig bekendgemaakt. De subsidie wordt financieel gedekt uit bestaande exploitatiemiddelen in begrotingsproduct 5208 - Beheer recreatie, deelproduct 005331 - Beheerregeling Recreatiegebieden.

De maatschappelijke baten zijn: ontspanning, sport en recreatie voor onze inwoners door een optimaal gebruik van goed onderhouden recreatiegebieden rondom het stedelijk gebied.

Er zijn geen alternatieven voor het instrument subsidie overwogen. De (juridische) verantwoordelijkheid voor het onderhoud van recreatiegebieden ligt bij de eigenaar. Met het beheer van het recreatiegebied wordt een doel beoogd dat overeenkomt met de provinciale doelen, maar waarbij de eigenaar de financiering veelal niet of niet volledig vanuit eigen middelen rond kan krijgen. Omdat de provincie hieraan een financiële bijdrage wil leveren, is er sprake van een subsidie.

Gevraagd wordt aan provinciale staten om het plafond vast te stellen op € 2.364.000 voor het jaar 2022.